

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Aktivizační aspekty institutu existenčního minima
Bakalářská práce

Autor: Alice Rotbauerová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Aleš Novotný

2011

Abstrakt

„Activating aspekts of the institute of breadline“

Law No 111/2006 Collection of Laws: About a help in a living emergency and Law No 110/2006: About living wage and breadline, are the rules of Laws, by means of them is solved problem of poverty. Benefits in living emergency are assigned for clients, who's income does not reach living wage, or they have not any. Institute of breadline is a provision, that is aimed for the clients that are exploiting in the long term duration the social benefits and their working ability is on very low level. The aim of the Institute is, so that the long term clients of Authority of social help in a living emergency, get again their working ability.

In theoretic part of my bachelor's work I deal with poverty problem and solving possibility of this world-wide problem. And also in theoretic part I deal with the Law No 110/2006 Collection of Laws: About living wage and breadline, and with the Law No 111/2006 Collection of Laws: About help in a living emergency and with the method of dealing with clients of Authority of help in the situation living emergency. In my research, based on the method of making inquiry as well as making analyse of documents, I found out what are the activating aspects in the hands of Breadline Institute in the relation to the living emergency benefit's recipients. Research inquiry file has been arranged from the recipients the benefits of living emergency in the Social welfare, those have been registered by Department of Municipal Authorities in České Budějovice. So that social welfare has not be reduced, there is the term of working in the sphere of public service. There has been found out, on the base of executed research, that 59 % of clients are willing to work in the public service. This fact proves the hypothesis H 1 - Breadline Institute has activating effect for the clients who are long term recipients of the living emergency welfares. Further I have found out, on the base of inquiry method, how are ready the Municipal Offices (Acredited Municipal Offices, as well as Municipal Offices with extended operation) to establish Public service, it means in the year 2010. In case of research' file: Municipal Offices, that are Municipal Offices with extended operation and Acredited Municipal Offices at the territory of

South Bohemia Region, there was found out that Municipal Offices with extended operation are more ready to establish Public service than Accredited Municipal Offices - nearly of 30 %. I suppose, on the base of executed research, that the hypothesis H 2 has been proved - Municipal Offices are ready to provide Public service for recipients of living emergency welfare.

Abstrakt

Aktivizační aspekty institutu existenčního minima

Zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi a zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu jsou zákonné normy, kterými je v České republice řešen problém chudoby. Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou určeny klientům, jejichž příjmy nedosahují částek životního minima anebo nemají žádné příjmy. Institut existenčního minima je opatřením pro klienty, kteří dlouhodobě požívají sociální dávky a jejich pracovní zvyklosti jsou již velmi na nízké úrovni. Cílem tohoto institutu je, aby dlouhodobí klienti orgánu pomoci v hmotné nouzi opětovně získali pracovní návyky.

V teoretické části své bakalářské práce se zabývám problémem chudoby a možnostmi, řešení tohoto celosvětového problému. Dále pak v teoretické části zákonem č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu a zákonem č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi a prací s klienty orgánu pomoci v hmotné nouzi. Ve vlastním výzkumu jsem na základě metody dotazování a analýzy dokumentů zjišťovala, jaké jsou aktivizační aspekty institutu existenčního minima pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi. Výzkumný soubor tvořili příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi registrovaní na odboru sociálních věcí, Magistrátu města České Budějovice. Podmínkou pro nekrácení sociálních dávek je práce ve veřejné službě. Provedený výzkum zjistil, že ve veřejné službě je ochotno pracovat 59 % klientů. Tento údaj, potvrzuje hypotézu H1 - Institut existenčního minima má na klienty, kteří dlouhodobě pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi aktivizační efekt. Dále jsem, na základě metody dotazování, zjišťovala připravenost obecních úřadů (pověřených obecních úřadů i obecních úřadů s rozšířenou působností) při zřízení veřejné služby, a to v roce 2010. U výzkumného souboru obecních úřadů, kterými byly obecní úřady s rozšířenou působností a pověřené obecní úřady na území Jihočeského kraje, bylo zjištěno, že připravenost obecních úřadů s rozšířenou působností na zřízení veřejné služby je vyšší než u pověřených obecních úřadů, a to téměř o 30%. Na základě provedeného výzkumu se domnívám, že hypotéza H2 byla potvrzena – Obecní úřady jsou připraveny poskytovat veřejnou službu pro poživatele dávek pomoci v hmotné nouzi.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Aktivizační aspekty institutu existenčního minima“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenu a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.Cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Alice Rotbauerová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Aleši Novotnému za cenné rady, velkou trpělivost a připomínky při vedení mé práce.

Obsah

ÚVOD	8
1. SOUČASNÝ STAV	10
1.1 Chudoba, sociální problém	10
1.2 Řešení chudoby v Evropské unii	19
1.3 Nezaměstnanost	22
1.4 Sociální pomoc osobám v hmotné nouzi	23
1.5 Zákon o pomoci v hmotné nouzi	29
1.6 Metody sociální práce s vyloučenými občany	35
2. CÍL PRÁCE	41
2.1 Cíl práce	41
2.2 Hypotézy	41
3. METODIKA	42
3.1 Použité metody výzkumu	42
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	45
4. VÝSLEDKY	48
4.1 Výzkum u klientů, pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi na Magistrátu města České Budějovice	48
4.2 Připravenost obecních úřadů provozovat veřejnou službu	63
4.3 Veřejná služba na Magistrátu města České Budějovice	75
4.4 Kazuistika klienta	80
4.5 Ukázkový příklad vývoje příspěvku na živobytí dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů	82
5. DISKUZE	90
6. ZÁVĚR	96
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	98
8. KLÍČOVÁ SLOVA	105
9. PŘÍLOHY	106

Úvod

Chudoba je celosvětový stále aktuální problém, který řeší nejenom země třetího světa, ale i ekonomiky států první desítky. Vyspělé země světa se problému chudoby snaží řešit podporou vzdělání, systémem sociálního zabezpečení, sociálním transferem potřebným občanům a podpůrnými programy, které mají za úkol snižování chudoby.

Na podporu boje s chudobou byly v České republice vydány zákonné normy, a to zákon O životním a existenčním minimu a zákon O pomoci v hmotné nouzi. Oba dva zmínované zákony vstoupily v platnost 1. 1. 2007. Jejich cílem je zabezpečení občanů minimálním příjmem, který jim zajistí minimální hranici příjmů. Podmínkou je, že tito klienti nemají žádné příjmy, nebo jejich příjmy nedosahují částek životního minima a z tohoto důvodu nejsou schopni zabezpečit se vlastním přičiněním.

Vzhledem k tomu, že systém hmotné nouze klienti využívají dlouhodobě a mnozí z příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi jsou orgány hmotné nouze dopláceni déle než 12 měsíců, mají tito občané pracovní návyky na velmi nízké úrovni, respektive téměř žádné. Na základě této skutečnosti vznikl institut existenčního minima, který má za úkol příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi naučit pracovním návykům, či tyto návyky obnovit a umožnit tím klientům návrat do pracovního procesu. Klienti, pobírající příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců, mají možnost pracovat ve veřejné službě 20 hodin měsíčně. Pokud odpracují plný počet hodin, příspěvek na živobytí jim zůstává v plné výši. Klientům, kteří nejsou ochotni ve veřejné službě pracovat, se příspěvek na živobytí snižuje na částku existenčního minima, tj. na minimální hranici peněžních příjmů, která umožňuje přežití.

Ve své práci se zabývám otázkou, zda je pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi dostatečně motivující možnost snížení příspěvku na živobytí na částku existenčního minima a jsou-li na základě této „hrozby“ ochotni vykonávat práci ve veřejné službě. Nebo nebudou ochotni veřejnou službu, i přes snížení příspěvku na živobytí na částku existenčního minima, vykonávat.

V souvislosti s výkonem veřejné služby se také zabývám problémem zřízení veřejné služby obecními úřady. Ve své práci zjišťuji, zda obecní úřady II. a III. stupně veřejnou službu zřídily a zda je pro tyto úřady finančním přínosem.

Myslím, že toto téma je velmi aktuální, a to i z důvodu stavu veřejných financí se stále se zvyšujícími mandatorními náklady ve veřejném rozpočtu. Otázkou je, zda tento institut existenčního minima připraví klienty orgánů hmotné nouze k návratu do pracovního poměru, nebo naopak zapříčiní jejich sklouznutí k sociálnímu vyloučení, z kterého se velmi těžce vymaňuje.

1. Současný stav

1.1 Chudoba, sociální problém

„To, co bohatí nazývají problémem chudoby, nazývají chudí stejně oprávněně problémem bohatství.“ (R.H. Tawney, 1913)

Chudoba sužuje lidskou společnost od jejího vzniku. S chudobou se můžeme setkat jak v rozvojovém světě, tak i v zemích, které patří k nejvyspělejším zemím světa, jako je USA, Německo, Velká Británie atd. Z tohoto důvodu je pro každou zemi důležité vytvořit podmínky k řešení problému chudoby a zároveň dbát na tvorbu podmínek, které by vedly k předcházení jejího vzniku. Vztah společnosti k chudobě, její nástroje k řešení a prostředky, které k řešení chudoby přispívají, poznamenávají podobu a charakter sociální politiky v každé zemi (24).

Při řešení problému chudoby je důležité respektovat dvě skutečnosti

- Etické normy a přístupy založené na humanismu a respektování lidských práv. Lidem, kteří se ocitli v chudobě, má být poskytnuta taková pomoc, která zabezpečí zachování jejich lidské důstojnosti (24). Evropská sociální charta zajišťuje právo pomoci každé osobě. V části II., článku č. 13, odstavci 1, vyhlášené pod č. 14/2000 Sb. m.s., Evropská sociální charta, se smluvní strany zavazují *„zajistit, že každé osobě, která je bez přiměřených prostředků a která není schopna si takové prostředky zajistit buď sama vlastním úsilím, nebo je získat z jiných zdrojů, zejména prostřednictvím dávek ze systému sociálního zabezpečení, bude poskytnuta přiměřená pomoc, ...“*(10). Listina základních práv a svobod v článku č. 30 zabezpečuje lidem právo na hmotné zabezpečení ve stáří, při nemožnosti pracovat či při ztrátě živitele. V článku č. 30, odstavci 1 zákona č. 2/1993 Sb. Listiny základních práv a svobod se říká *„Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele“*(52). Článek č. 30, odstavec 2 zákona č. 2/1993 Sb. Listiny základních práv a svobod *„Každý, kdo je v hmotné*

nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“(52).

- Následky chudoby moderní státy řeší pomocí systému sociálních dávek, podpor a služeb, které jsou financovány prostřednictvím rozsáhlých redistribucí organizovaných státem (24).

V současné době státy řeší velké sociálně ekonomické dilema: jaká je míra sociální nerovnosti kontra dlouhodobá ekonomická prosperita. Zabývají se otázkou, jaká nerovnost je přijatelná a opodstatněná z hlediska stimulačních dopadů pobídek k ekonomické činnosti a efektivnosti, v případě nepřijatelně vysoké míry nerovnosti pak otázkou, v jaké míře a jakými nástroji působit na zmírňování nerovností, aby byl lidem zajištěn důstojný, ať minimální životní standard. Tento minimální životní standard garantuje většina evropských států svým občanům, a to formou různých sociálních dávek, které mají za hlavní úkol minimalizaci chudoby (24).

Za chudé země můžeme považovat ty země, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) v přepočtu na jednoho obyvatele nedosáhne v jednom kalendářním roce 600 dolarů (24).

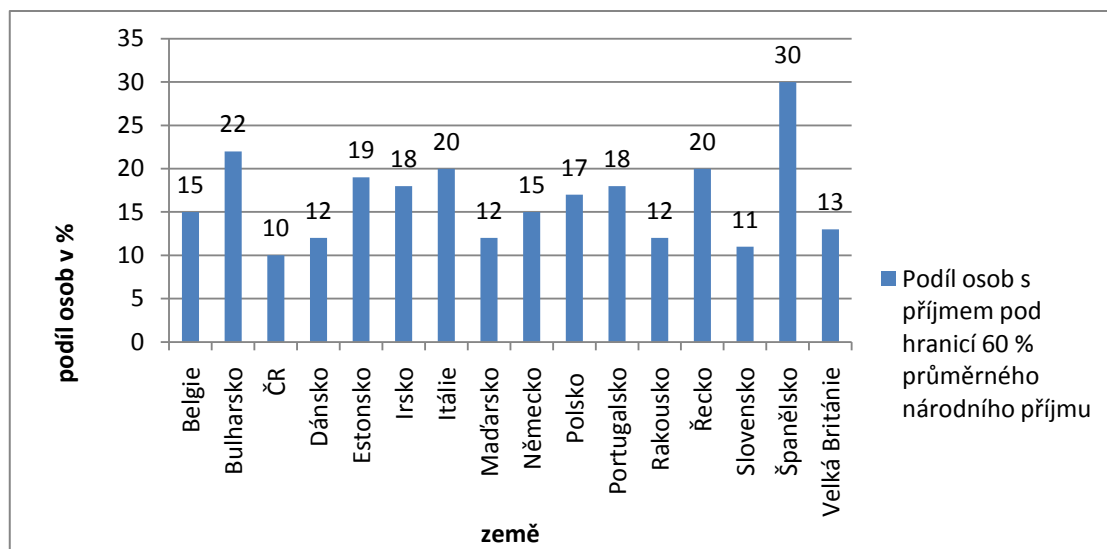
V Evropské unii je ohroženo relativní chudobou¹ 80 milionů obyvatel, tj. 16 % dospělé populace a 19 % dětí. Jejich příjmy nedosahují 60 % průměrného příjmů domácností v jejich vlastní zemi. Následující *graf č. 1* ukazuje procento chudoby v jednotlivých zemích Evropské unie (12).

Sociální transfery snižují riziko chudoby o 38 % v evropském průměru. Procenta se ale výrazně liší u jednotlivých zemí, a to od 10 % do 60 % (11).

---

¹ Koncept relativní chudoby vychází z naměřené příjmové nerovnosti a pro měření rozsahu chudoby se používá ukazatel, který se nazývá míra nízkých příjmů. Tento ukazatel vyjadřuje podíl obyvatelstva, jejichž příjmy jsou nižší, než je 60 % mediánu příjmového rozložení (24).

Graf č. 1 : Míra chudoby v Evropské unii v roce 2007

Zdroj: (14)

Dle grafu č. 1 je zřejmé, že Česká republika má „pouze“ 10 % obyvatel postižených chudobou. V porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie máme jeden z nejnižších podílů chudých obyvatel. Srovnatelné procento chudých má Dánsko, Rakousko, Slovensko a Velká Británie.

1.1.1 Koncepty chudoby

Chudoba je prožívána subjektivně a z tohoto důvodu je i samotnými lidmi vnímána odlišně.

Chudoba je stav, kdy životní podmínky a uspokojení základních potřeb nejsou v dostatečné míře zabezpečeny příjmy, statky a tyto příjmy nelze z objektivních důvodů zvýšit. Objektivními důvody může být stáří, invalidita, péče o dítě nebo péče o zdravotně postiženého občana. Takový člověk nedisponuje žádným majetkem, ani jinými zdroji, které by mu umožnily získat prostředky na zajištění osobních potřeb. Chudobu spojujeme s hmotnou nouzí, deprivací a vyloučením jedinců a sociálních skupin od materiálních zdrojů (24).

Koncepty chudoby můžeme dělit následovně:

a) Subjektivní

b) Objektivní

➤ absolutní

➤ relativní

ad. a) Subjektivní

Subjektivní hodnocení chudoby záleží na pocíťování, na hodnocení vlastních zkušeností domácnosti. Toto hodnocení chudoby není dostatečně přesné.

ad. b) Objektivní

Objektivní hodnocení je založeno na tom, jak je hranice chudoby určena zvenčí. Je vymezena nezávisle na lidech, kteří jsou za chudé považováni (25).

➤ Relativní chudoba

Současná sociologie zastává názor, že chudoba v rozvinutých zemích je relativní chudoba. Chudí např. ve Spojených státech by nebyli považováni za chudé v Číně, Indii atd. Chudoba je však měřena ve vztahu zejména vůči kvalitě života v té dané zemi. Relativní koncept vymezuje chudobu porovnáním se standardy existujícími v té dané společnosti (25).

➤ Absolutní chudoba

Absolutní chudoba je spojována s nedostatkem prostředků k uspokojení základních potřeb. Člověk, který žije delší dobu pod absolutní hranicí chudoby je ohrožen na životě. Tento koncept je založen na minimální životní úrovni, která zaručuje fyziologické a sociální přežití (25).

Koncept absolutní chudoby je opodstatněný v rozvojových zemích. Zde je stále aktuální problém fyzického přežití a smrti hladem. Ve vyspělých zemích je zpravidla považován za nerelevantní (25).

Za další koncepty chudoby můžeme považovat „starou a novou chudobu“.

➤ Stará chudoba, demografická horizontální chudoba nezávislá na trhu práce (25). Tento typ chudoby je spojován s vlivem životních cyklů na neschopnost práce /stáří, nemoc, postižení jedinci, osamělé matky apod./ (24).

- Nová chudoba, vertikální chudoba je spojována s pozicí jedinců i celých sociálních skupin na trhu práce /nezaměstnaní, neúplné rodiny, skupiny znevýhodněné na trhu práce/ a souvisí zejména s dlouhodobou nezaměstnaností (24).

1.1.2 Příčiny chudoby

Chudobou ve vyspělém světě jsou ohroženy jen některé sociální skupiny obyvatelstva. Dle prováděných výzkumů bylo zjištěno, že mezi chudými jsou nejčastěji nekvalifikovaní pracovníci, děti, členové neúplných rodin, lidé postižení dlouhodobou nezaměstnaností, nemocností, nezpůsobilostí k práci a migranti (24).

Chudoba vzniká hlavně z následujících důvodů:

a) Nízké výdělky v zaměstnání

Nízké výdělky jsou spjaty s nedostatečným vzděláním a kvalifikací. Nízké výdělky také mohou souviset s péčí o dítě, nezpůsobilostí k práci (nemoc, atd.), diskriminací (rozdílné mzdy mužů, žen, migrantů, domácích pracovních sil, atd.). Nízké mzdy mají za následek chudobu přímo, ale také nepřímo, a to z důvodu následného nízkého důchodu (vypočteného z vyplaceného příjmu), jednak starobního, tak i případně invalidního, či dávky nemocenského zabezpečení (24).

b) Nezaměstnanost

Dlouhodobá nezaměstnanost je spojena s poklesem příjmů, což může vést k chudobě (24).

c) Rozdíly ve vlastněném bohatství

Bohatým lidem vynáší jejich majetek další důchody (24).

Tabulka č. 1: Míra ohrožení příjmovou chudobou vybraných skupin osob v roce 2009 v České republice /v procentech/

Skupina osob	Podíl osob ohrožených chudobou /v %/	Skupina osob	Podíl osob ohrožených chudobou /v %/
osoby celkem	8,6	domácnosti bez dětí celkem	6,4
muži	7,5	jednotlivci	19,5
ženy	9,5	2 dospělí /alespoň jeden 65 a více let/	2,2
děti do 17 let	13,3	2 dospělí /oba do 64 let/	4,9
18 – 64 let	7,6	domácnosti s dětmi celkem	10,5
65 a více let	7,2	neúplné rodiny s dětmi	40,3
pracující osoby celkem	3,2	2 dospělí s 1 dítětem	4,6
nepracující osoby celkem	12,9	2 dospělí s 2 dětmi	7,2
nezaměstnaní	46,9	2 dospělí se 3 a více dětmi	23,1
starobní důchodci	7,1		
ostatní nepracující	13,0		

Zdroj: (7)

1.1.3 Měření chudoby

Chudoba se měří pomocí tzv. hranice chudoby. Hranice chudoby znamená takové stanovení hranice, pod níž je chudoba pro společnost již nepřijatelná a nutí ji, aby na osud osob, které se pod touto úrovní ocitnou, reagovala v rámci své sociální politiky (25).

K měření objektivní chudoby se používají dvě metody. Jedná se o metodu normativní a metodu relativní (47).

- a) Normativní metoda - stanoví se minimální, společensky přijatelný, v dané zemi a daném čase reálně naplnitelný „spotřebitelský koš“. Souhrn všech cen a služeb, které jsou v tomto koši zahrnuty, je hranice příjmů. Pod touto hranicí nastává stav chudoby. Stanovení spotřebního koše je velmi náročné a podléhá řadě vlivů. Z tohoto důvodu řada zemí přešla k druhé metodě, metodě relativní (47).
- b) Relativní metoda – u této metody se stanovuje úroveň příjmu ve vztahu k dosahovanému průměrnému příjmu v dané zemi. Občané, kteří mají nižší příjmy než je tato relativní hranice, jsou považováni za chudé a stávají se klienty sociální pomoci. Hranice příjmů, pod níž nastává stav chudoby, se v Evropě pohybuje kolem 50 – 70 % průměrných příjmů. Tato metoda umožňuje pružně reagovat na ekonomický a sociální vývoj (47).

1.1.4 Řešení problému chudoby

Chudobu je možné řešit sociálněpolitickými opatřeními. Tato opatření můžeme dělit na preventivní opatření a opatření, která již řeší následky (již existující chudobu).

- a) Preventivní opatření – velmi důležitá je vzdělávací politika, politika sociálního zabezpečení a politika zaměstnanosti.
- b) Řešení následků – záporné zdanění příjmů (tzv. negativní daň), stanovení minimálních příjmových veličin (24).

Mezi preventivní opatření ve vyspělých zemích, které má nejdůležitější roli, lze pokládat vzdělávání obyvatel. Sem můžeme řadit např. celoživotní vzdělávání. Vzdělání lidí, mají podstatně větší uplatnění na trhu práce a díky tomu jsou také mnohem méně ohroženi chudobou. Dalším, preventivním opatřením, je zabezpečení lidí ve stáří a v nemoci (24).

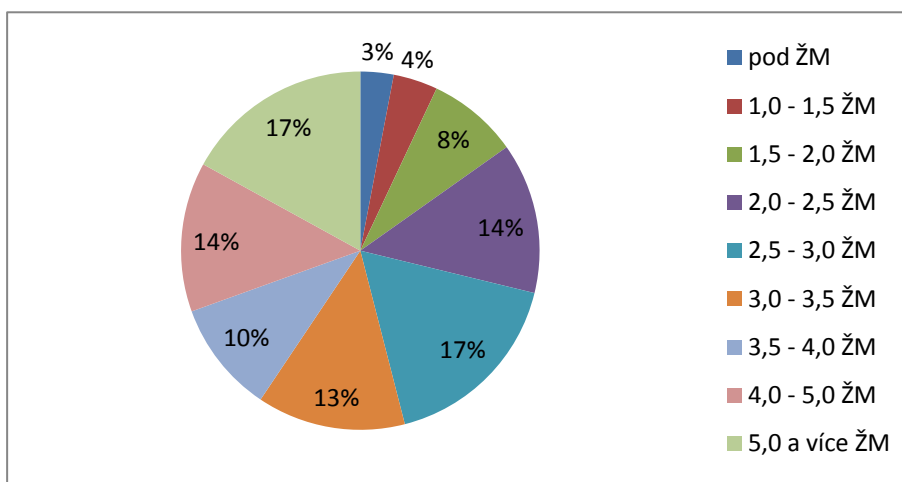
Stanovení minimální příjmové veličiny je nejčastější způsob řešení chudoby. Můžeme sem zařadit minimální mzdu, minimální starobní důchod, životní minimum – minimální garantovaný příjem občana (24).

V České republice se v rámci sociální politiky využívá institutu životního minima. Životním minimem je míněna dohodnutá zákonná hranice chudoby (24).

Řešení chudoby je v České republice ošetřeno zákonnými normami, a to zákonem číslo 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a zákonem číslo 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Graf č. 2: Rozložení domácností dle příjmu v porovnání k výši životního minima v roce 2009 v České republice /v procentech/

Zdroj: (8)

Z výše uvedeného *grafu č. 2* je patrné, že 29 % obyvatel České republiky má k dispozici příjmy maximálně do 2,5 násobku životního minima. Na druhé straně 31% obyvatel hospodaří s finančními prostředky vyššími, než je 4 násobek životního minima. Zbývající část obyvatel České republiky tj. 40 %, hospodaří s částkou od 2,5 do 4 násobku životního minima.

1.1.5 Sociální exkluze

V poslední době se v evropském politickém diskursu vžila záměna pojmu chudoba za pojem sociální exkluze². Pojem sociální exkluze se dostal do preambule Sociální

² Exkluze - latinsky excludere – vyloučit (48).

Exkluze sociální – „*mechanismus nebo strategie, pomocí nichž jedna sociální skupina ochraňuje svá privilegia a výhody tím, že uzavře jiným skupinám přístup k nedostatkovým statkům ve společnosti (pozice, odměnám, moci, apod.), a to na základě mocensky sankcionovaného prohlášení těchto skupin za nežádoucí nebo nevhodné*“ (49).

charty v roce 1989. Evropské společenství používá pojem sociální exkluze jako praktickou alternativu starého konceptu chudoby (25).

V současné evropské společnosti již není hlavním problémem distribuce bohatství, ale nedostatečné sepětí, či spíše odpoutání jedince, nebo celé skupiny obyvatelstva od společnosti. Z tohoto důvodu dochází k posunu od problému rovnosti k problému spravedlnosti a přístupu k právům. V Evropě v 80. letech byl zájem sociální politiky soustředěn na eliminaci chudoby, v 90. letech se zájem přesunul na sociální vyloučení jedinců, celých skupin obyvatelstva a jejich sociální začleňování (24).

Sociální vyloučení označuje komplexně podmíněnou nedostatečnou účast jednotlivce, skupiny anebo místního společenství, na životě celé společnosti. Znamená to život v chudobě, bez účasti na trhu práce, bez přiměřeného bydlení či bez dostatečného příjmu (27).

V literatuře můžeme najít mnoho definic chudoby a sociálního vyloučení. Rada Evropy používá tuto definici: „*Chudoba a sociální vyloučení je definováno jako stav, kdy jedinec nebo skupina neparticipuje plně na ekonomickém a sociálním životě společnosti anebo když jejich přístup k příjmu a ostatním zdrojům jim neumožňuje dosáhnout životní standard, který je považován ve společnosti, v níž žijí, za přijatelný. V této situaci nemají často přístup ani k základním právům.*“ (24).

Sociální vyloučení je považováno za důsledek selhání jednoho nebo několika z následujících systémů:

- *Demokratického a legislativního systému, zajišťujícího občanskou integraci*
- *Trhu práce, který zajišťuje ekonomickou integraci*
- *Sociálního státu, zajišťujícího sociální integraci*
- *Rodiny a pospolitostního systému, které zajišťují osobní integraci* (25).

Chudoba se dotýká lidské identity a lidské hodnoty chudých a jejich příslušnosti ke společnosti. Chudoba limituje možnost hrát ve společnosti váženou a úctyhodnou roli a účastnit se jejich aktivit /vzdělání, trávení volného času, přístup ke zdravotní péči, atd./. V konečném součtu to znamená omezení plnění povinností a uplatňování práva plynoucího ze statusu občana (25).

Sociální vyloučení má často podobu sociální izolace. Také je provázáno koncentrací chudoby v určitých oblastech a rezignací na aktivity a hodnoty celé společnosti. Prostorová koncentrace chudoby vede ke sdílení osudu a prostředí je charakterizováno mnoha atributy a jeví se jako deviantní (25).

V souvislosti s koncentrací chudých se hovoří o ghettu, o kapse chudoby. Ghetto charakterizuje třídu deklasovaných. Deprivace chudých obyvatel těchto částí měst je násobena strachem, že se stanou obětí kriminálního činu. Tato skutečnost je v této oblasti mnohem pravděpodobnější než jinde (25).

1.2 Řešení chudoby v Evropské unii

Národní akční plány sociálního začleňování jsou národními strategiemi jednotlivých zemí v boji s chudobou a sociálním vyloučením (34).

V březnu 2000 byl zahájen „Lisabonský proces“, jehož cílem bylo, aby se Evropská unie do roku 2010 stala nejkonkurenceschopnější ekonomikou na světě. Byl přijat Evropský sociální program, jehož součástí byl boj s chudobou a sociálním vyloučením (13).

V roce 2005 došlo k revizi Lisabonské strategie. Tato strategie se začala orientovat na ekonomický růst a zaměstnanost. Nástrojem této strategie se stal Národní program reforem.

Revizovaná Lisabonská strategie měla určené cíle sociálního začleňování, kterými byly:

- Zajištění dostupnosti zdrojů, práv a služeb potřebných k účasti, prevenci a řešení sociálního vyloučení. Dále pak boj se všemi podobami diskriminace, které vedou k sociálnímu vyloučení.
- Zajištění aktivního sociálního začlenění pro všechny prostřednictvím podpory na trhu práce, potírání chudoby a sociálního vyloučení (33).

Zajištění politiky sociálního začlenění bylo koordinováno a zapojeno ve všech úrovních vlády a relevantních aktérů, včetně lidí trpících chudobou.

V roce 2010 byl Lisabonský proces ukončen a vznikla nová koncepce pro boj s chudobou a sociálním vyloučením „Strategie EU 2020“ (34).

1.2.1 Strategie Evropské Unie 2020

Strategie Evropa 2020 představuje hospodářskou reformní agendu Evropské unie s výhledem do roku 2020. Cílem této strategie je přeměna Evropské unie v inteligentní a udržitelnou ekonomiku, která bude podporovat začlenění a vysokou míru zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti (31).

Jádrem strategie jsou tři vzájemně se podporující priority, které nabízejí vizi evropského sociálně tržního hospodářství v 21. století. Jednou z těchto priorit je růst, který podporuje začleňování, tzn. podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, která se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností (31).

17. června 2010 byla strategie Evropa 2020 schválena Evropskou radou (11).

Hlavní cíle Strategie Evropa 2020 jsou:

- 75 % obyvatel ve věku 20 – 64 let by mělo být zaměstnáno,
- 3 % HDP /hrubý domácí produkt/ Evropské unie by měly být investovány do výzkumu a vývoje,
- podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranici 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout vysokoškolského vzdělání /terciární/,
- počet osob, které jsou ohroženy chudobou, by měl klesnout o 20 milionů (tj. z 80 milionů na 60 milionů) (14).

Výše uvedená čísla jsou celoevropské průměry, národní cíle se vyjednávají individuálně a mohou se výrazně lišit (14).

1.2.2 Evropský sociální fond /ESF/

Evropský sociální fond je jedním ze tří strukturálních fondů Evropské unie. Jeho cílem je zmenšování rozdílů v prosperitě a životní úrovni v členských státech

a regionech Evropské Unie. Tento fond je klíčovým nástrojem pro realizování Evropské strategie zaměstnanosti (13).

Evropský sociální fond vznikl v roce 1957 na základě Římské smlouvy, společně s Evropským hospodářským společenstvím (13).

Hlavním posláním Evropského sociálního fondu je zaměstnanost, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálních začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů (13).

Cíle fondu:

- pomoc nezaměstnaným lidem při vstupu na trh práce,
- rovné příležitosti pro všechny při přístupu na trh práce,
- sociální začleňování, pomoc lidem ze znevýhodněných sociálních skupin při vstupu na trh práce,
- celoživotní vzdělávání (13).

Evropský sociální fond v období 2014 – 2020

Dne 29. 6. 2011 byl představen plán rozpočtu pro období 2014 - 2020. V rámci tohoto rozpočtu se počítá se společným strategickým rámcem pro všechny strukturální fondy za účelem převedení cílů strategie Evropa 2020 do investičních priorit. Návrhem je uzavření smlouvy s každým členským státem o partnerství. Tyto smlouvy stanoví závazek využití finančních prostředků v rámci provádění strategie Evropa 2020 (13).

Evropský sociální fond bude nadále klíčový v boji proti nezaměstnanosti a vysoké míře chudoby a jeho úkolem bude plnit hlavní cíle Strategie Evropa 2020 (13).

1.2.3 Rok 2010 Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení měl za cíl upozornit na chudobu a sociální vyloučení v Evropě. Do této kampaně se zapojilo všech 27 členských států Evropské unie, dále se připojilo Norsko a Island. Každý stát si připravil v souladu s rámcovou politikou Evropské unie vlastní národní program. Na základě tohoto programu se uskutečnily akce na národní a místní úrovni. V České republice se

jednalo zejména o projekty, semináře, informační akce, doprovodné kulturní a sportovní události. Tyto projekty měly upozornit širokou veřejnost na tuto problematiku. Osobám, kterých se chudoba a sociální vyloučení týká, měly přinést informace o jejich právech a možnostech při řešení nepříznivé situace (42).

1.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je stav, kdy člověk, který je schopen a ochoten pracovat, nemá placené zaměstnání. Používaným kritériem ochoty pracovat je kontakt s úřadem práce či s potenciálním zaměstnavatelem (27).

Druhy nezaměstnanosti:

a) Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vzniká z důsledku neustálého pohybu lidí mezi místy či pracovními příležitostmi. Vždy se na trhu práce objevují ti, kteří byli propuštěni v důsledku zániku firmy nebo z důvodu technologických či organizačních změn, které vedou k likvidaci pracoviště. Patří sem také ti, kteří opustí místo z důvodu stěhování a hledají si nové zaměstnání v novém bydlišti. Svou roli také hraje i nedostatečná informovanost osob, hledajících si zaměstnání. Tato nezaměstnanost není brána jako závažný problém (4).

b) Strukturální nezaměstnanost

Jedná se o složitou poruchu. Postihuje některá odvětví či výrobu a je vyvolána nedostatečnou poptávkou po určité produkci statků. Strukturální nezaměstnanost znamená nerovnováhu regionálních trhů práce. Může být také ovlivněna existencí bariér v pohybu pracovní síly (4).

c) Cyklická nezaměstnanost

Tato nezaměstnanost souvisí s cyklickým poklesem výkonu ekonomiky (4).

Nezaměstnanost také můžeme dělit na krátkodobou a dlouhodobou.

- Krátkodobé nezaměstnanost – jedná se o dobu evidence na úřadu práce do 6 měsíců. Především jde o frikční nezaměstnanost.

- Dlouhodobá nezaměstnanost - nastává v momentě evidence na úřadu práce delším než 12 měsíců. Nezaměstnaný ztrácí zájem si najít novou práci, ztrácí pracovní návyky, ale i kvalifikaci. Tato nezaměstnanost představuje pro společnost velkou ekonomickou zátěž. Výrazně se podílí na vzniku chudoby (27).

1.3.1 Řešení nezaměstnanosti

K řešení problému nezaměstnanosti se využívá politika zaměstnanosti, která se dělí na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti. Pasivní politika zaměstnanosti je zaměřena na výdajové a příjmové transfery. Tyto transfery se mohou sestávat z dávek v nezaměstnanosti anebo předčasných důchodů. Opatření aktivní politiky zaměstnanosti můžeme chápat jako cílené zlepšování přístupu nezaměstnaných k pracovnímu trhu a rozšiřování dovedností (22).

1.4 Sociální pomoc osobám v hmotné nouzi

Pomoc osobám v hmotné nouzi je v České republice ošetřena zákonnými normami, kterými jsou zákon číslo 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a zákon číslo 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

1.4.1 Subsidiarita

Důležitý prvek při sociální pomoci osobám v hmotné nouzi je subsidiarita. Subsidiaritu si můžeme vysvětlit jako pomoc či poskytování pomoci.

Tento princip požaduje, aby člověk řešil každý problém na nejnižší možné úrovni, tedy na úrovni jednotlivce nebo rodiny. V době, kdy tato pomoc již není možná, by měla přijít vyšší úroveň pomoci, jako jsou nadace, sdružení, církve a občanské společnosti. Stát by měl být poslední instancí, jejíž povinností je řešení situací občanů, které není možné řešit jinak (16).

1.4.2 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky a slouží jako prostředek k naplňování cílů a úkolů.

Hlavním subjektem sociální politiky je stát, který přispívá k posílení sociálních jistot občanů a udržení jejich přiměřené životní úrovně ve všech životních situacích (24).

Soustava sociálního zabezpečení je soubor právních, finančních a organizačních nástrojů a opatření. Jejich cílem je kompenzovat nepříznivé finanční a sociální důsledky různých životních okolností a událostí, které ohrožují uznaná sociální práva. Anebo může být jejich cílem rovněž těmto událostem předcházet (24).

1.4.3 Rozdělovací a přerozdělovací funkce sociální politiky

Jedná se o nejdůležitější a nejsložitější funkci sociální politiky. Řeší se co, jak, komu, za co a podle jakých pravidel se bude rozdělovat. Tato funkce by měla napravovat nerovné ekonomické a sociální postavení lidí takovým způsobem, jak to společnost považuje za žádoucí a nezbytné (16).

Mezi hlavní důvody existence této funkce patří zajištění důstojných životních podmínek pro všechny, zajištění rovných šancí, zabezpečení bezporuchového fungování společenského systému, ale i odstranění nedokonalosti konkurence (16).

Přerozdělování se uskutečňuje zejména prostřednictvím daní a sociálních transferů³ (16).

K popisu rozdělení důchodů ve společnosti se používá ekonomická teorie tzv. Lorenzovy křivky. Tato křivka zachycuje poměrné rozdělení důchodů mezi poměrně rozdělené domácnosti. Jedná se o jednoduchý ukazatel. Výraznější křivka nám ukazuje absolutně rovnostářské rozdělení důchodů, druhá slabší křivka nám ukazuje ideální Lorenzovu křivku (2).

Giniho koeficient je stanoven jako rozdíl plochy ideální a skutečné Lorenzovy křivky, které srovnáme s plochou, vytvořenou ideální křivkou. Velikost koeficientu je od 0 – 1. Jestliže $G = 0$, tak se jedná o absolutně rovnostářské rozdělování důchodů.

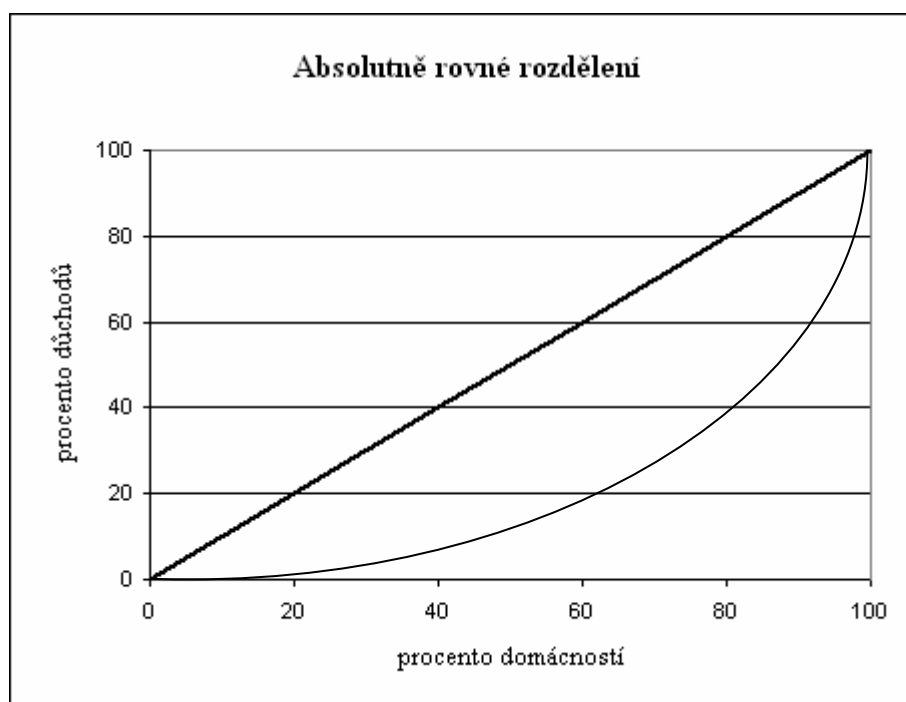
---

³ Sociální transfer – dávky důchodového pojištění, dávky nemocenského pojištění, státní sociální podpory, atd.

Když se velikost koeficientu blíží k jedné, znamená to naopak absolutně nepřijatelné rozdělování. Jestliže Giniho koeficient klesá, je to důsledek snižování nerovností v rozdělování důchodů (19).

Graf č. 3: Lorencova křivka pro distribuci příjmů

Zdroj: (2)

Dávky sociálního zabezpečení jsou přerozdělovány na základě zákona. Jedná se o takzvané mandatorní výdaje, což jsou výdaje, které musí stát uhradit na základě platných předpisů nebo mezinárodních smluv dle zákona č. 475/2008 Sb.,⁴ ve znění zákona č. 423/2009 Sb.⁵ V roce 2009 činily mandatorní sociální výdaje 510,1 mld. Kč (30).

Následující *tabulka č. 2* nám ukazuje, jakým způsobem se zvyšovaly mandatorní výdaje státního rozpočtu od roku 2007 do roku 2009.

Je patrné, že nejvíce se zvýšily výdaje na dávky důchodového zabezpečení, v roce 2009 bylo vyplaceno na důchodech oproti roku 2007 o 50 mil. Kč více. V důsledku

⁴ Zákon č. 475/2008 Sb., zákon o státním rozpočtu České Republiky pro rok 2009

⁵ Zákon č. 423/2009 Sb., zákon, kterým se mění zák. č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České Republiky pro rok 2009

uzákoněných změn v zákoně o státní sociální podpoře a zákoně o nemocenském pojištění se výdaje na tyto dávky, jak je patrné z tabulky, rok od roku snižují. V důsledku celosvětové hospodářské krize v roce 2008 se v roce 2009 zvýšily výdaje na podporu v nezaměstnanosti téměř o 8 mil. Kč, což je jednou tolik, než bylo vyplaceno v předchozím roce.

Tabulka č. 2: Mandatorní výdaje státního rozpočtu za roky 2007 – 2009 v tisících Kč /v absolutních hodnotách/

Neinvestiční transfery obyvatelstvu za rok 2007 - 2009			
typ výdaje	rok 2007	rok 2008	rok 2009
dávky důchodového zabezpečení	289 855	312 532	339 788
dávky státní sociální podpory	48 617	41 970	41 168
dávky nemocenského pojištění	34 870	32 072	26 233
podpora v nezaměstnanosti	7 015	7 085	15 034
dávky pomoci v hmotné nouzi a zdravotně postižené	7 482	5 524	5 751
příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách	14 961	18 427	18 898

Zdroj: (29)

1.4.4 Zákon číslo 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu

Pro určení, zda osoba je v hmotné nouzi a zda má nárok na výplatu sociální dávky, se používá výpočtu pomocí částek, které jsou dány zákonem číslo 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Životní minimum se stanovuje dle § 1 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu jako „*minimální hranici peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních osobních potřeb*„(50).

Existenční minimum se stanovuje dle § 1 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu jako „*minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití*“ (50).

Životní minimum a existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení (3).

Životní minimum

V případě, že osoba je posuzována samostatně, činí částka životního minima pro tuto osobu 3.126,-Kč (3).

Jestliže osoby žijí ve společné domácnosti, jsou částky životního minima odstupňovány dle pořadí osob. Nejprve se posuzují osoby, které nejsou nezaopatřené osoby, až poté se posuzují nezaopatřené osoby. U nezaopatřených osob se dále rozlišuje dle věku.

➤ První v pořadí zaopatřená osoba	2.880,-Kč,
➤ další osoby starší 15 let věku, které jsou zaopatřené	2.600,-Kč,
➤ nezaopatřené dítě ve věku 15 – 26 let	2.250,-Kč,
➤ nezaopatřené dítě ve věku 6 – 15 let	1.960,-Kč,
➤ nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1.600,-Kč.

Životní minimum společně posuzovaných osob se stanoví jako úhrn částek životního minima všech těchto osob (3).

Existenční minimum

Existenční minimum je minimální hranice peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni, která umožňuje přežití (22).

Výše existenčního minima činí 2.020,- Kč měsíčně což je 65 % z částky životního minima pro jednu osobu, případně 70 % životního minima první osoby v domácnosti společně posuzovaných osob. Institut existenčního minima se týká hlavně osob, které nejsou ochotni spolupracovat na změně své nepříznivé ekonomické situaci (22).

Zákon o životním a existenčním minimu stanoví, že existenční minimum nelze použít u nezaopatřených osob, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let (3).

Společně posuzované osoby

- a) Rodiče a nezletilé děti,
- b) manželé, partneři /dle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů/,
- c) rodiče a
  - nezletilé děti, které nejsou nezaopatřené,
  - zletilé děti, které společně s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány společně s jinými osobami,
- d) jiné osoby, které užívají společně byt, s výjimkou osob, které písemně prohlásí, že spolu nežijí a neuhrazují náklady na své potřeby (3).

Příjem

Pro posouzení, zda příjem osoby dosahuje životního, existenčního minima, se porovnává s úhrnem započitatelných příjmů s částkou životního, existenčního minima (3).

Započitatelné příjmy jsou –

- příjmy se závislé činnosti, které jsou uvedené v zákoně o daních z příjmů /zák. č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů/,
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti uvedené v zákoně o daních z příjmů,
- dávky nemocenského a důchodového pojištění,
- podpora v nezaměstnanosti, při rekvalifikaci,
- výživné
- dávky státní sociální podpory atd. (3).

Při výpočtu životního minima existují příjmy, které se nezapočítávají do celkového příjmu osoby. Mezi tyto příjmy patří:

- příspěvek na péči,
- část sociálního příspěvku a příspěvku na úhradu potřeb dítěte náležící ze zdravotních důvodů,

- dávky sociální péče poskytované vzhledem ke zdravotnímu stavu, atd. (3).

Valorizace životního minima

Částky životního a existenčního minima vláda může zvýšit nařízením v pravidelném termínu 1. ledna. Toto zvýšení je závislé na skutečném růstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby vyjádřené růstem příslušného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem ve stanoveném rozhodném období za podmínky, že příslušný index spotřebitelských cen vzroste od počátku rozhodného období alespoň o 5 %. Částky životního a existenčního minima může vláda také zvýšit v mimořádném termínu (3).

1.5 Zákon o pomoci v hmotné nouzi

Člověk se nachází v hmotné nouzi, jestliže jeho příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky na živobytí. Svůj příjem si nemůže zvýšit vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu (3).

Dle zákona o pomoci v hmotné nouzi se v hmotné nouzi nenacházejí tyto osoby:

- a) osoba, která není v pracovním poměru, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost (osoba samostatně výdělečně činná), není v evidenci úřadu práce,
- b) neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním,
- c) osoba, které byla udělena sankce za neplnění povinnosti zákonného zástupce spojené s plněním povinné školní docházky, a to po dobu tří měsíců od právní moci tohoto rozhodnutí,
- d) osoba, která nemá nárok na nemocenské dávky, jelikož si způsobila pracovní neschopnost následkem užití omamných látek, v opilosti nebo při rvačce. Z tohoto důvodu jí nemocenská dávka nenáleží, nebo jí náleží ve snížené výši (3).

Zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi rozlišuje tři druhy dávek:

- a) příspěvek na živobytí,
- b) doplatek na bydlení,
- c) mimořádná okamžitá pomoc.

Orgány pomoci v hmotné nouzi jsou:

- a) pověřené obecní úřady – rozhodují o přiznání příspěvku na živobytí, mimořádné okamžité pomoci a doplatku na bydlení,
- b) obecní úřady s rozšířenou působností – rozhodují o přiznání a výši mimořádné okamžité pomoci osobám v hmotné nouzi, kterým hrozí sociální vyloučení. Dále rozhodují o dávkách jako pověřené obecní úřady,
- c) krajské úřady – vykonávají kontrolní činnost výkonu státní správy v oblasti pomoci v hmotné nouzi,
- d) Ministerstvo práce a sociálních věcí – řídí a kontroluje výkon státní správy, zabezpečuje jednotný postup pro řešení hmotné nouze a vydává metodické pokyny (3).

Orgány pomoci v hmotné nouzi vykonávají výkon přenesené působnosti při rozhodování a výplatě dávek pomoci v hmotné nouzi (3).

1.5.1 Příjem

Při výpočtu nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi se přihlíží k příjmům žadatele, a to:

- a) ze 70 % příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- b) z 80 % sníženého platu po dobu 21 dní z důvodu dočasné pracovní neschopnosti, dávek nemocenského pojištění, z podpory v nezaměstnanosti, při rekvalifikaci,
- c) ze 100 % u ostatních započitatelných příjmů (22).

Příjem se dále snižuje o přiměřené náklady na bydlení. Za přiměřené náklady se považují odůvodnitelné náklady na bydlení, nejvýše do výše 30 %, v hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob (3).

Pro výpočet dávky hmotné nouze je důležité rozhodné období, ze kterého se zjišťuje příjem důležitý pro posouzení vzniku nároku na dávku. Rozhodným obdobím jsou tři předcházející měsíce před podáním žádosti o příspěvek na živobytí (3). Tuto problematiku si můžeme vysvětlit na následujícím příkladu. V dubnu 2011 si klient požádá o dávku pomoci v hmotné nouzi a z tohoto důvodu bude dokládat příjmy, které obdržel v měsíci lednu až březnu 2011. Jedná se o příjmy, které fakticky v tomto období obdržel. To znamená, že se jedná o příjem z pracovního poměru za měsíc prosinec 2010 až únor 2011.

V případě, že došlo k podstatnému poklesu příjmů u žadatele či společně posuzovaných osob, rozhodným příjmem je příjem v měsíci podání žádosti.

Při posuzování nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi se dále posuzuje zvýšení příjmu vlastním přičiněním. Zvýšení příjmu vlastním přičiněním je:

- a) vlastní práce,
- b) uplatnění nároků a pohledávek,
- c) prodejem a využitím majetku.

Osoby starší 68 let, poživatelé starobního důchodu, osoby v invalidním důchodu třetího stupně a osoby pečující o osobu blízkou tuto povinnost nemají (3).

1.5.2 Veřejná služba

Veřejná služba je jednou z možností zachování či rozvíjení pracovních schopností a dovedností osob, které jsou dlouhodobě ve stavu hmotné nouze. Motivační princip veřejné služby pro osoby v hmotné nouzi vyjadřuje tato věta: **„Ten kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, který se pracovat nesnaží“** (39).

Veřejná služba je pomoc obci v záležitostech, které jsou v zájmu obce, jako je například zlepšování životního prostředí, udržování čistoty v obci, pomoc v kulturním

rozvoji a v sociální péči. Veřejnou službu vykonávají osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi. Tuto službu vykonávají na základě písemné smlouvy uzavřené s obcí.

Úprava veřejné služby je obsažena v § 18a. zákona číslo 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (39).

Obce si mohou požádat Ministerstvo práce a sociálních věcí o dotace na vynaložené náklady, které jsou spojené s pojištěním (39).

Práce ve veřejné službě je bezplatná, má vliv na výši příspěvku na živobytí pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi, který pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců. Jestliže klient vykonává veřejnou službu 20 hodin měsíčně, dávka pomoci v hmotné nouzi není krácena na pouhé existenční minimum tj. 2.020,-Kč (36).

Klienti, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi déle než šest měsíců, nemusí vykonávat veřejnou službu z důvodu:

- a) vyplácené podpory v nezaměstnanosti /rekvalifikaci/,
- b) pracovní neschopnost,
- c) příjmu invalidního důchodu 3. stupně s nárokem na výplatu,
- d) příjmu rodičovského příspěvku,
- e) osoby pečující o osobu ve II. až IV. stupni závislosti (39).

Příjemce dávky pomoci v hmotné nouzi, který odpracuje třicet hodin ve veřejných službách, se částka na živobytí zvyšuje dle § 24 odst. 1 písm. f) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi - „*u osoby, která vykonávala dobrovolnickou službu nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň třiceti hodin v kalendářním měsíci, částku existenčního minima zvýšenou o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem*“ (51).

Alternativou pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi, kteří nechtějí vykonávat veřejnou službu, jsou tyto možnosti:

- a) krátkodobý pracovní poměr souběžný s evidencí úřadu práce s výdělkem do 4.000, Kč hrubého měsíčně,
- b) dobrovolnická činnost.

Tabulka 3: Změna výše příspěvku na živobytí v případě odpracování 30 hodin ve veřejných službách

Počet osob	Původní částka	Zvýšená částka
jednotlivec	3.126,-Kč	3.679,-Kč
první osoba ve společně posuzované domácnosti	2.880,-Kč	3.310,-Kč
druhá osoba ve společně posuzované domácnosti	2.600,-Kč	2.890,-Kč

Zdroj: (32)

Obecní úřad a veřejná služba

Obec v samostatné působnosti může provozovat veřejnou službu sama, nebo se může obrátit na různé organizace, které v obci působí a nabídnout jim, že na ně veřejnou službu deleguje. Další možností je, že obec bude veřejnou službu organizovat sama, ale zároveň jí přenesle na jinou organizaci. Dále pak, že jedna obec po dohodě s jinou obcí, za tuto obec veřejnou službu organizuje. Tato dohoda musí být písemná, odsouhlasená radou obce (39).

Obecní úřady jsou povinni vést evidenci osob v hmotné nouzi vykonávajících veřejnou službu. Tuto povinnost ukládá zákon o pomoci v hmotné nouzi. Součástí této evidence je smlouva o výkonu veřejné služby a pojistná smlouva (39).

Zřizovatel veřejné služby je dále povinen vést evidenci opracovaných hodin ve veřejné službě u jednotlivých klientů. Potvrzení o odpracování veřejné služby v kalendářním měsíci potvrzují obce na předepsaném tiskopise. Tento vyplněný tiskopis se odevzdává orgánu pomoci v hmotné nouzi po skončení kalendářního měsíce (39).

Obec, která zabezpečuje veřejnou službu, je povinna dle zákona o pomoci v hmotné nouzi, uzavřít pojistnou smlouvu. Tato smlouva kryje odpovědnost za škodu na majetku či na zdraví, kterou by osoba v hmotné nouzi během výkonu veřejné služby způsobila nebo by byla jí způsobena. Na náklady spojené s pojistným může poskytnout obecním úřadům Ministerstvo práce a sociálních věcí dotaci. Dotace se poskytuje na základě „Žádosti o poskytnutí dotace na pojistné pro osoby vykonávající veřejnou službu“. Na poskytnutí dotace není právní nárok (39).

1.5.3 Příspěvek na živobytí

Na příspěvek na živobytí má nárok osoba v hmotné nouzi, která nedosahuje svým příjmem, případně příjmem společně posuzovaných osob, částky potřebné na živobytí.

Částka na živobytí se dále může zvýšit o částku určenou na dietní stravování. O nutnosti dietního stravování rozhoduje odborný lékař. Tento lékař také určí, o jaký typ dietního stravování se jedná. Jednotlivé druhy dietního stravování jsou finančně odstupňovány (3).

1.5.4 Doplatek na bydlení

Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, který tento byt užívá a jestliže po úhradě odůvodnitelných nákladů na bydlení byl jeho příjem, který se zvýší o vyplacený příspěvek na živobytí, nižší než je částka na živobytí osoby nebo částka na živobytí společně posuzovaných osob (3).

Ve výjimečných případech je možné vyplatit doplatek na bydlení osobě, která neužívá nájemní formu bydlení ale podnájemní. Podnájemní smlouvu nemůže uzavřít s nájemcem bytu jeho vlastník, ale pouze třetí osoba (3).

Mezi odůvodnitelné náklady na bydlení můžeme započítat:

- a) nájemné,
- b) platbu za dodávku elektrické energie,
- c) platbu za dodávku plynu, dálkové vytápění, dodávku teplé vody,
- d) platbu za dodávku vody, atd. (3).

1.5.5 Mimořádná okamžitá pomoc

Druhy mimořádné okamžité pomoci:

- a) pro osoby, kterým hrozí vážná újma na zdraví. Výše této mimořádné okamžité pomoci je do výše existenčního minima. U nezaopatřeného dítěte je výše této dávky do výše životního minima pro toto dítě,
- b) pro osoby, které postihla vážná mimořádná událost jako je například živelná pohroma. Výše tohoto příspěvku činí patnáctinásobek životního minima jednotlivce,

- c) na úhradu nezbytného jednorázového výdaje. Jedná se například o úhradu správního poplatku při ztrátě osobních dokladů, vydání duplikátu rodného listu či úhradu jízdného do trvalého pobytu,
- d) na úhradu nákladů spojených s pořízením základních předmětů dlouhodobé potřeby, na základní vybavení domácnosti, atd. Výše tohoto příspěvku za kalendářní rok nesmí přesáhnout desetinásobek životního minima jednotlivce,
- e) pro osoby, kterým hrozí sociální vyloučení. Výše tohoto příspěvku je 1.000,-Kč. Za kalendářní rok nesmí výše tohoto příspěvku přesáhnout čtyřnásobek životního minima jednotlivce (3).

1.6 Metody sociální práce s vyloučenými občany

Omezování sociálního vyloučení klientů vyžaduje kvalitní sociální práci. Mezi hlavní požadavky na sociální práci jsou zejména kvalifikovaná, včasná, motivující a přiměřená pomoc konkrétnímu občanovi (37).

Sociální práce usiluje o zlepšení sociálního fungování individuů, skupin, komunit, a to realizací aktivity, která je zaměřena na jejich sociální vztahy (37).

Při sociální práci s klienty se musí sociální pracovník řídit Etickým kodexem sociálních pracovníků a dodržovat ho.

1.6.1 Program individuálního motivačního postupu

Tento postup je určen pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, zejména pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, osoby drogově závislé, atd. Orgán pomoci v hmotné nouzi sestavuje individuální motivační postup za spolupráce s dotčenou osobou na základě skutečností, které byly o této osobě zjištěné. Orgán pomoci v hmotné nouzi může dát jako podmínku pro čerpání mimořádné okamžité pomoci vytvoření a plnění programu individuálního motivačního postupu (3).

Individuální motivační postup obsahuje:

- popis skutečností, vedoucí k sociálnímu vyloučení osoby, odůvodnění poskytnutí pomoci v hmotné nouzi,
- určení rozsahu potřeb a způsobů pomoci, jak překonat hmotnou nouzi,

- rozsah spolupráce osoby v hmotné nouzi s pracovníkem orgánu pomoci v hmotné nouzi,
- časový rozpis pro plnění úkolů tohoto programu, včetně termínů kontroly plnění (3).

1.6.2 Krizová intervence

Krizе znamená vyvrcholení děje, který směřuje k nutné neodkladné změně. Mezi nejzávažnější krize můžeme zařadit smrt partnera, dítěte, rozvod, úraz, onemocnění, ztrátu zaměstnání, změnu finančního stavu, uvěznění, atd. (37).

Krizová intervence je specializovaná pomoc osobám nalézajícím se v krizi. Tato intervence je poskytována osobám, které nesou pečeť znevýhodnění. Jde o zásah v době krize a snahu minimalizovat ohrožení klienta, objevit a posílit jeho schopnosti, jak se vyrovnávat se zátěží, aby se předešlo negativnímu, destruktivnímu způsobu řešení situace (37).

Principy krizové intervence

Pomoc by měla být hlavně okamžitá, snadno dosažitelná, kontinuální /klient, který v momentě krize navázal kontakt s odborníkem, by s ním měl pokračovat při řešení svého problému/. Péče by měla mít definované minimální cíle /podpora klienta, aby jeho schopnost cítit, uvažovat, hledat řešení, se dostala co nejrychleji na obvyklou či alespoň funkční úroveň/. Péče by také měla počítat s kontextem klientovo vztahů /člověk je součástí určitých sociálních vztahů/ (37).

Proces krizové intervence

Během práce s klientem je důležité se postupně věnovat následujícím oblastem:

- a) okamžitá redukce ohrožení – důležité je sledovat signály, které svědčí o riziku nebezpečí a poskytnout co nejrychleji pomoc,
- b) první odhad situace a její posouzení – velice důležité je zjištění a posouzení aktuálního stavu klienta,

- c) formulace hypotézy – odhad situace, dokreslený informacemi, umožňuje vytvořit hypotézu o vzniku a průběhu krize a také odhad prognózy. Musí se zvážit, zda je klient na správném místě, či zda potřebuje jiného odborníka či zařízení,
- d) intervence - důležitým krokem je stanovení hypotézy, která se týká příčin krize, kterou má sám klient. Klient by měl cítit ochotu sociálních pracovníků být mu k dispozici. Respekt k potřebám klienta vytváří u něho pocit bezpečí (37).

Během krizové intervence by sociální pracovník neměl moralizovat, poučovat a posuzovat. Krizová intervence je u konce v momentě, kde klient je schopen cítit a vyjadřovat emoce, je zorientován v realitě, chápe svoji situaci, je schopen předjímat následky a začíná uvažovat o možnostech blízké budoucnosti (37).

1.6.3 Terénní sociální práce

V současné době se pro terénní práci používá také výraz streetwork. V překladu z angličtiny to znamená práce přes ulici. Jedná se o metodu sociální práce, kterou vykonávají specificky orientovaní sociální pracovníci. Klienti jsou kontaktováni tímto pracovníkem ve svém přirozeném prostředí (37).

Vyhledávací funkce streetworku spočívá v monitoringu, depistáži⁶, kontaktování členů cílové skupiny (37).

Mobilita práce sleduje zájmy a potřeby cílové skupiny. Mobilita spočívá v možnosti pružně reagovat na vzniklou situaci, v připravenosti přemístit své působíště do jiného prostředí dané skupiny. Přesuny cílových skupin jsou způsobeny vlivem ročního období, denní dobou, dny v týdnu, kulturními, sportovními akcemi, atd. (37).

Cílovou skupinou pro sociální práci v terénu jsou lidé na okraji společnosti, jejichž počet v posledních letech stále stoupá. Sociální pracovníci se zaměřují na osoby žijící rizikovým způsobem života, stojící mimo dosah sítě sociálních služeb (37).

---

⁶ Depistáž na Magistrátu Města České Budějovice, odboru sociálních věcí, oddělení pomoci v hmotné nouzi probíhá každý měsíc za spolupráce Městské policie České Budějovice. Cílená depistáž je zaměřena na občany sociálně vyloučené. Během této depistáže je osloveno v průměru 20 – 30 občanů. Je jim nabídnuta pomoc při vyřizování dávek pomoci v hmotné nouzi, pomoc při zaevidování se na Úřadu práce, vyřízení ubytování, finanční pomoc, aby se mohli vrátit do místa svého trvalého pobytu. Těto pomoci využijí vždy 2-4 oslovení klienti. Následně se tyto klienti dostaví na oddělení pomoci v hmotné nouzi, kde zjistí administrativní náročnost vyřízení svých potřeb a od pomoci většinou raději ustoupí (41).

Formy terénní práce

Terénní práce se dá členit na tři formy: práce přímá, nepřímá a přesahující.

- Přímá práce – její součástí je monitoring, depistáž, kontaktování, individuální a skupinová práce. Součástí individuální i skupinové práce je krizová intervence, speciální sociální poradenství, socioterapie, sociální výcvik, atd.,
- nepřímá práce – má za úkol vypracovávat koncepce, projekty, administrativu, jednání s institucemi, prezentace práce na veřejnosti,
- práce přesahující – smíšená, tato práce v sobě nese prvky obou předcházejících forem (37).

Monitoring – jedná se o mapování terénu, které je zaměřeno na poznání charakteru lokality z hlediska architektonického, institucionální sítě pomáhajících zařízení. Podstatnou částí této práce je sledování scény pravidelnými pochůzkami po jednotlivých lokalitách (37).

Vyhledávání – orientuje se na výskyt nápadných skupin lidí se sklony k násilí a protispolečenskému chování (37).

Navazování prvního kontaktu – nejrizikovější fáze. Využívají se tři typy navazování kontaktu: aktivní /pracovník sám osloví vybranou skupinu/, pasivní /pracovník dlouhodobě tráví čas ve vymezeném prostoru dané skupiny a vyčkává na oslovení od skupiny/, přes třetí osobu /nejjistější metoda/ (37).

Vlastní práce se skupinou – tato práce je založena na důvěře, vznikající na základě dlouhodobého kontaktu se skupinou, vzájemným poznáváním, zkoušením a vymezením hranic. Pracovník musí akceptovat jejich životní styl, nekárat, nemoralizovat a nenapomínat (37).

1.6.4 Sociální poradenství

Poradenstvím se v současné době zabývají všechny pomáhající profese a je považováno za všestrannou činnost (37).

Kvalita a efektivita poradenství je často přímo úměrná průběhu prvního kontaktu s klientem (17).

Sociální poradenství můžeme dělit na základní a odborné.

1. Základní sociální poradenství

Poskytuje informace o nárocích, službách a možnostech, které mohou vyřešit nebo zmírnit obtížnou situaci klienta. Informace vyplývají ze systému sociální ochrany člověka, kam patří pojištění, podpora a pomoc, či ze systému, který zajišťuje zaměstnanost. Součástí základního poradenství je možné zprostředkování další potřebné odborné pomoci (37).

Důležitým prvkem pro základní sociální poradenství je jeho dostupnost, například prostřednictvím sociálního pracovníka pověřeného touto agendou (37).

2. Odborné sociální poradenství

Poskytuje přímou pomoc lidem při řešení sociálních problémů. Pomoc je zaměřena na konkrétní pomoc a praktické řešení obtížné sociální situace. Nejčastěji se jedná o situaci hmotné či sociální nouze, či souběh obou (37).

Pro odborné poradenství je charakteristické používání odborných postupů. Cílem je ovlivnění uvažování a jednání člověka nacházejícího se v obtížné situaci, kterému se to nedaří řešit vlastními silami či za pomoci rodiny a přátel (37).

1.6.5 Spolupráce v rámci sociální sítě

Sociální síť je spojení osob, organizací a subjektů, které může přispět k plnění sociální práce. Tvorba sociální sítě je chápána jako postup vytváření a udržení propojení a spolupráce organizací a institucí, které přicházejí do styku s uživateli sociální služby. Sociální sítě umožňují uživatelům získat přístup k nevyužívaným zdrojům, kterými mohou být organizace poskytující sociální služby a jiné (38).

Síťování může být použito při přímé práci s klienty, ale i při koordinaci a navazování spolupráce mezi poskytovateli sociálních služeb (38).

Výhody síťování jsou: rychlost, flexibilita, subjekty mohou sdílet zdroje, kontakty, dovednosti i znalosti. Uživatelům sociální sítě může přinést zlepšení a propojení sociálních služeb v lokalitě, vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi poskytovateli služeb a komplexní řešení jejich potřeb (38).

Dobře vytvořená sociální síť umožňuje předcházení duplicity práce, kdy jeden problém řeší s klientem několik organizací, včetně orgánu hmotné nouze (38).

2. Cíl práce

2.1 Cíl práce

Hlavní cíl:

Zjistit aktivizační aspekty institutu existenčního minima v podmínkách České republiky.

Dílčí cíl 1:

Zjistit dopady institutu existenčního minima na motivaci klientů, kterým je dlouhodobě poskytována pomoc v hmotné nouzi.

Dílčí cíl 2:

Zjistit, míru připravenosti obcí poskytovat Veřejnou službu pro dlouhodobě nezaměstnané občany.

2.2 Hypotézy

Hypotéza H1:

„Institut existenčního minima má na klienty, kteří dlouhodobě pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi aktivizační efekt.“

Hypotéza H2

„Obecní úřady jsou připraveny poskytovat veřejnou službu pro poživatele dávek pomoci v hmotné nouzi.“

3. Metodika

3.1 Použité metody výzkumu

Pro sběr a vyhodnocení dat jsem zvolila kvantitativní výzkum, jako metodu jsem zvolila dotazování, techniku dotazníku.

Metoda dotazování je specifický způsob určený pro sociální výzkum. U této metody se jedná výhradně o zkoumání živých osob. Podstatou této metody je kladení otázek jak v mluvené formě, tak ve formě písemné (43).

Dotazník je nejpoužívanější prostředek, který slouží ke sběru informací. Jde v podstatě formulář, který je určen respondentovi a obsahuje otázky a varianty odpovědí (21).

Pro svůj výzkum jsem vyhotovila dva druhy strukturovaných dotazníků. Tento typ dotazníku je nejčastější. Strukturovaný dotazník může mít podobu formuláře, kde jsou vytištěny v určitém pořadí otázky, na které má respondent odpovědět (43). První dotazník byl určen pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi a druhý dotazník byl určen obecním úřadům s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadům.

Než jsem začala distribuovat dotazníky pro obce a klienty, udělala jsem si předvýzkum na reprezentativním vzorku. Předvýzkum odhaluje nedostatky, které by mohly zkomplikovat sběr a analýzu dat, dále by měl ověřit, zda je sběr dat technicky proveditelný a zda celý výzkum je technicky proveditelný (21). Reprezentativní vzorek příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi čítal pět respondentů, kteří dotazník vyplnili. Předvýzkum dotazníků určených pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi jsem realizovala na Oddělení pomoci v hmotné nouzi, Odboru sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice. U dotazníků určených pro obecní úřady jsem požádala jeden obecní úřad, Magistrát města České Budějovice o vyplnění. Na základě předvýzkumu jsem doopravila dotazníky a poté jsem je distribuovala mezi klienty a obecní úřady.

Dotazníky určené pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi obsahovaly nejprve identifikační otázky, kde jsem u příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi zjišťovala pohlaví – otázka č. 1, věk - otázka č. 2, vzdělání – otázka č. 3.

Dotazníky obsahovaly jednak otázky uzavřené, které nabízejí soubor možných variant odpovědí, odpovědi jsou předem formulovány a respondent vybírá odpověď, která se blíží jeho názoru (23). Otázka č. 4 - jak dlouho jsou respondenti v evidenci úřadu práce, otázka č. 5 – dotaz na délku evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi, otázka č. 8 – zda je pro respondenty motivující pracovat ve veřejné službě, z důvodu nesnížení příspěvku na živobytí, otázka č. 10 – dotaz na aktualizování v roce 2010 individuálního akčního plánu, a to minimálně 2 krát, otázka č. 11 - zda se v individuálním akčním plánu respondenti zavázali k výkonu veřejné služby, otázka č. 12 - dotaz na nejpříjemnější možnost práce pro respondenty, který jim zabezpečí nesnížení příspěvku na živobytí, otázka č. 15 - dotaz na ochotu pracovat ve veřejné službě 30 hodin, což má za následek zvýšení příspěvku na živobytí.

Dotazníky obsahovaly otázky otevřené, kdy se odpověď na otázku nechává zcela na respondentovi, který odpoví vlastními slovy (23). Tohoto druhu otázek, jsem využila v otázce č. 7 – která zjišťuje počet hodin, které je respondent ochoten odpracovat, aby mu nebyl snížen příspěvek na živobytí, otázka č. 14 – zjišťuje důvod ukončení práce ve veřejné službě a otázka č. 18 – zjišťuje finanční nároky, které má respondent při případném nástupu do pracovního poměru.

V dotazníku jsem využila i polozavřených otázek, které jsou kombinací uzavřených a otevřených otázek (23). Polozavřenou otázkou byla otázka č. 6 - zda klienti znají částku existenčního minima, jaká je jeho výše a jaký je nutný počet odpracovaných hodin ve veřejné službě, aniž by se snížil příspěvek na živobytí, otázka č. 9 - zda respondenti mají sepsaný Individuální akční plán, otázka č. 13 - zda respondent pracuje ve veřejné službě a otázka č. 17 - na obtížnost zajištění si veřejné služby.

Vzhledem k tomu, že některé otázky byly určeny jen určité skupině respondentů, tak jsem využila i filtrační otázky, které mají eliminovat respondenty, kteří nemohou odpovídat na následující otázku (23). Této možnosti jsem využila v otázce č. 13 písmenu a), kde jsem zjišťovala, zda respondent pracoval ve veřejné službě, ale výkon veřejné služby ukončil.

U dotazníků, které byly určeny pro obecní úřady, jsem nejprve použila identifikační otázku, o jaký druh obecního úřadu se jedná – otázka č. 1.

Dotazníky pro obecní úřady také obsahovaly otázky uzavřené, které nabízejí soubor možných variant odpovědí, odpovědi jsou předem formulovány a respondent vybírá odpověď, která se blíží jeho názoru (23). Tento druh otázky jsem použila v dotazu na to, zda obecní úřad provedl předběžný průzkum před zřízením veřejné služby – otázka č. 6, další uzavřenou otázkou byl dotaz na finanční přínos pro obecní úřad z veřejné služby – otázka č. 11 a otázka č. 13, kde jsem zjišťovala, jestli by obecní úřady v případě zájmu o veřejnou službu z řad klientů, byly ochotni tuto službu zřídít.

Dotazníky dále obsahovaly otázky otevřené, kdy se odpověď na otázku nechává zcela na respondentovi, který odpoví vlastními slovy (23). Otázka č. 4 – dotaz na výši dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí na provoz veřejné služby v roce 2010, otázka č. 7 – dotaz na náklady, které byly vynaloženy ve spojení s provozem veřejné služby, otázka č. 8 - dotaz na počet uzavřených smluv o výkonu veřejné služby, otázka č. 9 – kolik klientů v průměru týdně zaměstnáno ve veřejné službě, otázka č. 10 – jak je prováděna kontrola odpracovaných hodin a práce klientů vykonané ve veřejné práci, otázka č. 12 – z jakého důvodu obecní úřad nezřídil veřejnou službu.

V dotazníku jsem využila i polozavřených otázek, které jsou kombinací uzavřených a otevřených otázek (23). Této možnosti jsem využila v otázce č. 3 – zda obecní úřad ví o možnosti dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí na provoz a zřízení veřejné služby.

Vzhledem k tomu, že některé otázky byly určeny jen určité skupině respondentů, tak jsem využila i filtrační otázky, které mají eliminovat respondenty, kteří nemohou odpovídat na následující otázku (23). Filtrační otázkou byla otázka č. 2 – zda má obecní úřad zřízenou veřejnou službu, otázka č. 3, písmeno a) – zda obecní úřad využívá dotací Ministerstva práce a sociálních věcí.

V další části jsem využila kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum můžeme definovat takto: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (5). Tento kvalitativní výzkum zahrnoval sekundární analýzu dokumentů.

Analýza dokumentů je standardní aktivita v kvantitativním výzkumu. Badatel využívá klasická archivní data (21). Studium dokumentů znamená sledování zkoumaných fenoménů hlavně rozsáhlé i minulé časové úseky jejich vzniku a existence, na příčinách či tvůrcích již nezávislé. Dokumentem v sociálním výzkumu je určitý produkt lidské činnosti, který vznikl z jiných důvodů, než je řešený výzkumný problém, většinou z důvodu uchování či předání nějaké informace (43). Dokumentem rozumíme vše, co je napsané nebo jinak zaznamenané – knihy, novinové články, záznamy projevů funkcionářů, deníky, úřední spisy, databáze, plakáty, obrazy (23). Sociologické informace jsou z nich získávány na základě analýzy významu. Ve své bakalářské práci jsem analyzovala úřední spis klienta oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi. Na základě této analýzy jsem zpracovala vzorový příklad klienta pobírajícího dávky pomoci v hmotné nouzi a jeho kazuistiku. Dále jsem zkoumala databázi klientů, kteří podepsali dohodu o výkonu veřejné služby na Magistrátu města České Budějovice a výkon veřejné služby vykonávali. Na základě tohoto sekundárního sběru dat jsem získala ucelený soubor, který jsem analyzovala a získala popisnou statistiku.

Veškerá získaná data jsem zaznamenávala do programu Excel, kde jsem vytvořila popisnou statistiku, na základě které jsem vytvořila grafy a tabulky, které jsem poté vložila do své bakalářské práce.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Pro mé dotazníkové šetření, které bylo určeno pro klienty dávek pomoci v hmotné nouzi, jsem si nejprve určila základní soubor, jenž je tvořen komplexem všech statistických jednotek, které náleží do daného statického souboru (20) tj. příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi na Oddělení pomoci v hmotné nouzi, Odboru sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice, kteří jsou v evidenci tohoto oddělení déle než 6 měsíců a týká se jich práce ve veřejné službě. Ze základního vzorku jsem vybrala náhodným výběrem soubor klientů, kteří jsou v evidenci tohoto oddělení déle než 6 měsíců a měli by pracovat ve veřejné službě, aby se jim nesnížil příspěvek na živobytí. Základní soubor obsahoval 148 klientů. Z tohoto souboru jsem náhodným výběrem oslovila výběrový soubor 100 respondentů.

Výzkum jsem prováděla během měsíce května a června 2011. Třiceti respondentům jsem předala dotazník, aby ho vyplnili. Z důvodu nízkého vzdělání některých respondentů jsem dotazník se 70 respondenty vyplňovala osobně /četla jsem otázky a odpovědi jsem zaznamenávala do dotazníku/, na Magistrátu města České Budějovice. Vzhledem k tomu, že jsem z převážné části s respondenty vyplňovala dotazník osobně, byla návratnost 90 % /90/. Všechny dotazníky byly vyplněny kompletně.

Druhý dotazník byl určen obecním úřadům s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadům. Pro svůj výzkum jsem si vybrala jako základní soubor pověřené obecní úřady a pověřené obecní úřady na území Jihočeského kraje. Obecní úřady s rozšířenou působností jsem oslovila všechny, tj. 17 obecních úřadů. Obecní úřady s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje jsou Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Trhové Sviny, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk a Vodňany. Na území Jihočeského kraje je 20 pověřených obecních úřadů. Z tohoto základního vzorku jsem oslovila 14 obecních úřadů – Hluboká nad Vltavou, Horní Planá, Lišov, Mirovice, Mirovice, Nová Bystřice, Nové Hrady, Protivín, Sezimovo Ústí, Suchdol nad Lužnicí, Veselý nad Lužnicí, Volary, Vyšší Brod a Zliv.

Výzkum u obecních úřadů jsem prováděla rovněž v měsících květnu a červnu 2011. Dotazník jsem obecním úřadům posílala e-mailem, kterému předcházela telefonický rozhovor, kde jsem každému obecnímu úřadu vysvětlila použití dotazníku a spojila to s osobní prosbou o vyplnění dotazníku. Z tohoto důvodu, návratnost dotazníků u pověřených obecních úřadů byla 100 % /17/ a u úřadů s rozšířenou působností byla 86 % /12/. I zde byly dotazníky ze 100 % /29/ vyplněny kompletně.

Ve třetí části výzkumu jsem se zaměřila na studium dokumentů, které se týkaly výkonu veřejné služby na Magistrátu města České Budějovice. Ke zpracování statistických údajů jsem využila celý základní vzorek tj. 148 klientů. Tento výzkum jsem prováděla v měsíci červnu 2011.

Poslední část praktické části jsem zaměřila na konkrétní případ klienta pomocí studia dokumentů. Konkrétní případ klienta, který má pracovat ve veřejné službě jsem vybrala náhodným výběrem ze základního vzorku všech klientů, kteří mají vykonávat veřejnou

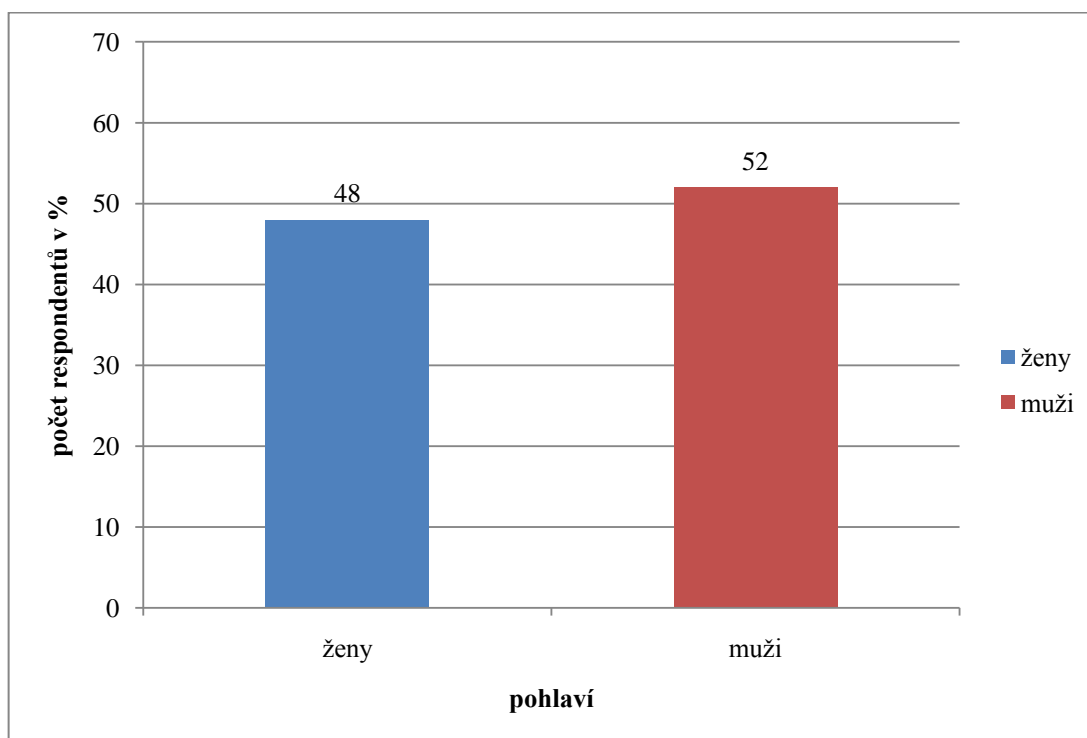
službu na Oddělení pomoci v hmotné nouzi, Magistrátu města České Budějovice.
Analýzu klienta jsem prováděla v měsíci květnu 2011.

4. Výsledky

4.1 Výzkum u klientů, pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi na Magistrátu města České Budějovice

4.1.1 Identifikační údaje

Graf č. 4: Pohlaví respondentů (v procentech)

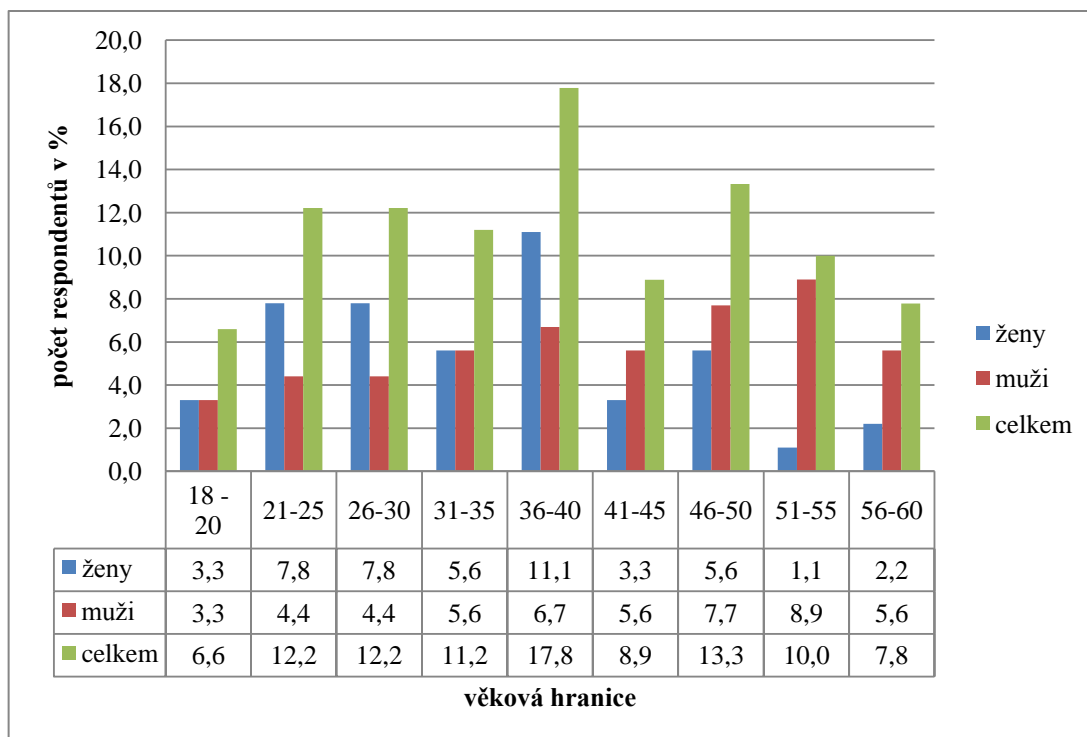

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 100% /90/ respondentů byly ženy zastoupeny ze 48 % /43/ a muži z 52 % /47/.

Graf č. 5: Věkové rozložení respondentů (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

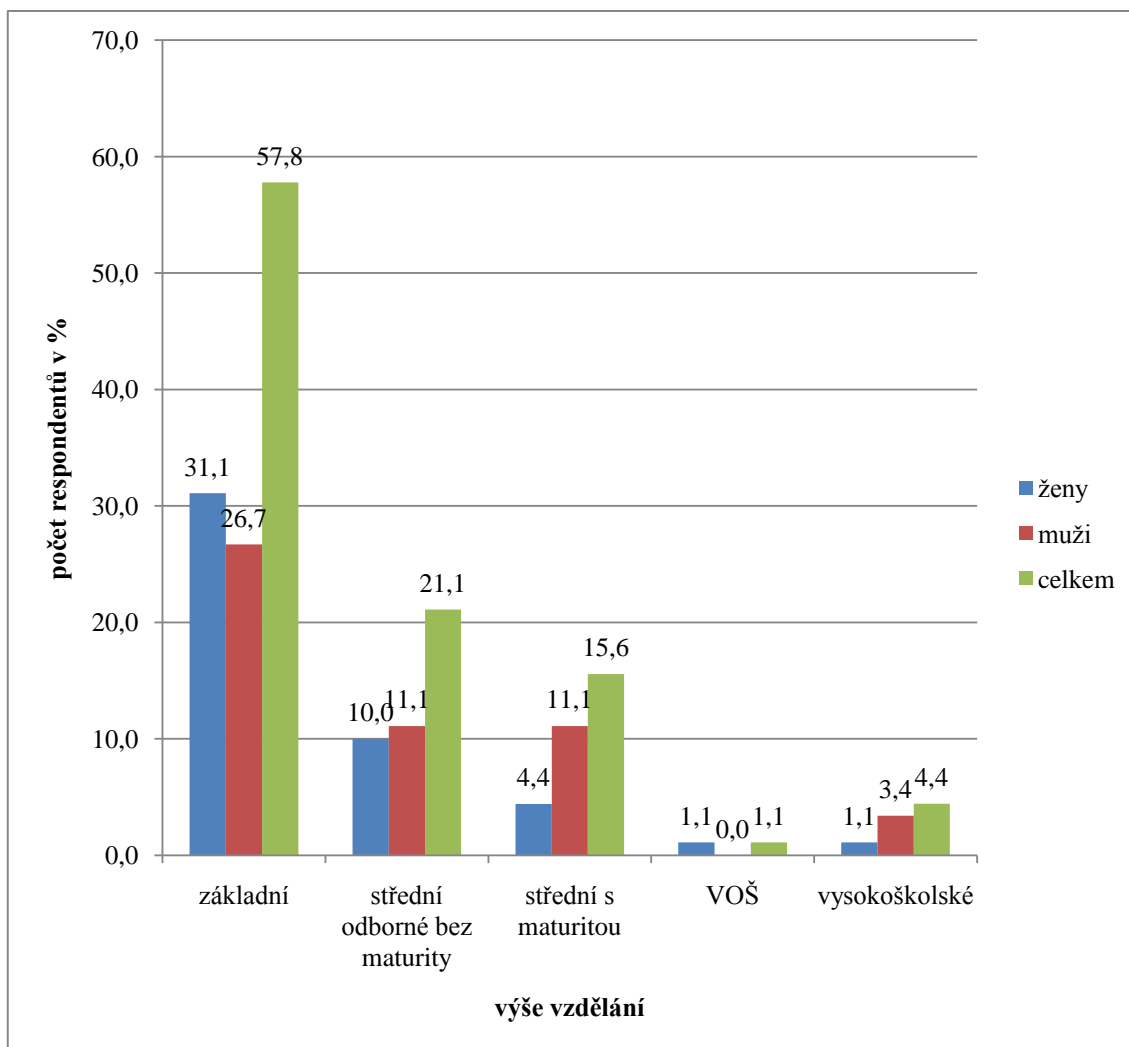
Celkový počet respondentů 100 % /90/.

Při zaměření se pouze na ženy, tak nejvíce zastoupenou věkovou skupinou je věk 36 – 40 a to 11,1 % /10/. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ženy ve věku 21 – 25 a 26 – 30 let a to 7,8 % /7/. Oproti tomu nejméně zastoupenou věkovou skupinou jsou ženy ve věku 51 – 55 let a to 1,1 % /1/.

Co se týká mužů, jsou nejvíce zastoupeni ve věku 51 – 55 let s 8,9 % /8/ a druhou nejpočetnější skupinou jsou muži ve věku 46 – 50 let 7,7 % /7/. Oproti tomu nejméně zastoupeni jsou muži ve věku 18 – 20 let s 3,3 % /3/.

Když budeme posuzovat klienty pouze podle věku a ne podle pohlaví, tak je nejvíce zastoupená skupina ve věku 36 – 40 s 17,8 % /16/, nejméně zastoupeni jsou respondenti ve věku 18 – 20 let s 6,6 % /6/.

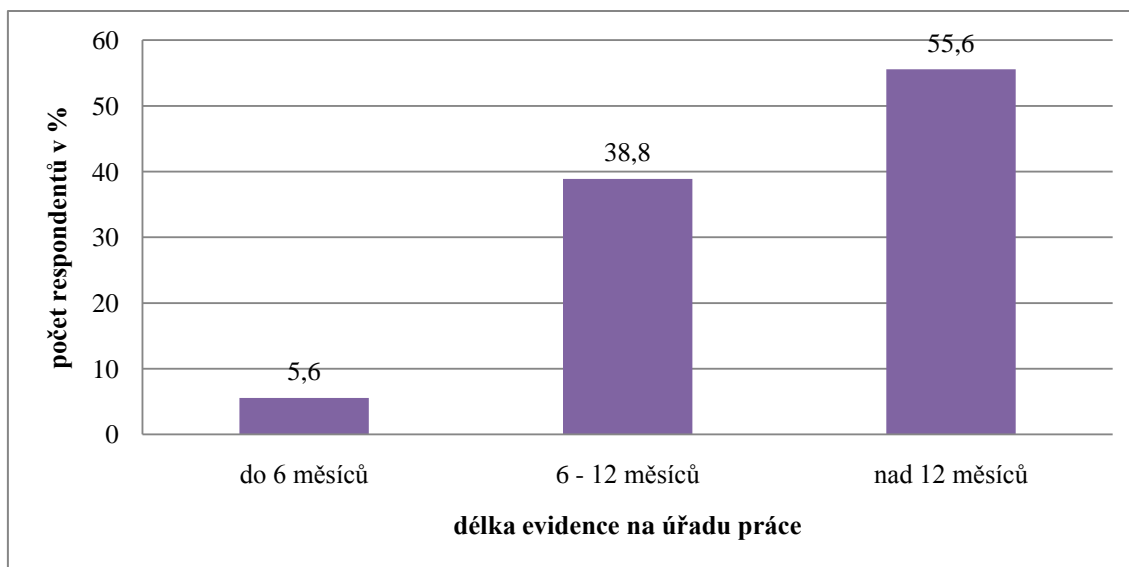
Graf č. 6: Vzdělání respondentů (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů uvedlo základní vzdělání 57,8 % /52/, z toho 31,1 % /28/ žen a 26,7 % /24/ mužů, střední odborné bez maturity uvedlo 21,1 % /19/, z toho je 10 % /9/ žen a 11,1 % /10/, střední s maturitou uvedlo 15,6 % /14/, z toho je 4,4 % /4/ žen a 11,1 % /10/ mužů, vyšší odborné vzdělání uvedlo 1,1 % /1/, a to pouze ženy a vysokoškolské vzdělání uvedlo 4,4 % /4/, žen je 1,1 % /1/ a mužů 3,4 % /3/.

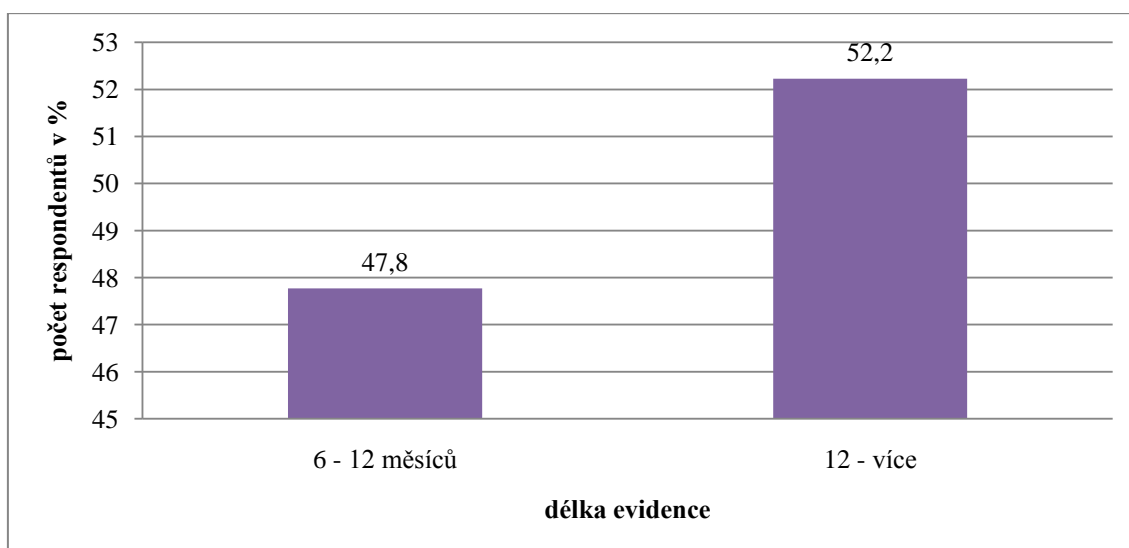
Graf č. 7: Délka evidence na úřadu práce (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů je 5,6 % /5/ evidováno na úřadu práce do 6 měsíců, 38,8 % /35/ je v evidenci úřadu práce 6 – 12 měsíců a 55,6 % /50/ je v evidenci na úřadu práce déle než 1 rok.

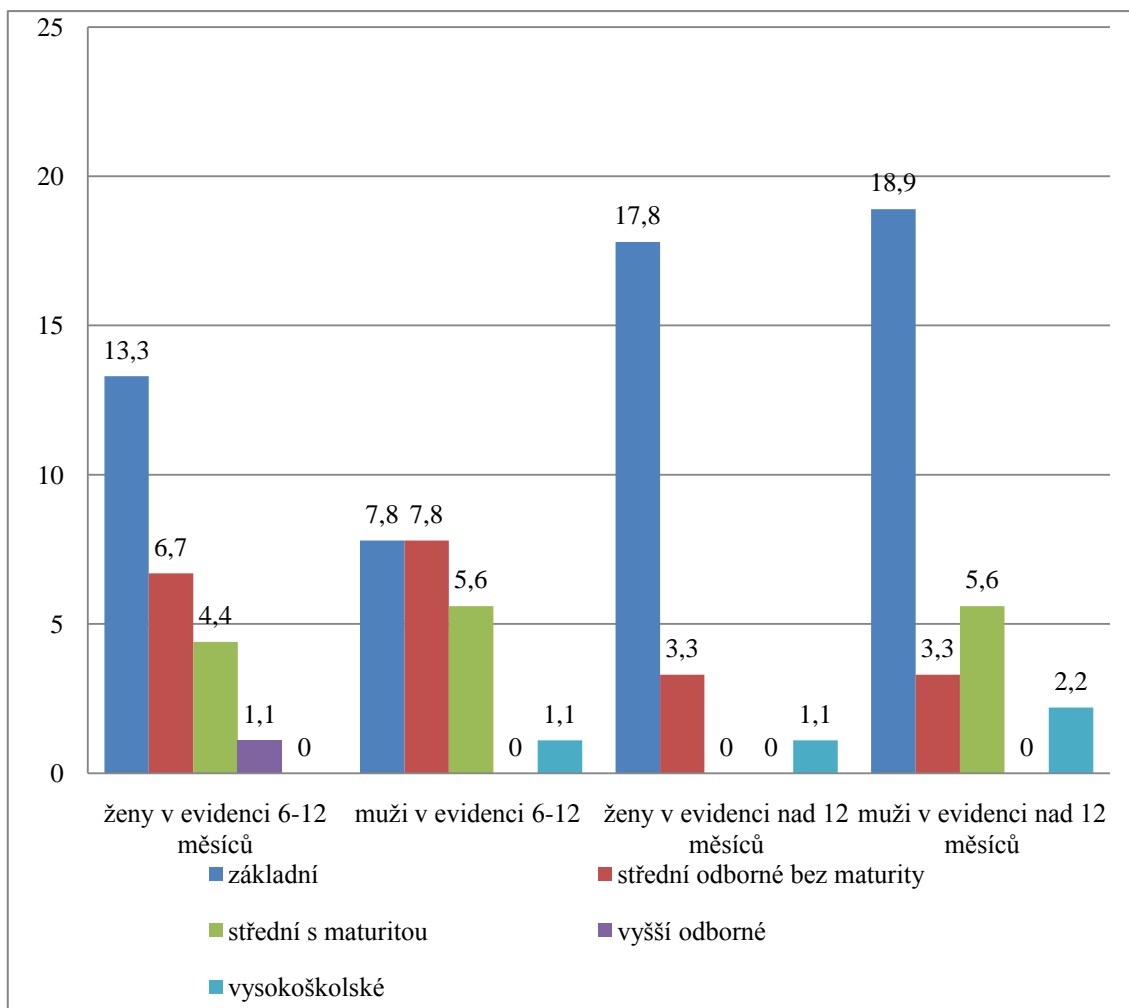
Graf č. 8: Délka evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi na Magistrátu města České Budějovice (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů uvedlo, že dávky pomoci v hmotné nouzi pobírá 47,8 % /43/ 6 – 12 měsíců a 52,2 % /47/ uvedlo, že dávky pomoci v hmotné nouzi pobírají déle než 12 měsíců.

Graf č. 9: Délka evidence respondentů na oddělení pomoci v hmotné nouzi Magistrátu města České Budějovice dle pohlaví a vzdělání (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

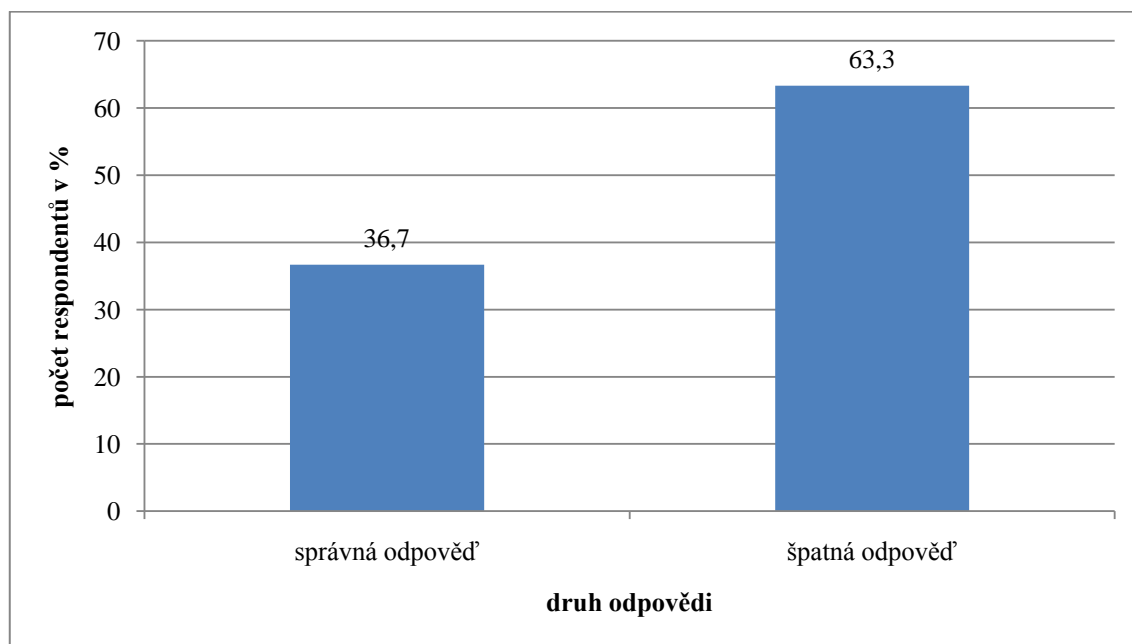
Graf č. 9 ukazuje, jak dlouho jsou respondenti v evidenci na Oddělení pomoci v hmotné nouzi Magistrátu města České Budějovice. Tento graf rozlišuje respondenty dále dle pohlaví a vzdělání.

V evidenci na oddělení pomoci v hmotné nouzi v délce 6 – 12 měsíců jsou nejvíce zastoupeny ženy se základním vzděláním 13,3 % /12/. Ženy s vysokoškolským vzděláním a muži s vyšším odborným vzděláním na oddělení pomoci v hmotné nouzi v délce 6 – 12 měsíců nejsou evidováni.

Nad 12 měsíců v evidenci na oddělení pomoci v hmotné nouzi jsou nejvíce zastoupeni muži se základním vzděláním 18,9 % /17/. Naopak nad 12 měsíců v evidenci na oddělení pomoci v hmotné nouzi nejsou zastoupeni muži s vyšším odborným vzděláním a ženy se středoškolským vzděláním s maturitou a vyšším odborným vzděláním.

4.1.2 Povědomí respondentů o existenčním minimu

Graf č. 10: Znalost respondentů částek existenčního minima (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů uvedlo správnou odpověď o výši existenčního minima 36,7 % /33/, špatnou odpověď uvedlo 63,3 % /57/.

Tabulka č. 4: Počet odpracovaných hodin za měsíc ve veřejné službě, který je pro respondenty přijatelný (v procentech), (absolutních hodnotách)

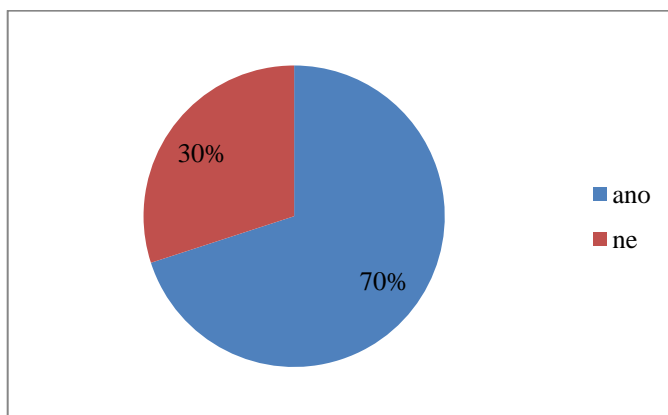
Počet hodin, které jsou respondenti ochotni odpracovat	Absolutní hodnoty	v %
0	16	17,8
1 – 10	6	6,7
11 – 20	31	34,4
21 – 30	35	38,9
31 - 40	1	1,1
41 – 50	0	0
51 – 60	0	0
61- 70	0	0
71 - 80	1	1,1

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů není ochotno odpracovat ani jednu hodinu měsíčně ve veřejné službě 17,8 % /16/, 24,4 % /6/ je ochotno odpracovat 1 – 10 hodin za kalendářní měsíc. 11 - 20 hodin měsíčně je ochotno odpracovat 34,4 % /31/ respondentů, 21 - 30 hodin je přijatelné pro 38,9 % /35/. Shodně 1,1 % /1/ respondentů uvedlo, počet hodin, které jsou ochotni odpracovat od 31 – 40 a od 71 – 80 hodin měsíčně.

4.1.3 Motivace respondentů pracovat ve veřejné službě

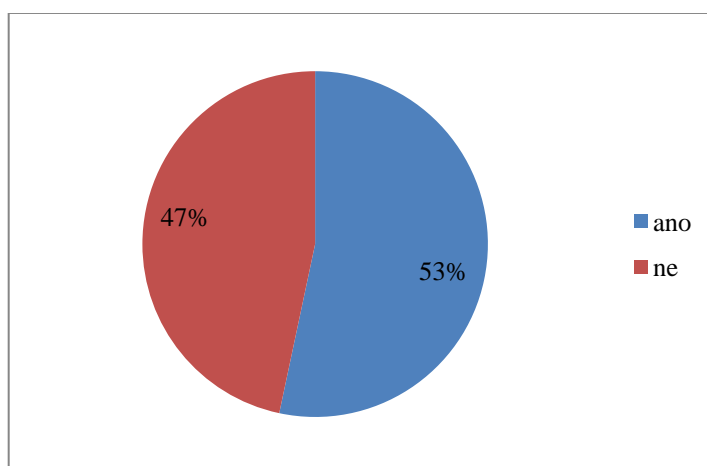
Graf č. 11: Motivace respondentů odpracovat 20 hodin měsíčně ve veřejné službě (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů je pro 70 % /63/ obava ze snížení příspěvku na živobytí na existenční minimum dostatečně motivující k odpracování 20 hodin měsíčně ve veřejné službě. 30 % /27/ respondentů není ochotno odpracovat potřebnou dobu ani z důvodu snížení příspěvku na živobytí na částku 2.020,-Kč.

Graf č. 12: Motivace respondentů odpracovat ve veřejné službě 30 hodin měsíčně z důvodu zvýšení příspěvku na živobytí (v procentech)

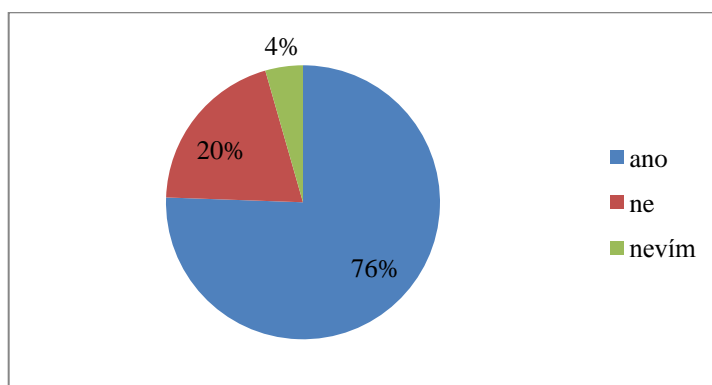

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů je ochotno odpracovat zvýšený počet hodin ve veřejné službě ve výši 30 hodin 53 % /48/, 47 % /42/ již není ochotno odpracovat více hodin ve veřejné službě ani za cenu zvýšení příspěvku na živobytí.

4.1.4 Individuální akční plán

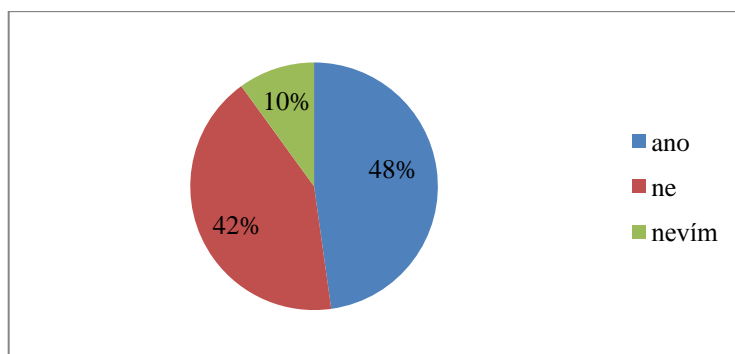
Graf č. 13: Vytvořený individuální akční plán (v procentech)

Zdroj: Vlastní zdroj

Ze 100 % /90/ respondentů má vytvořen 76 % /68/ individuální akční plán. 20 % /18/ plán vytvořen nemá a 4 % /4/ neví, zda mají individuální akční plán vytvořen.

Graf č. 14: Aktualizace individuálního akčního plánu alespoň 2 krát v roce 2010 (v procentech)

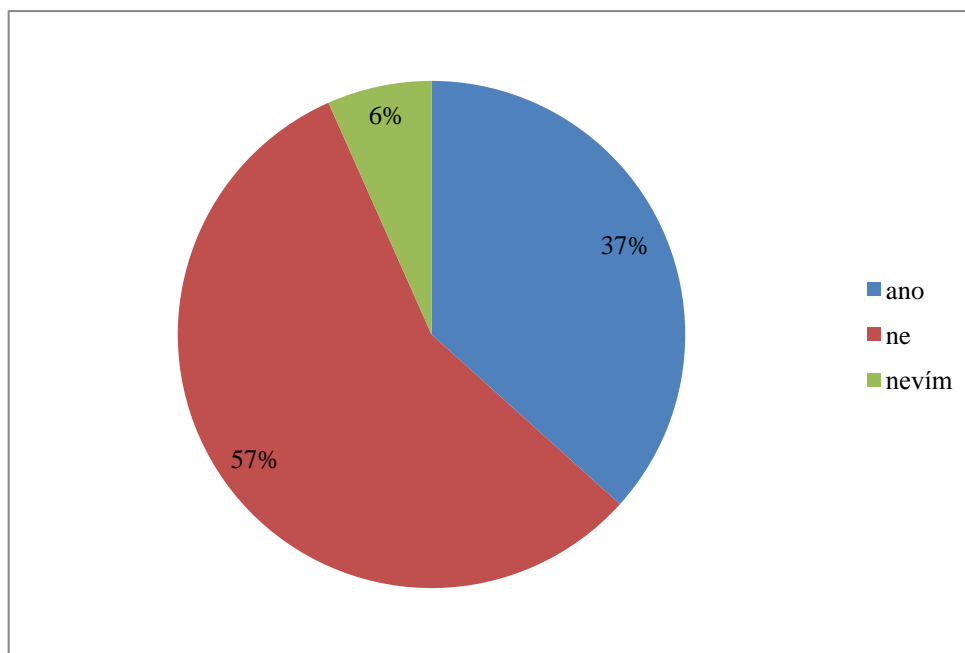

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů má 48 % /43/ individuální akční plán v roce 2010 alespoň 2x aktualizovaný. 42 % /38/ tuto aktualizaci nemá a 10 % /9/ neví, zda svůj individuální akční plán aktualizovali.

Graf č. 15: Závazek veřejné služby v individuálním akčním plánu (v procentech)

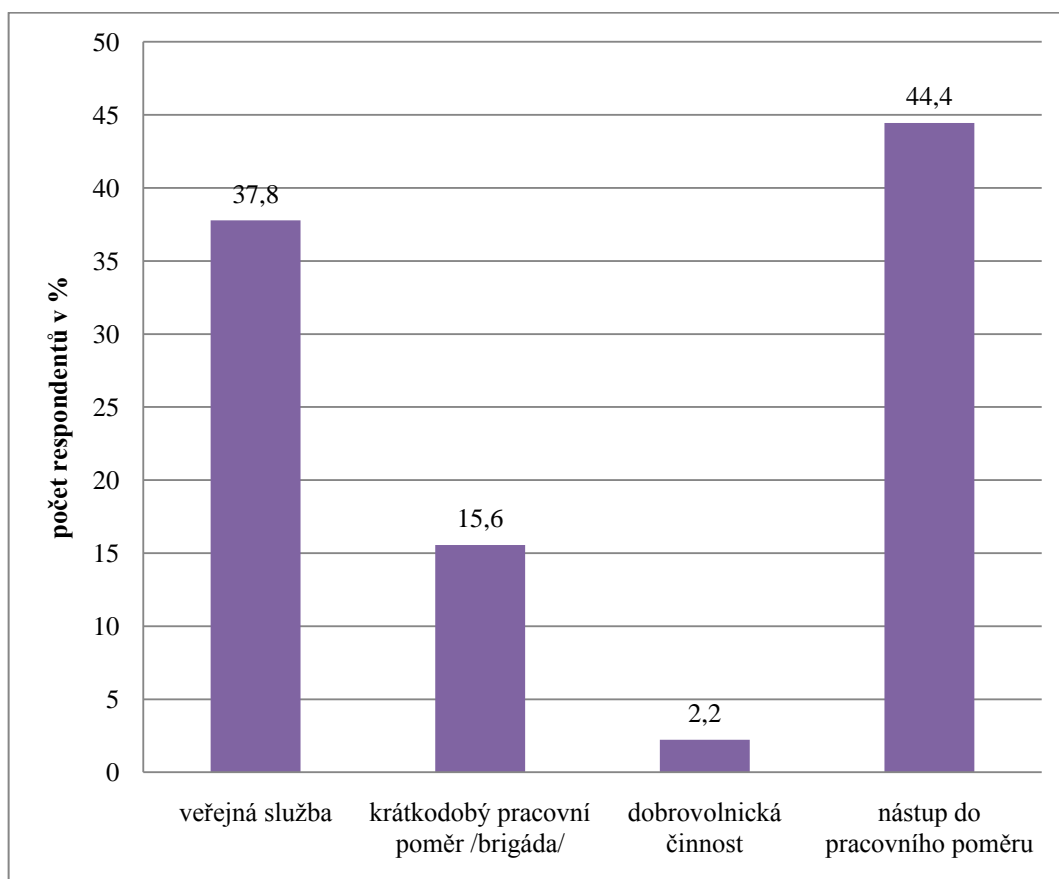

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % respondentů má ve svém individuálním akčním plánu sepsán závazek pracovat ve veřejné službě 37 % /33/, tento závazek v individuálním akčním plánu nemá 57 % / 51/ a neví, jestli ano či ne celkem 6 % /6/ respondentů.

4.1.5 Práce ve veřejné službě a její alternativy

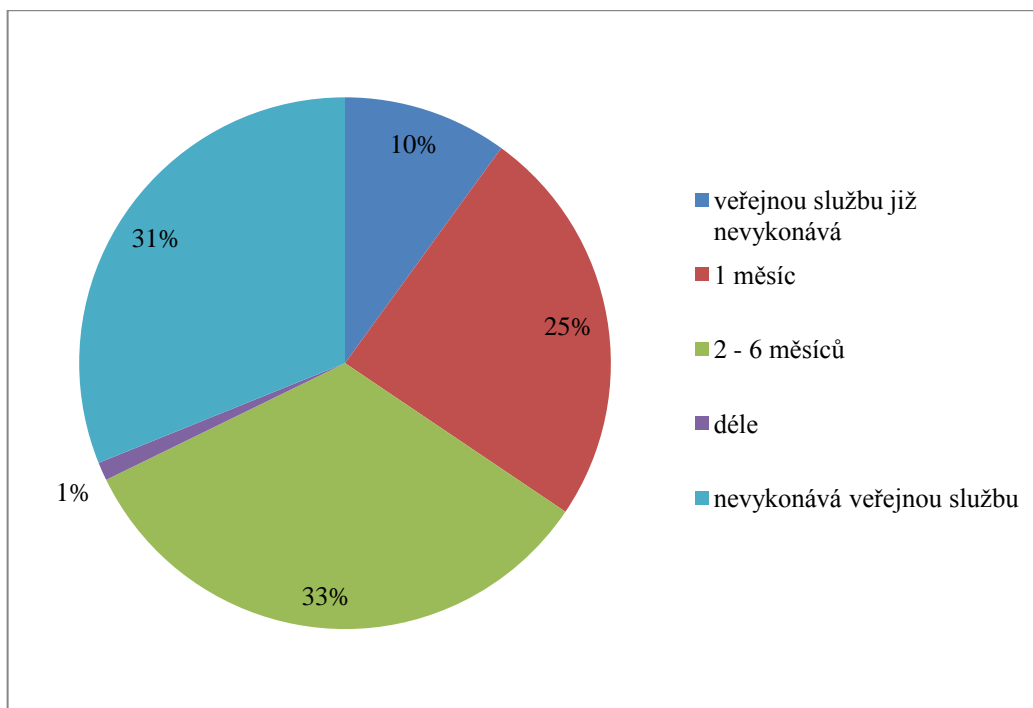
Graf č. 16: Alternativy pracovních možností, při nichž nedochází ke snížení dávek hmotné nouze (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 16 je patrné, že ze 100 % /90/ respondentů je ochotno pracovat ve veřejné službě 37,8 % /34/, pro 15,6 % /14/ je přijatelnější krátkodobý pracovní poměr /brigáda/, 2,2 % /2/ respondentů uvádí, že by chtěli vykonávat dobrovolnickou činnost a 44,4 % /40/ respondentů se rozhodlo si co nejdříve najít pracovní poměr na plný úvazek.

Graf č. 17: Doba, po kterou respondenti vykonávají veřejnou službu (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z oslovených 100 % /90/ respondentů veřejnou službu vykonávali, ale již nevykonávají 10 % /9/, 1 měsíc vykonává veřejnou službu 25 % /22/ respondentů, 2 – 6 měsíců tuto veřejnou službu vykonává 33 % /30/, 1 % /1/ respondent vykonává veřejnou službu déle než je 6 měsíců. Z oslovených respondentů 31 % /28/ veřejnou službu nevykonává vůbec, přestože se jim příspěvek na živobytí snižuje na existenční minimum.

Tabulka č. 5: Doba, po kterou respondenti vykonávají veřejnou službu dle pohlaví a vzdělání (v absolutních hodnotách)

	Základní vzdělání	Střední odborné bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské	
Ženy	ve veřejné službě pracovali, ale již nepracují	2	1	0	0	0
	1 měsíc	8	3	1	0	0
	2 - 6 měsíců	12	0	0	1	0
	déle než 6 měsíců	0	0	0	0	0
	ve veřejné službě nepracují	6	0	3	0	1
Muži	ve veřejné službě pracovali, ale již nepracují	6	0	0	0	0
	1 měsíc	6	2	1	0	1
	2 - 6 měsíců	8	5	4	0	0
	déle než 6 měsíců	0	1	0	0	0
	ve veřejné službě nepracují	4	2	5	0	0

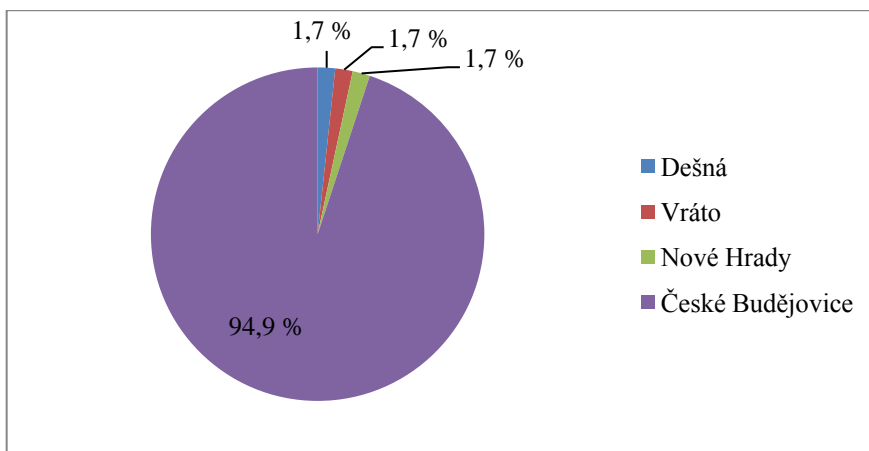
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 5 nám ukazuje rozdělení respondentů, dle toho jak dlouho pracují, respektive nepracují ve veřejné službě, dále dle pohlaví a vzdělání.

Tabulka nám ukazuje, že nejčastěji pracují ve veřejné službě ženy a muži se základním vzděláním, a to v rozpětí 2 – 6 měsíců – 12 respondentů ženy, 8 respondentů muži.

Graf č. 18: Místo výkonu veřejné služby (v procentech)

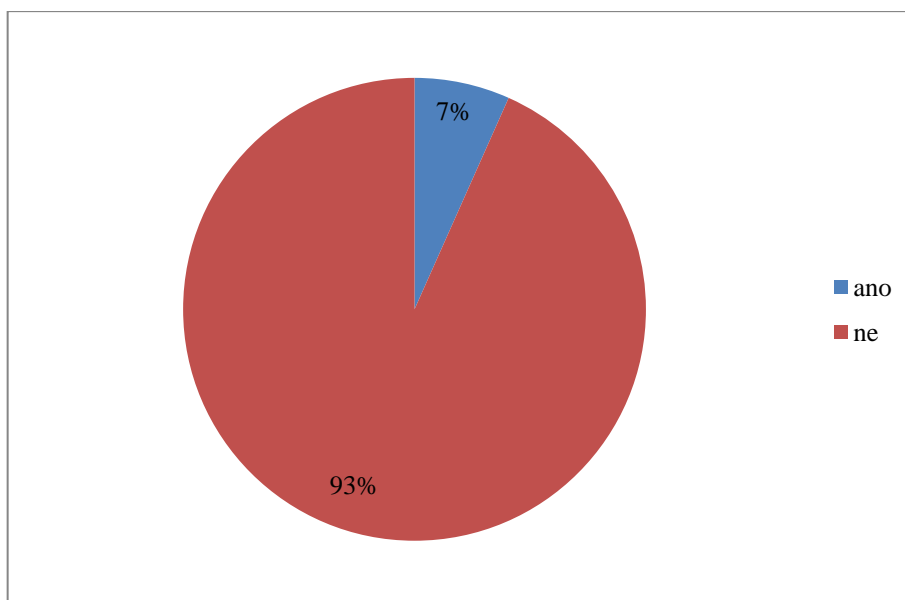
Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří vykonávají veřejnou službu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Výkon veřejné služby vykonává 53 respondentů tj. 100 %. Z toho 94,9 % /50/ vykonává veřejnou službu v Českých Budějovicích a po 1,7 % /1/ vykonávají veřejnou službu v Nových Hradech, Vrátě a Dešné.

Graf č. 19: Obtížnost zajištění veřejné služby pro respondenty (v procentech)

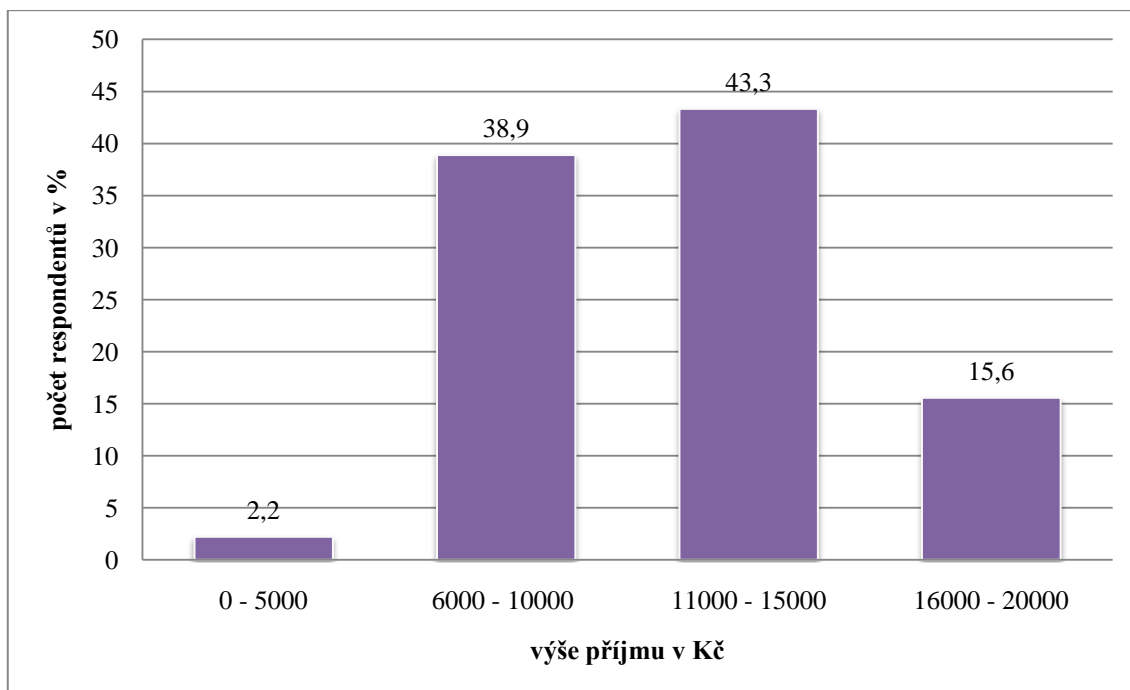
Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /90/ respondentů se domnívá 93 % /84/, že v současné době není problém zařídit si veřejnou službu. 7 % /6/ respondentů má opačný názor, že to problém je.

Na dotaz, z jakého důvodu je zajištění veřejné služby problém, bylo 3 krát odpovězeno, že je málo práce a 3 krát respondenti odpověděli, že je veřejná služba pro ně ponižující.

4.1.6 Finanční podmínky, které požadují respondenti při nástupu do pracovního poměru

Graf č. 20: Výše čistého příjmu, za který jsou respondenti ochotni nastoupit do pracovního poměru (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

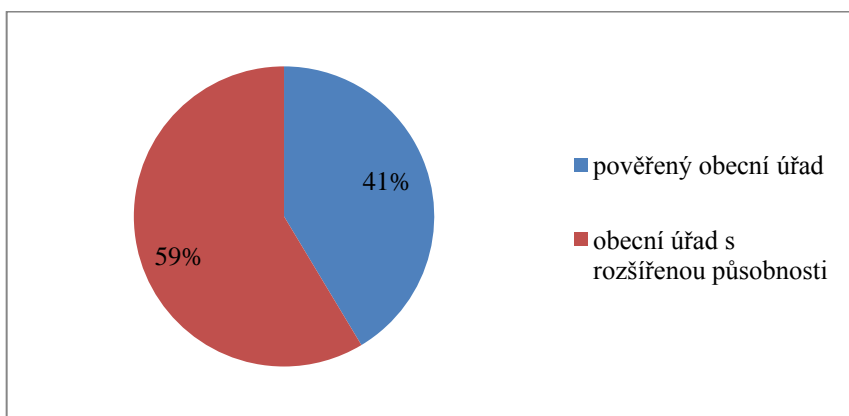
Ze 100 % /90/ respondentů uvedlo 2,2 %, /2/, že je ochotno nastoupit do pracovního poměru za příjem do 5.000,-Kč, 38,9 % /35/ respondentů by bylo ochotno nastoupit do pracovního poměru s platem od 6.000,- – 10.000,-Kč, 43,3% /39/ respondentů požaduje plat ve výši 11.000,- - 15.000,-Kč a 15,6 % /14/ požaduje plat od 16.000,-Kč do 20.000,-Kč.

4.2 Přípravenost obecních úřadů provozovat veřejnou službu

Dotazník pro obecní úřady vyplňovaly obecní úřady s rozšířenou působností /17/ a pověřené obecní úřady /12/.

4.2.1 Identifikační údaje

Graf č. 21: Rozdělení obecních úřadů (v procentech)

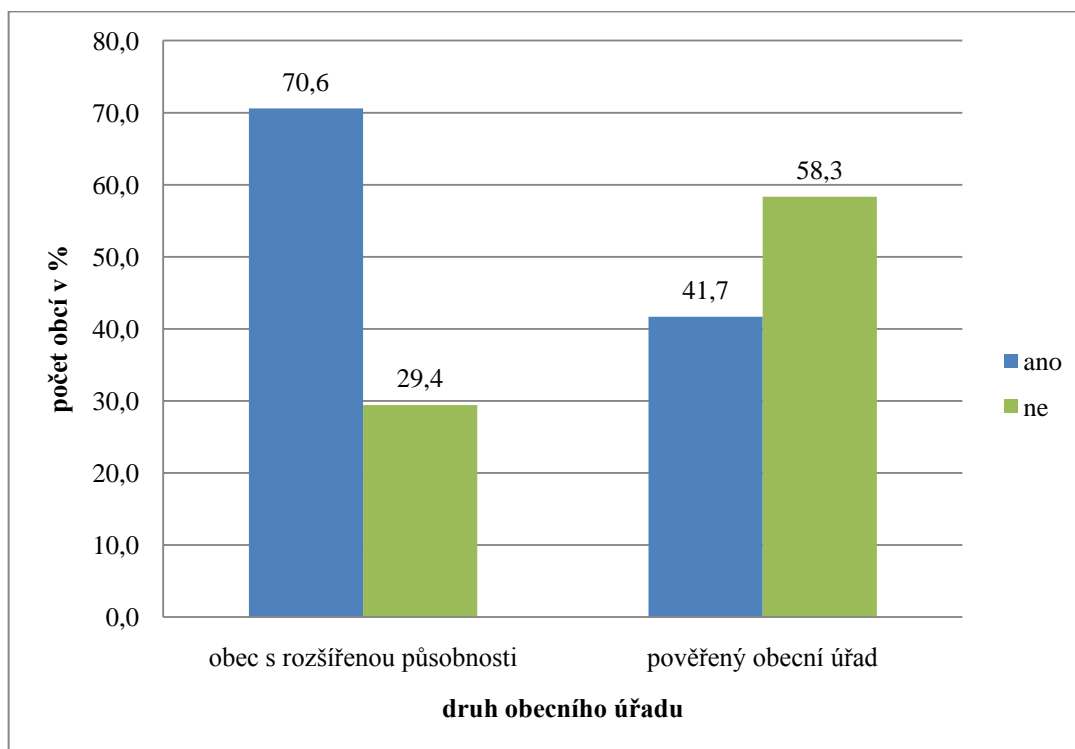

Zdroj: Vlastní výzkum

Z dotázaných obcí 100 % /29/ bylo 41 % /12/ pověřené obecní úřady a 59 % /17/ obecní úřady s rozšířenou působností.

4.2.2 Zřízení a organizace veřejné služby

Graf č. 22: Zřízení veřejné služby dle druhu obce v roce 2010 (v procentech)

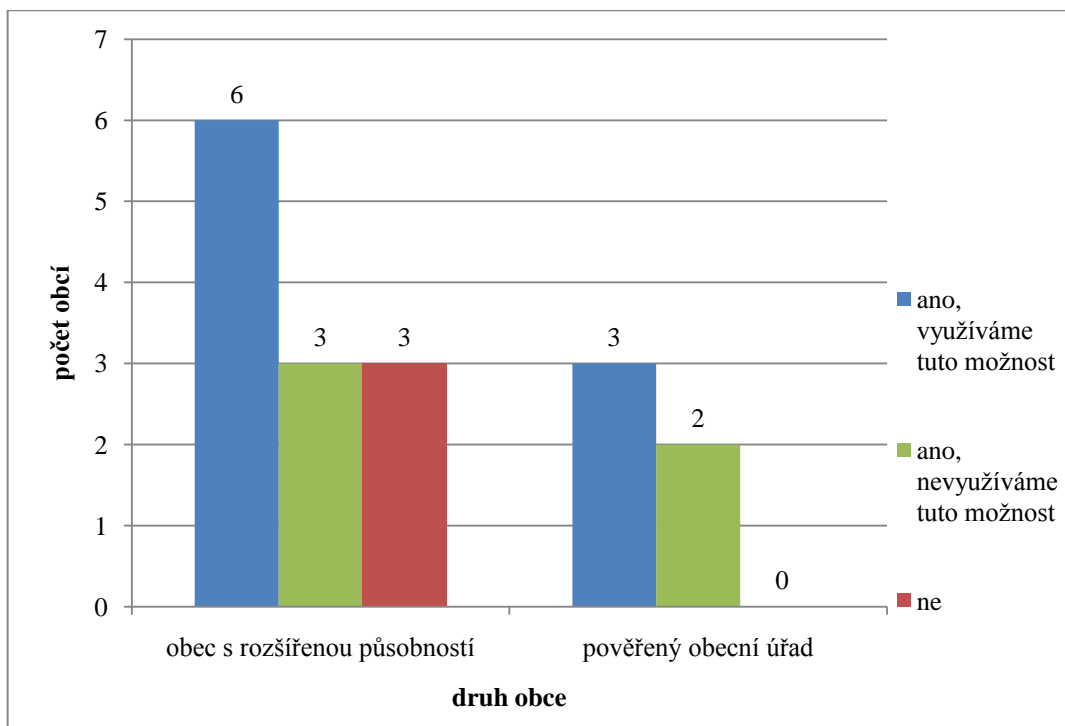
Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /29/ obcí zřídilo veřejnou službu 70,6 % /12/ obecních úřadů s rozšířenou působností a 41,7 % /5/ pověřených obecních úřadů. 29,4 % /5/ obecních úřadů s rozšířenou působností veřejnou službu nezřídilo a 58,3 % /7/ pověřených obecních úřadů tuto službu nezřídilo.

Na následující otázky odpovídaly, pouze obecní úřady, které mají zřízenou veřejnou službu.

**Graf č. 23: Možnost využití dotace od Ministerstva sociálních věcí v roce 2010
(v absolutních hodnotách)**

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 12 obcí s rozšířenou působností, které měly v roce 2010 zřízenou veřejnou službu, 6 vědělo o možnosti dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí a využívalo ji, 3 obce s rozšířenou působností o této možnosti vědělo, ale nevyužilo ji, 3 obce s rozšířenou působností o této možnosti nevědělo.

Z 5 pověřených obecních úřadů, které měly v roce 2010 zřízenou veřejnou službu, o možnosti využít dotace Ministerstva práce a sociálních věcí vědělo a využívalo ji celkem 3 obecní úřady s rozšířenou působností, 2 pověřené obecní úřady této možnosti nevyužily, přestože o dotaci věděly.

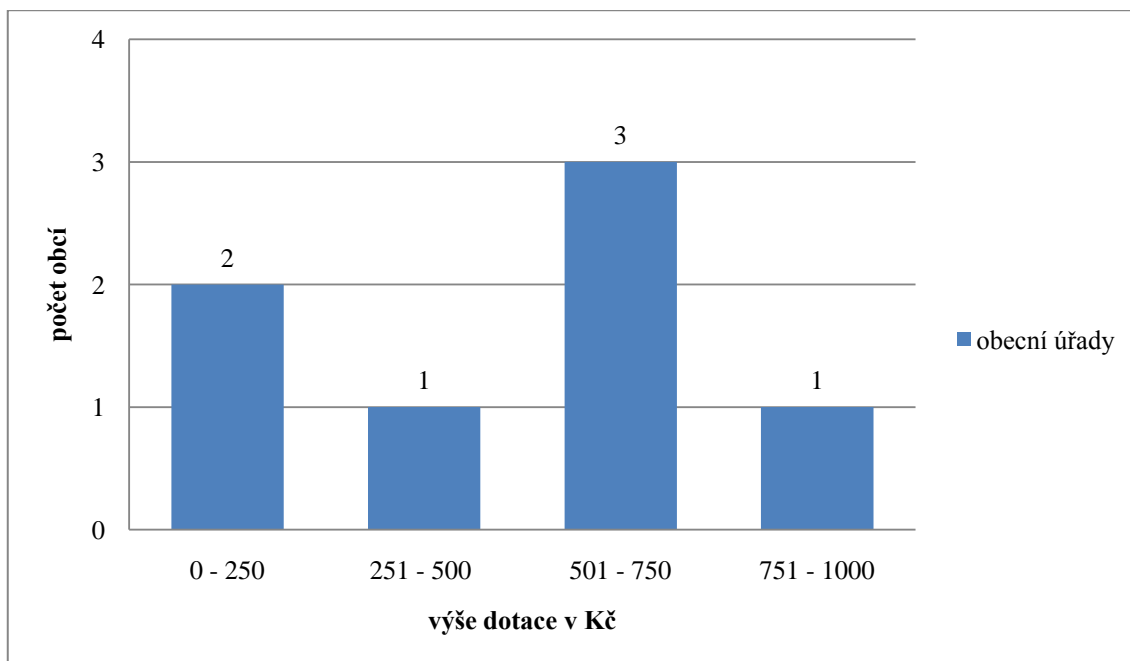
Tabulka č. 7: Důvody pro nečerpání dotací Ministerstva práce a sociálních věcí v roce 2010 (v absolutních hodnotách)

Důvody úřadů pro nečerpání dotací od Ministerstva práce a sociálních věcí	Četnost v absolutních hodnotách
dotaci na pojištění nepotřebují, mají uzavřenou souhrnnou pojistnou smlouvu, nemají speciální pojištění pro výkon veřejné služby	1
klienti nejsou ochotni pracovat ve veřejné službě	1
složitá administrativa	2
nízké náklady na veřejnou službu	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 5 obecních úřadů 2 nežadají o dotace Ministerstva práce a sociálních věcí z důvodu složité administrativy, dalším důvodem je nedostatek klientů, kteří by chtěli pracovat ve veřejné službě – 1 úřad, dalším důvodem je, že náklady na veřejnou službu jsou tak nízké, že se jim žádost o dotaci nevyplatí – 1 úřad. Posledním důvodem je, že pojištění spojené s provozem veřejné služby je zahrnuto v souhrnné pojistce obecního úřadu, nemají vytvořenou samostatnou pojistnou smlouvu pro výkon veřejné služby, kterou by mohly předkládat Ministerstvu práce a sociálních věcí 1 úřad.

**Graf č. 24: Výše dotace Ministerstva práce a sociálních věcí v roce 2010
(v absolutních hodnotách) v přepočtu na jednoho klienta**

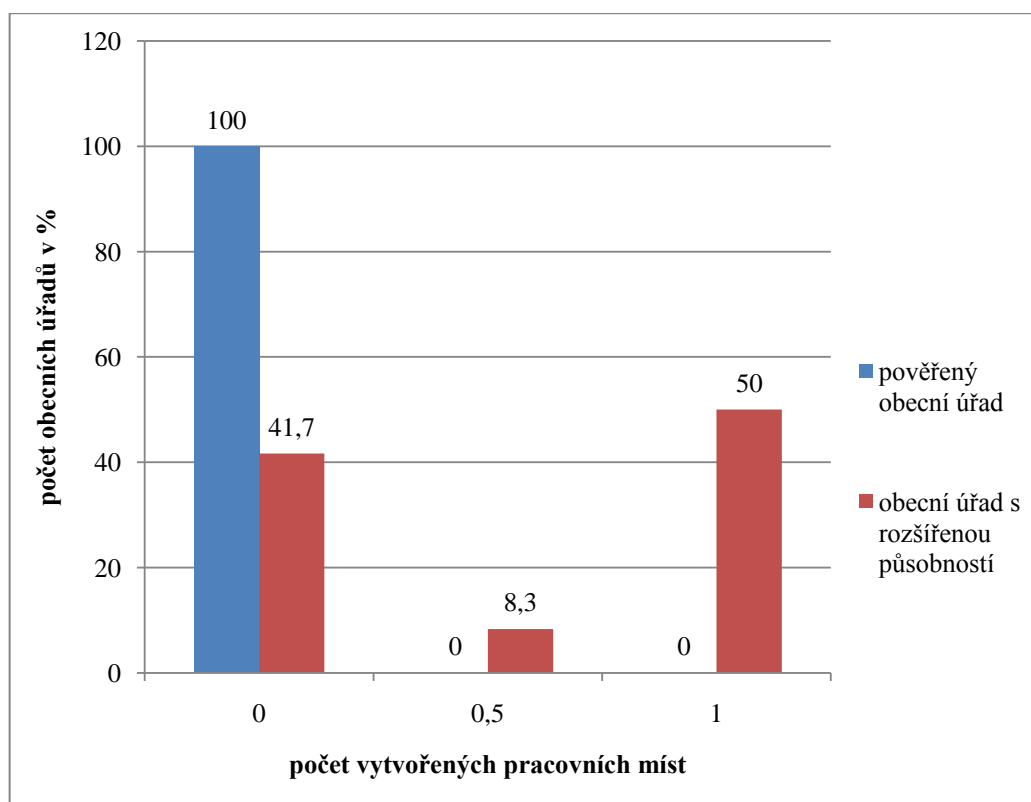

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 9 obecních úřadů, které žádají o dotace, 2 obecní úřady nevěděly, jaká je výše této dotace.

2 obecní úřady uvedly, že výše dotace v roce 2010 činila v přepočtu na 1 klienta 0 – 250 Kč, 1 obecní úřad uvedl výši dotace 251 – 500 Kč, 3 obecní úřady dostaly dotaci na 1 klienta ve výši 501 – 750 Kč a 1 obecní úřad obdržel dotaci ve výši 751 – 1000 Kč na 1 klienta.

Graf č. 25: Vytvoření pracovního místa na organizaci veřejné služby dle druhu obecního úřadu (v procentech)

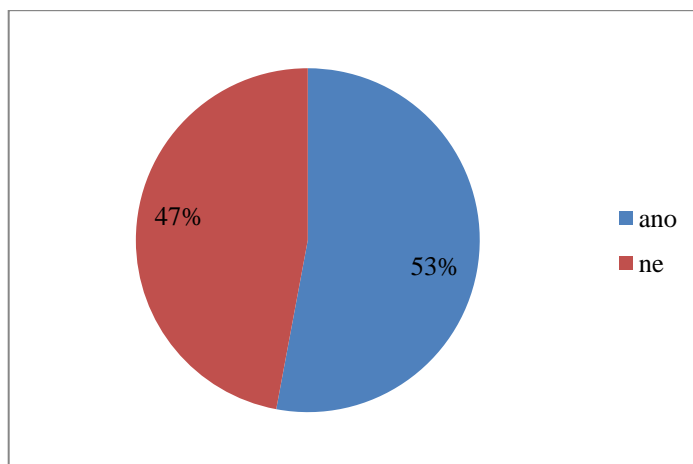

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 25 je zřejmé, že pověřené obecní úřady nezaměstnávají žádného pracovníka, který by měl na starosti pouze organizaci veřejné služby 100 % /5/.

Obecní úřady s rozšířenou působností v 41,7 % /5/ nemají zřízené speciální místo pro organizaci veřejné služby. 8,3 % /1/ obecních úřadů s rozšířenou působností má pro organizaci zřízené místo na poloviční úvazek. Celkem 50 % /6/ obecních úřadů s rozšířenou působností má zřízeno 1 místo pro organizaci veřejné služby.

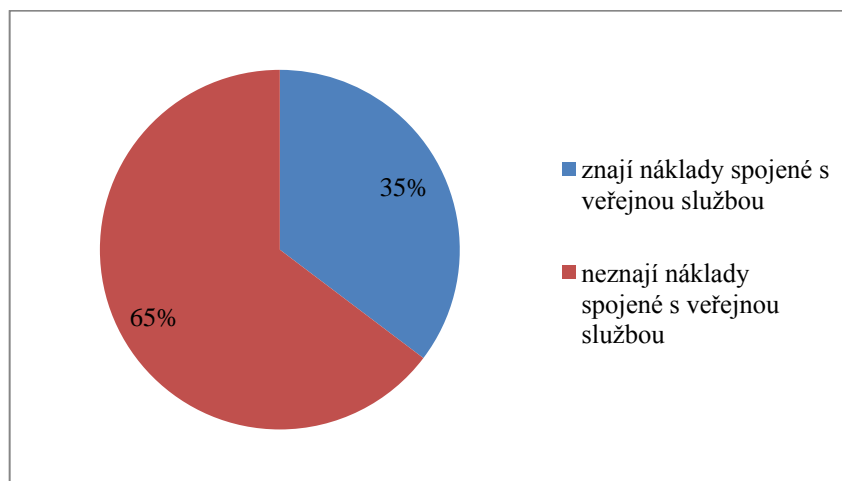
Graf č. 26: Provedení předběžného průzkumu, před zřízením veřejné služby (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 26 je patrné, že 53 % /9/ obecních úřadů si před zřízením veřejné služby, provedlo předběžný výzkum zájmu o práci ve veřejné službě u klientů, 47% /8/ obecních úřadů si tento předběžný průzkum o případném zájmu o práci ve veřejné službě neprovedlo.

Graf č. 27: Znalost obecních úřadů nákladů na veřejnou službu v roce 2010 (v procentech)

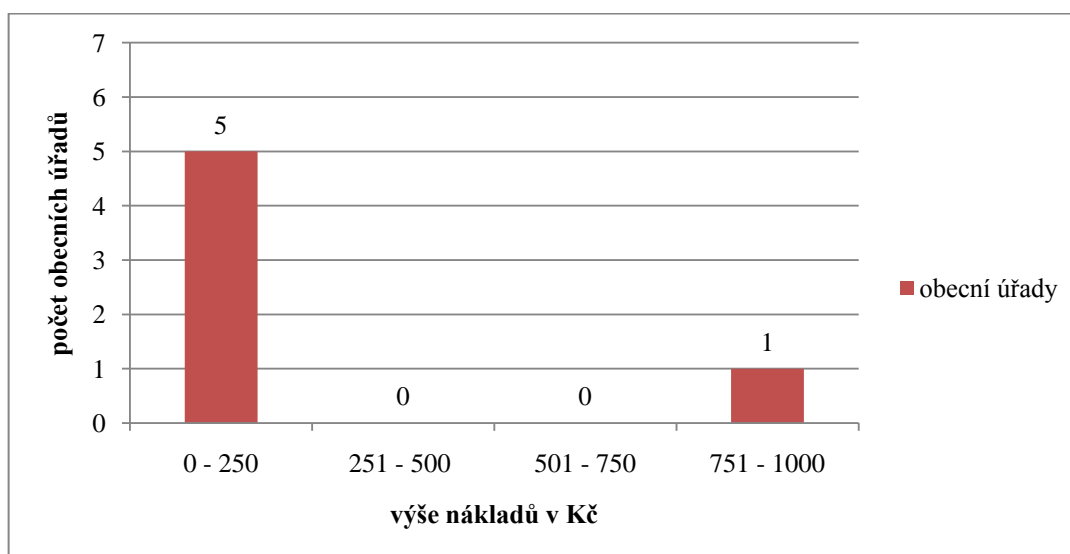

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /17/ obecních úřadů, které mají zřízenou veřejnou službu, výši nákladů, která je spojená s provozem veřejné služby zná 35 % /6/, výši nákladů nezná 65 % /11/ obecních úřadů.

Graf č. 28: Výše nákladů na provoz veřejné služby za rok 2010 v přepočtu na 1 klienta (v absolutních hodnotách)

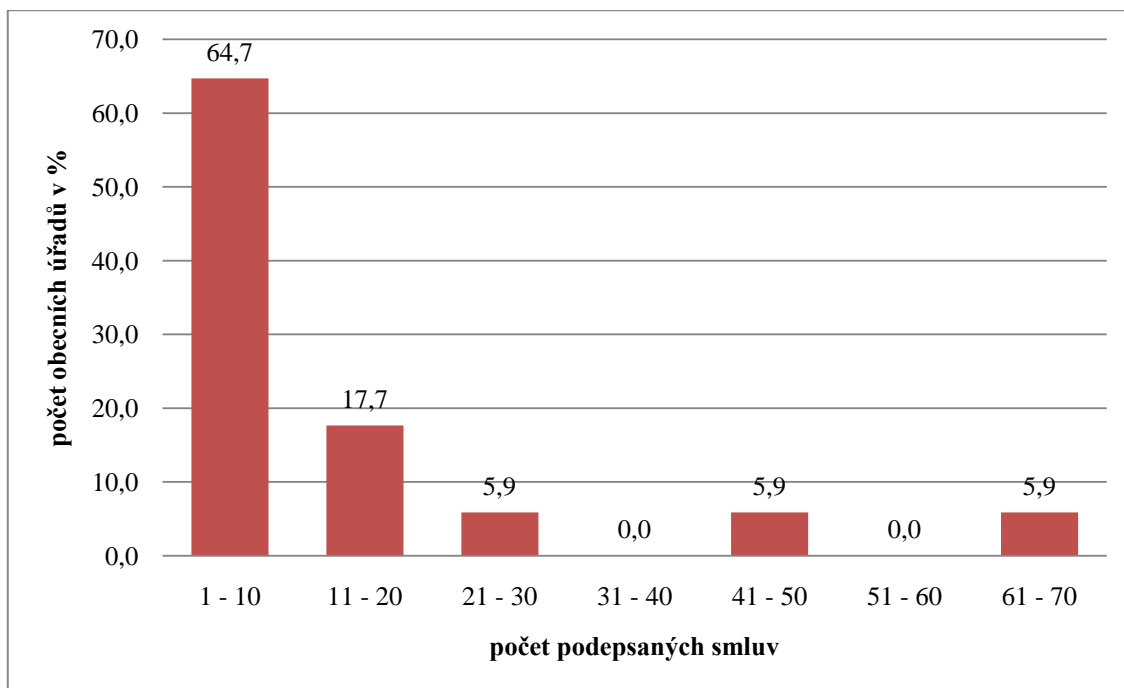
Zde jsou uveřejněna jen data úřadů, které znají výši nákladů na provoz veřejné služby.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 6 obecních úřadů, které znají výši nákladů spojených s veřejnou službou v přepočtu na 1 klienta, uvedlo 5 obecních úřadů výši od 0 – 250 Kč, 251 – 500 Kč a 501 – 750 Kč neuvedl ani 1 obecní úřad. Výši nákladů na provoz veřejné služby od 751 – 1000 Kč uvedl 1 obecní úřad.

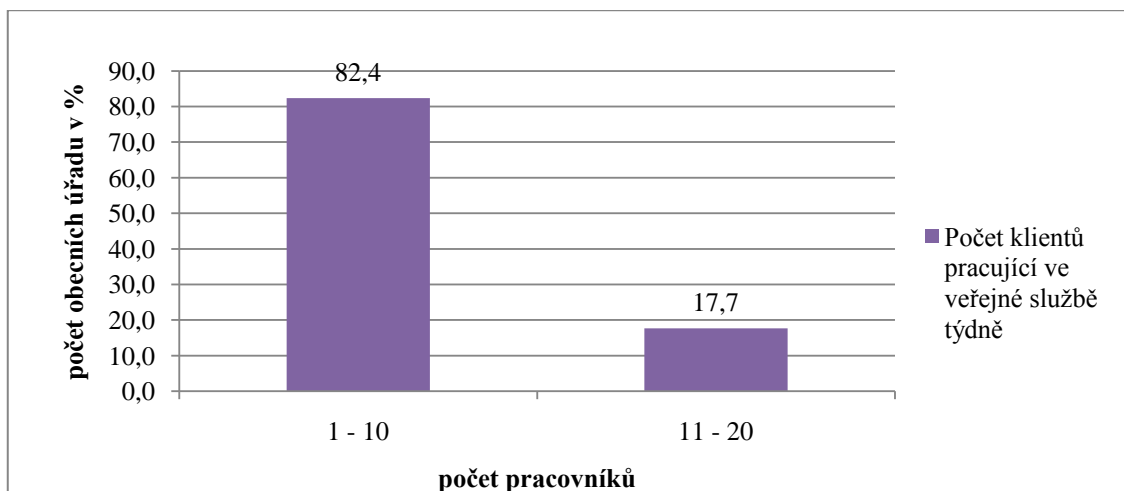
Graf č 29: Počet uzavřených smluv o výkonu veřejné služby příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi v roce 2010 (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 29 je patrné, že 100 % /17/ obecních úřadů, kde mají zřízenou veřejnou službu v roce 2010 64,7 % /11/ má podepsanou smlouvu do maximálně 10 klientů, 11 - 20 klientů má podepsanou smlouvu na 17,7 % /3/ obecních úřadech, 21 – 30 klientů má podepsanou smlouvu na 5,9 % /1/, 31 - 40 smluv nemá žádný obecní úřad, 41 - 50 smluv má 5,9 % /1/ obecních úřadů, 51 - 60 smluv nemá žádný úřad a 61 - 70 smluv má podepsáno 5,9 % /1/ úřadů.

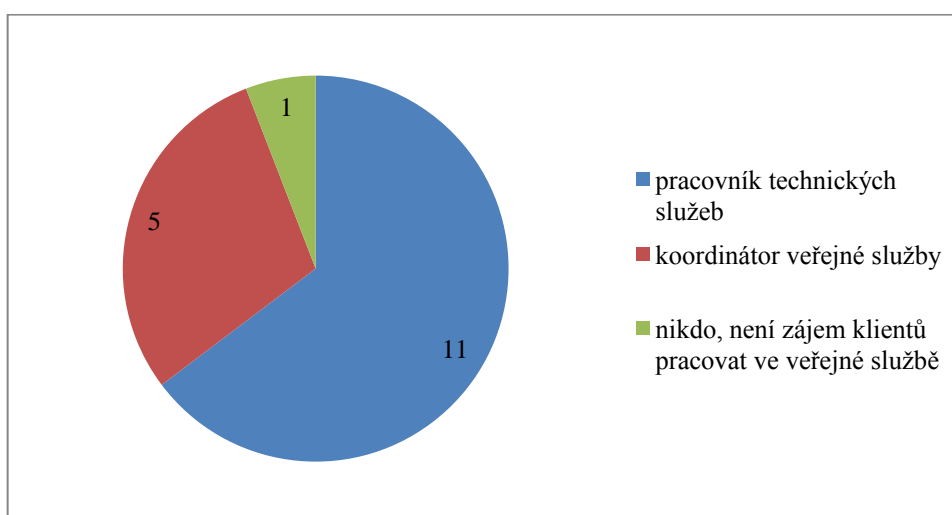
**Graf č. 30: Počet pracovníků, kteří pracují ve veřejné službě týdně v roce 2010
(v procentech)**

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf číslo 30 ukazuje, kolik je v průměru zaměstnáno každý týden pracovníků ve veřejné službě. Ze 100 % /17/ obecních úřadů 82,4 % /14/ zaměstnává každý týden v průměru 0-10 klientů, 17,6 % /3/ uvedlo, že v průměru je zaměstnáno každý týden 11 - 20 klientů.

**Graf č. 31: Kontrola klientů, pracujících ve veřejné službě v roce 2010
(v absolutních hodnotách)**

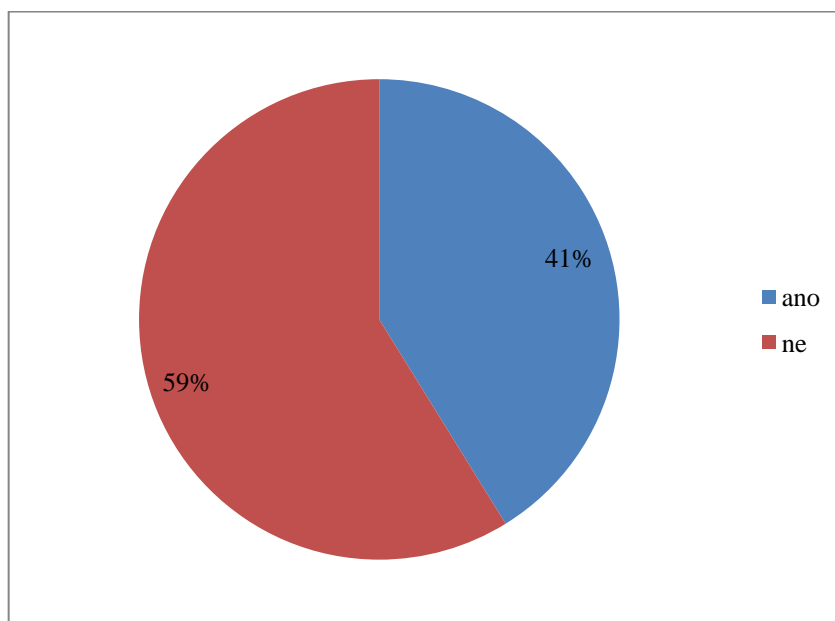

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 100 % /17/ obecních úřadů, které organizují veřejnou službu, 11 kontroluje práci klientů pracující ve veřejné službě technické služby, kde klient pracuje. U 5- ti obecních úřadů kontrolu provádí koordinátor veřejné služby, který je zaměstnancem obecního úřadu. 1 obecní úřad kontrolu neprovádí z důvodu nezájmu o práci ve veřejné službě ze strany klientů.

Graf č. 32: Finanční přínos veřejné služby pro obecní úřady v roce 2010 (v procentech)

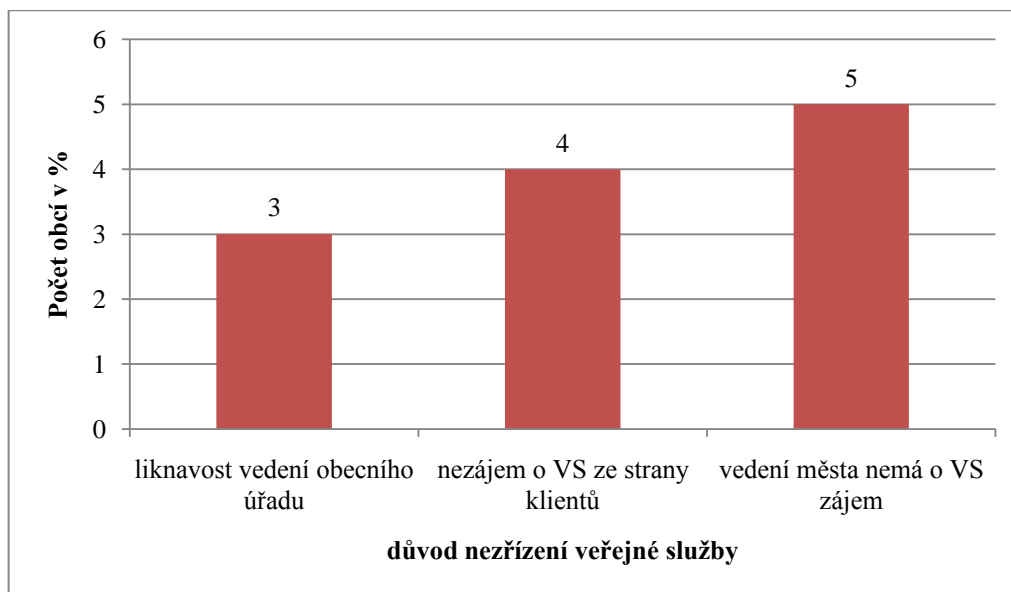
Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 32 je zřejmé, že ze 100 % /17/ obecních úřadů, které mají zřízenou veřejnou službu 59 % /10/ nemá ze zřízení veřejné služby žádný finanční přínos. Naopak 41 % /7/ obecních úřadů má ze zřízení veřejné služby finanční prospěch.

4.2.3 Obecní úřady, které nemají zřízenou veřejnou službu v roce 2010

V roce 2010 nemělo veřejnou službu zřízeno 12 dotázaných obecních úřadů.

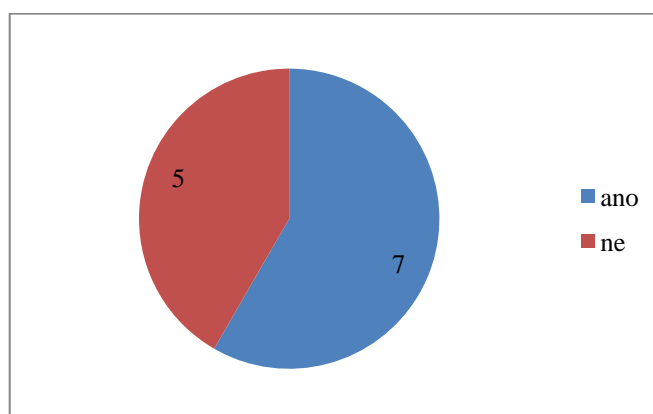
Graf č. 33: Důvody nezřízení veřejné služby obecními úřady v roce 2010 (v absolutních hodnotách)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 12 obecních úřadů, které v roce 2010 neměly zřízenou veřejnou službu, uvedly 3 obecní úřady liknavost vedení obecního úřadu. 4 obecní úřady uvedly jako důvod pro nezřízení veřejné služby nezájem ze strany klientů oddělení pomoci v hmotné nouzi. 5 obecních úřadů uvedlo jako důvod pro nezřízení veřejné služby nezájem vedení.

Graf č. 34: Možnost zřízení veřejné služby v budoucnu (v absolutních hodnotách)

Zdroj: Vlastní výzkum

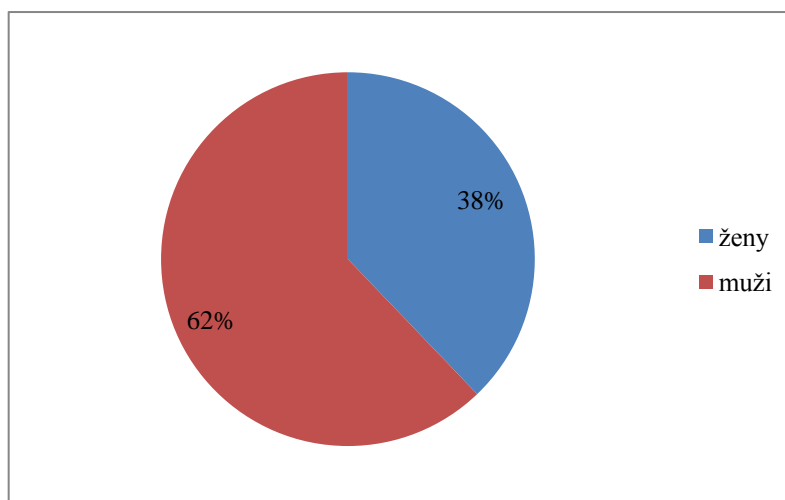
Z 12 obecních úřadů uvedlo 7, že v případě zájmu ze strany klientů obecní úřad veřejnou službu zřídí /3 obecní úřady v roce 2011 již veřejnou službu zřídili/. 42 % /5/ obecních úřadů uvedlo, že veřejnou službu nezřídí.

4.3 Veřejná služba na Magistrátu města České Budějovice

Zde jsou zveřejněna data, která jsem získala z databáze veřejné služby na Magistrátu města České Budějovice. Jedná se o ucelený vzorek všech klientů, kterých se týká výkon veřejné služby na Oddělení pomoci v hmotné nouzi Magistrátu města České Budějovice od března 2011 do května 2011.

4.3.1 Identifikační údaje

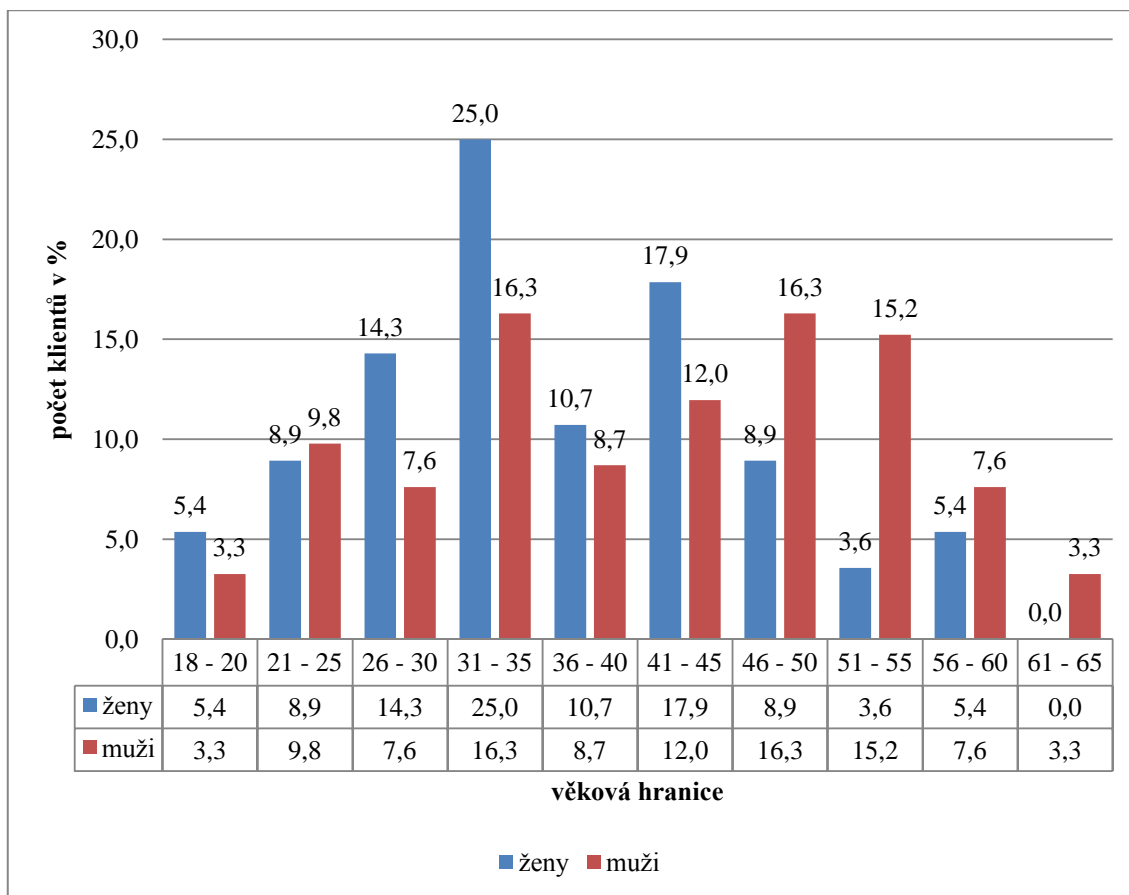
Graf č. 35: Rozdělení klientů, kteří by měli vykonávat veřejnou službu /podepsali dohodu o veřejné službě/ dle pohlaví v roce 2011 (v procentech)

Zdroj: (9)

Z grafu č. 35 je patrné, že ze 100 % /148/ klientů, kteří mají vykonávat veřejnou službu na Magistrátu města České Budějovice, z důvodu dlouhodobé evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi je téměř $\frac{2}{3}$ mužů tj. 62 % /92/ a jen 38 % /56/ z celkového počtu jsou ženy.

Graf č. 36: Klienti, kteří podepsali dohodu o veřejné službě rozdělení dle věku a pohlaví v roce 2011 (v procentech)

Zdroj: (9)

Graf č. 36 nám ukazuje počty klientů, kteří podepsali dohodu o veřejné službě na Magistrátu města České Budějovice v roce 2011. Tento graf je rozdělen dle věku a pohlaví klientů.

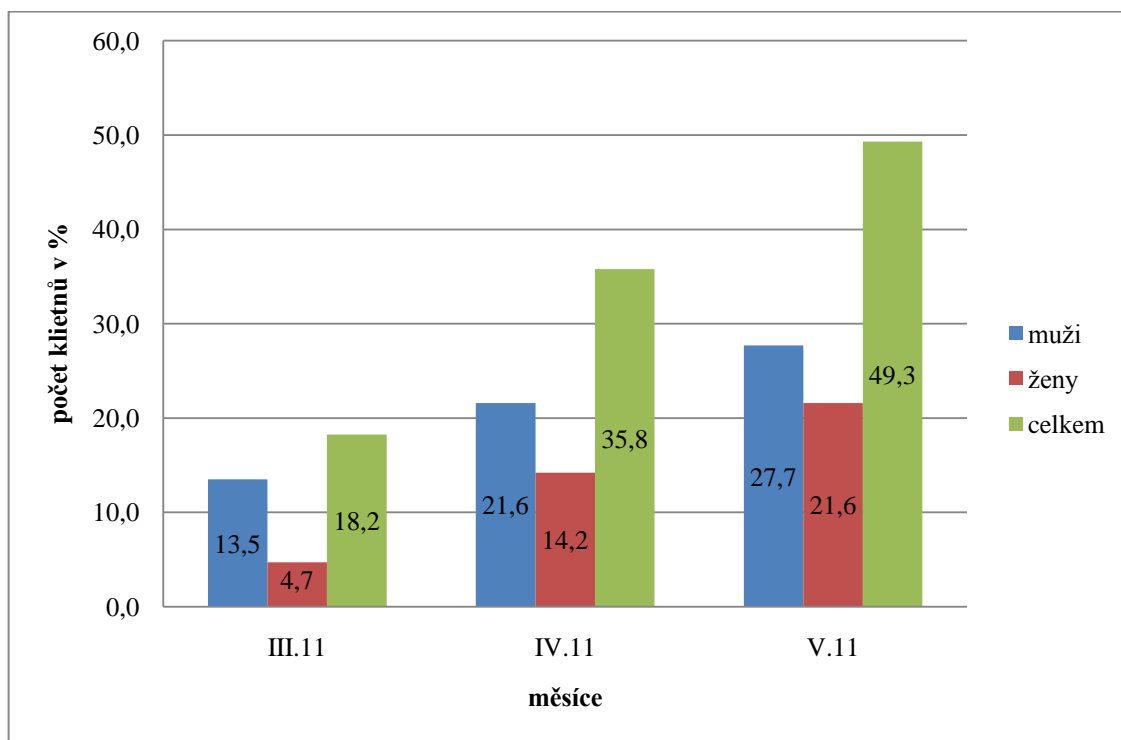
Z grafu č. 36 je patrné, že počty klientů při rozdělení dle věku a pohlaví se liší.

U žen je nejvíce zastoupena věková hranice 31 – 35 let, a to z 25 % /14/, druhá skupina je věková hranice 41 – 45 let s 17,9 %. Naopak nejméně je zastoupena věková hranice 61 – 65, kde není žádný zástupce, druhá nejméně početná skupina u žen je věková hranice 51 – 55 let se zastoupením 3,6 %.

U mužů je nejpočetnější věková hranice 31 – 35 let a 46 – 50 let se stejným procentním zastoupením 16,3 %. Nejméně je u mužů zastoupena věková hranice 61 – 65 a 18 – 20 let shodně s 3,3 %.

4.3.2 Výkon veřejné služby na Magistrátu města České Budějovice v roce 2011

Graf č. 37 Klienti pracující ve veřejné službě v roce 2011 (v procentech)

Zdroj: (9)

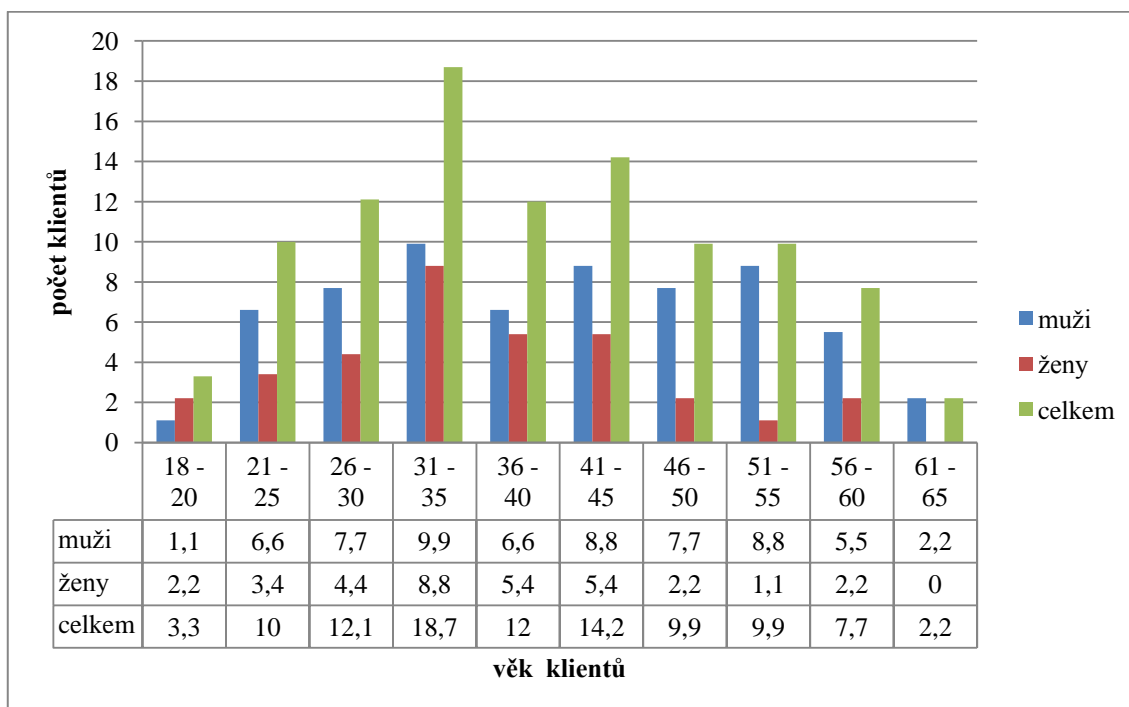
Graf č. 37 ukazuje procentní zastoupení klientů, kteří v jednotlivých měsících odpracovali veřejnou službu na Magistrátu města České Budějovice.

Počet klientů, pracujících ve veřejné službě postupně stoupá. V březnu 2011 celkový počet klientů pracujících ve veřejné službě byl pouze 18,2 % /27/, v dubnu 2011 se tento počet zvýšil na 35,8 % /53/ a v měsíci květnu 2011 již celkový počet klientů dosáhl 49,3 % /66/.

Počet žen pracujících ve veřejné službě byl v březnu 2011 pouhých 4,7 % /7/. V dubnu 2011 se tento počet zvýšil na 14,2 % /21/ a v květnu 2011 se počet žen, pracujících ve veřejné službě zvýšil na 21,6 % /25/.

13,5 % /20/ mužů pracovalo ve veřejné službě v měsíci březnu 2011. V dubnu 2011 odpracovalo ve veřejné službě 21,6 % /32/ mužů a v květnu 2011 se toto číslo zvýšilo na 49,3 % /41/.

Graf č. 38: Klienti pracující ve veřejné službě na Magistrátu města České Budějovice v březnu – květnu 2011 alespoň 1 měsíc dle věku (v procentech)

Zdroj: (9)

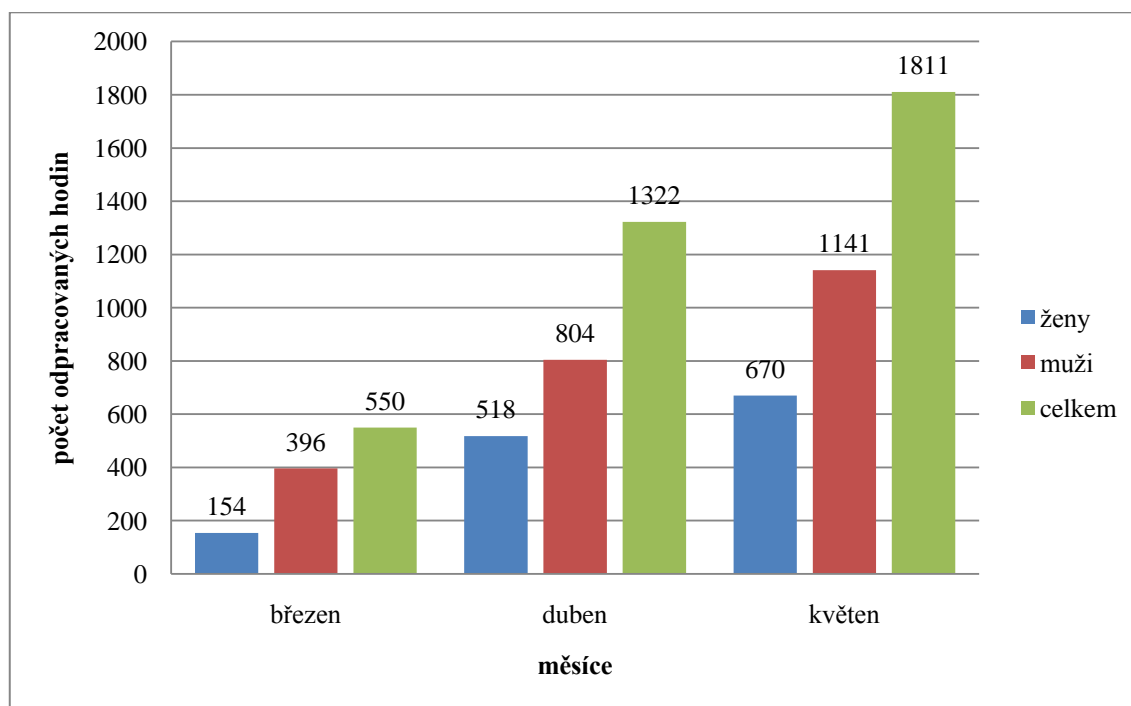
Graf č. 38 nám ukazuje klienty, kteří v březnu až květnu 2011 odpracovali alespoň 1 měsíc ve veřejné službě dle věku tj. 100% /91/

Nejvíce klientů pracovalo ve veřejné službě ve věku 31 – 35 let 18,7 % /17/, druhá nejpočetnější věková skupina je 41 – 45 let s 14,2 % /13/. Naopak, nejméně zastoupená věková skupina klientů, kteří pracovali ve veřejné službě ve věku 61 – 65 let s 2,2 % /2/.

Ženy ve věku 31 – 35 jsou nejvíce zastoupenou věkovou skupinou s 8,8 % /8/.
Nejméně zastoupenou věkovou skupinou u žen je věková skupina 61 – 65 let s 0 % /0/.

U mužů je nejvíce zastoupená věková skupina také 31 – 35 let 9,9 % /9/, nejméně zastoupenou věkovou skupinou jsou muži ve věku 18 – 20 let 1,1 % /1/.

Graf č. 39: Počet odpracovaných hodin ve veřejné službě za období březen – květen 2011 (v absolutních hodnotách)

Zdroj: (9)

Graf č. 39 nám popisuje počet hodin, které klienti oddělení pomoci v hmotné nouzi odpracovali v období březen 2011 – květen 2011.

Jak je z grafu patrné, počet hodin odpracovaných ve veřejné službě každý měsíc roste. V březnu 2011 bylo odpracováno pouhých 550 hodin /ženy 154 a muži 396 hodin/. V dubnu 2011 tento počet vzrostl na 1322 hodin /ženy 518 a muži 804 hodin/. Stoupající tendence se potvrzuje i v květnu 2011, kdy bylo odpracováno 1811 hodin veřejné služby /ženy 670, muži 1141 hodin/.

4.4 Kazuistika klienta

Jméno: XY

Věk: 43 let

Pohlaví: muž

Stav: svobodný

Bydliště: České Budějovice

Pan XY je v evidenci Odboru sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice od roku 2005, kdy byl navázán první kontakt.

RODINNÁ ANAMNÉZA:

Pan XY vyrůstal jako jedináček, tak byl také vychováván. Jeho otec byl závislý na alkoholu, absolvoval několik neúspěšných léčení. Pracoval jako dělník, v současné době je ve starobním důchodu. Matka nepracovala, byla po celý život v domácnosti. Také matka je ve starobním důchodu. V současné době se pan XY s rodiči nestýká. Kromě otcova alkoholismu nikdo v rodině netrpěl neuropsychickou zátěží.

OSOBNÍ ANAMNÉZA:

Pan XY se narodil v Českých Budějovicích a vyrůstal v rodině, kde byl otec alkoholik. V šesti letech nastoupil do základní školy, jeho prospěch byl dobrý, ani kázeňské problémy neměl. Po ukončení základní školy začal studovat na střední škole, kde se jeho prospěch výrazně zhoršil, přesto se mu ale podařilo úspěšně odmaturovat. Po maturitě v roce 1986 pracoval jako bankovní poradce, až do roku 1991. Od roku 1991 pak byl zaměstnáván již pouze příležitostně, a to většinou načerno, bez řádné pracovní smlouvy. V evidenci na úřadu je s přestávkami od roku 1993. Tyto výluky z evidence úřadu práce vznikají kvůli vyřazení z evidence úřadu práce z důvodu maření součinnosti.

Pan XY měl během svého dosavadního života několik známostí. Ani jedna známost mu nevydržela, což bylo zapříčiněno způsobem jeho života. Z tohoto důvodu je také stále svobodný a bez závazků.

Pan XY začal v roce 1998 užívat Hypnogen, na kterém se postupně stal závislý. Prodělal několik léčení v psychiatrické léčebně. Léčba byla vždy neúspěšná a po několika týdnech, po návratu z léčebny, byl opět závislý na medikamentech. Z důvodu závislosti na lécích se postupně začala měnit jeho osobnost. Vzhledem k tomu, že pan XY dlouhodobě nepracuje a nemá finanční prostředky, stal se člověkem bez přístřeší. Střídavě bydlí na ubytovně a v azylovém domě.

Na základě psychologického vyšetření bylo zjištěno, že pan XY není schopen se dále vzdělávat. Jeho paměť je po dlouhodobém užívání drog silně a nevratně narušena. Bylo mu proto doporučeno, aby si zažádal o invalidní důchod.

PROBLÉM:

Pan XY je závislý na Hypnogenu, trpí duševní poruchou, která je trvalého rázu. Z důvodu dlouhodobé závislosti se pan XY stal člověkem bez přístřeší. Nepracuje a je dlouholetým klientem úřadu práce a příjemcem sociálních dávek na Magistrátu města České Budějovice.

Spolupráce s panem XY je velmi obtížná, nechce se přizpůsobit a ani spolupracovat, přestože pomoc potřebuje. V současné době není schopen se začlenit do společnosti. Opětovná socializace tohoto klienta je velmi složitá a dlouhodobá.

DOSAVADNÍ ŘEŠENÍ:

Pan XY je pracovníci odboru sociálních věcí pravidelně kontrolován v terénu, jsou mu hrazeny náklady na ubytovnu. Žije ve velmi nuzných podmínkách, ale tento styl života mu vyhovuje.

Jelikož klient je dlouhodobě evidovaný na úřadu práce a dávky pomoci v hmotné nouzi pobírá již déle než 6 měsíců, je povinen vykonávat veřejnou službu. Tuto povinnost však od listopadu 2009 do dubna 2011 neplnil, proto jeho příjem činil pouze částku existenčního minima tj. 2.020,-Kč. V dubnu 2011 odpracoval 20 hodin veřejné služby a v měsíci květnu mu byl příspěvek na živobytí zvýšen na částku 3.126,-Kč.

Jelikož je pan XY není schopen hospodařit se svěřenými penězi, dostává polovinu příspěvku na živobytí v poukázkách na potraviny. Tyto poukázky přijímají vybrané

obchodní řetězce a klient si za ně nemůže koupit alkohol a cigarety. Dále jednou za půl roku je panu XY vystaven poukaz na oblečení, které si může vybrat v Červeném kříži. Této možnosti pravidelně využívá.

Na základě doporučení úřadu práce si pan XY žádá o invalidní důchod.

PROGNÓZA:

Je velmi pravděpodobné, že pan XY bude klientem odboru sociálních věcí i nadále, se zvyšujícím se věkem bude potřeba stále větší pomoci. Jelikož klient nemá odpracovanou potřebnou dobu, aby mu byl přiznán invalidní důchod v peněžní podobě, je nanejvýš pravděpodobné, že tento klient bude příjemcem dávek pomoci v hmotné nouzi i po přiznání invalidního důvodu. Předpoklad, že by v této situaci pomohla rodina (matka s otcem) je minimální.

4.5 Ukázkový příklad vývoje příspěvku na živobytí dle zákona č. 111/2006

Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Pro reálnou představu vývoje výplat příspěvku na živobytí uvádím názorný příklad dávek příspěvku na živobytí dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi u klienta, kterého jsem popsala v předešlé kapitole, tj. kazuistice. Na tomto příkladu ukáží vývoj příspěvku na živobytí od podání žádosti. Z příkladu je patrné, jak se příspěvek na živobytí vyvíjel v závislosti na délce výplaty a na skutečnosti, zda byly klientem odpracovány potřebné hodiny ve veřejné službě či nikoliv.

Příklad:

Leden 2009

2. 1. 2009 si požádal pan XY o příspěvek na živobytí dle zákona o pomoci v hmotné nouzi. Na základě šetření bylo zjištěno, že tento klient je svobodný, trvalý pobyt má na ohlašovně na Magistrátu města České Budějovice. Dále bylo zjištěno, že poslední 3 měsíce předcházející podání žádosti nikde nepochoval a neměl žádné příjmy. Dle doloženého Prohlášení o celkových majetkových a sociálních poměrech bylo zjištěno, že nic nevlastní, nemá žádné úspory. Vzhledem k tomu, že trvalý pobyt má na

Magistrátu města České Budějovice, doložil potvrzení o ubytování na ubytovně, kde měsíčně platí částku za ubytování ve výši 4.402,-Kč. V evidenci na úřadu práce je od 29. 12. 2008 s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

Na základě uvedených skutečností byl klientovy přiznán příspěvek na živobytí k 1. 1. 2009 ve výši 3.126,-Kč.

Klient, který pobírá příspěvek na živobytí dle zákona o pomoci v hmotné nouzi, je povinen měsíčně dokládat potvrzení o aktivitě, která směřuje k zvýšení příjmu vlastní prací, tj. měsíčně dokladovat, kde si hledal zaměstnání.

Únor 2009

V měsíci únoru byla klientovi vyplacena podpora v nezaměstnanosti. Z tohoto důvodu se mu změnil průměrný příjem za rozhodné období /listopad 2008 – leden 2009/ na částku 104,-Kč. Jelikož došlo ke změně skutečností, které mají vliv na výši příspěvku na živobytí, byl příspěvek snížen na částku 3.023,-Kč.

V měsíci únoru nastal další fakt, který má vliv na výši příspěvku na živobytí, a to hospitalizace klienta v Psychiatrické léčebně Červený Dvůr.

Březen 2009

V tomto měsíci opět nastala změna v rozhodném příjmu /prosinec 2008 – únor 2009/ tj. klientovy byla vyplacena podpora v nezaměstnanosti. Rozhodný příjem za toto období byl 1.175,-Kč. Z tohoto důvodu byl příspěvek na živobytí opět snížen, a to na částku 1.951,-Kč.

Hospitalizace v psychiatrické léčebně nadále trvá.

Duben 2009

V dubnu se opět, z důvodu vyplacené podpory v nezaměstnanosti, změnil příjem v rozhodném období /leden 2009 – březen 2009/. Rozhodný příjem byl 2.246,-Kč. Tudíž byl příspěvek na živobytí znovu snížen, a to na částku 880,-Kč.

Hospitalizace v psychiatrické léčebně nadále trvá.

Květen 2009

Klient oznámil ukončení hospitalizace v psychiatrické léčebně k 26. 4. 2009. Dále uvedl další návštěvu na úřadu práce k 3. 6. 2009.

I v tomto měsíci se změnil příjem v rozhodném období /únor 2009 – duben 2009, a to ve výši 2.972,-Kč.

Tato skutečnost opět má vliv na výši příspěvku na živobytí a částka se snižuje na částku 154,-Kč.

Aktivity při hledání zaměstnání klient doložil v pořádku.

Červen 2009

I v tomto měsíci klientovi se mění příjem v rozhodném období /březen 2009 – květen 2009/ z důvodu podpory v nezaměstnanosti. Příjem v tomto měsíci za rozhodné období byl 1.901,-Kč.

Klientovi byla ukončena podpora v nezaměstnanosti.

Z důvodu snížení příjmu za rozhodné období se příspěvek na živobytí zvyšuje na částku 1.225,-Kč.

Aktivity při hledání zaměstnání doloženy.

Červenec 2009

I v tomto měsíci se mění příjem za rozhodné období /duben 2009 – červen 2009/ ve výši 829,-Kč. Podpora v nezaměstnanosti se tomuto klientovi nadále započítává, a to i přes skutečnost, že již skutečně žádnou podporu od úřadu práce nepobírá. Ale tento příjem byl vyplacen v rozhodném období a z tohoto důvodu se nadále započítává.

Jelikož se příjem snížil, příspěvek na živobytí se opět zvyšuje, a to na částku 2.297,-Kč.

Evidence na úřadu práce nadále trvá. Aktivity při hledání zaměstnání doloženy.

Srpen 2009

V rozhodném období /květen 2009 – červenec 2009/ klient již neměl žádný příjem, tj. podporu v nezaměstnanosti. Z tohoto důvodu se příspěvek na živobytí zvyšuje na částku 3.126,-Kč.

Aktivity při hledání zaměstnání klient pravidelně dokladuje.

Září 2009

Dne 7. 9. 2009 byl s klientem sepsán Individuální akční plán. V tomto Individuálním akčním plánu se klient zavazuje absolvovat speciální poradenství, které bude následně vyhodnoceno.

Aktivity při hledání zaměstnání byly doloženy. Evidence na úřadu práce nadále trvá.

Žádné změny nenastaly, příspěvek zůstává ve stejné výši tj. 3.126,-Kč.

Říjen 2009

Aktivity při hledání zaměstnání klient dokladuje, evidence na úřadu práce trvá. Žádné skutečnosti, které by měly vliv na výši příspěvku na živobytí, nenastaly a z tohoto důvodu příspěvek na živobytí zůstává ve stejné výši tj. 3.126,-Kč.

Listopad 2009

Klient již pobírá příspěvek na živobytí delší dobu než 6 měsíců a již uplynulo 6 měsíců od doby, kdy mu byla ukončena podpora v nezaměstnanosti. Z tohoto důvodu musí klient vykonávat veřejnou službu. Pan XY veřejnou službu v tomto měsíci nevykonával a z tohoto důvodu se příspěvek na živobytí snižuje na částku 2.020,-Kč.

Aktivity pravidelně dokladuje, evidence na úřadu práce nadále trvá.

Prosinec 2009

Klient ani v tomto měsíci nepracoval ve veřejné službě. Příspěvek na živobytí zůstává ve stejné výši tj. 2.020,-Kč / existenční minimum.

Ostatní podmínky pro výplatu příspěvku na živobytí tj. evidence na úřadu práce a dokladování aktivit při hledání zaměstnání splňuje.

Rok 2010

Klient v tomto roce ani v jednom měsíci práci ve veřejné službě nevykonával. Z tohoto důvodu mu bylo po celý rok vypláceno pouze existenční minimum ve výši 2.020,-Kč.

V květnu 2010 došlo k průběžnému vyhodnocení a aktualizaci Individuálního akčního plánu. Na základě které se pan XY zavázal se dostavit k individuálnímu poradenství u zaměstnance úřadu práce. Zde mu měla být poskytnuta obšírná informace jak si najít vhodné zaměstnání.

Toto individuální poradenství se konalo v červnu 2010. Výsledkem byl poradenský pohovor, projednání anamnézy. Bylo provedeno orientační psychologické vyšetření. Na základě tohoto vyšetření bylo zjištěno, že klient je manuálně zručný, psychologické výkony těžce podprůměrné, narušená paměť, neschopnost se učit. To znamená, že klient není schopen vykonávat doplňovací kurzy na získání kvalifikace. Klientovy bylo doporučeno požádat si o invalidní důchod.

V červnu 2010 klient doložil ambulantní zprávu z Nemocnice České Budějovice. V této zprávě je uvedeno, že klient je závislý na Hypnogenu a trpí halucinacemi. Pan XY má zájem o ústavní léčbu.

V říjnu 2010 byl aktualizován a vyhodnocen Individuální akční plán. Klient úspěšně absolvoval poradenské činnosti. Na základě tohoto Individuálního akčního plánu se klient zavazuje dostavit k poradci pro dlouhodobě evidované s vyplněným dotazníkem.

V prosinci 2010 byl opět aktualizován a vyhodnocen Individuální akční plán. Z tohoto je zřejmé, že klient spolupracuje a úřad práce se zavazuje ho zařadit do dalších aktivit, které budou probíhat.

Aktivity při hledání zaměstnání byly dokládány pravidelně celý rok.

Leden – duben 2011

Ani v tomto období klient nevykonával veřejnou službu. Proto mu bylo vypláceno pouze existenční minimum ve výši 2.020,-Kč.

30. 03. 2011 pan XY uzavřel s Magistrátem města České Budějovice Smlouvu o výkonu veřejné služby, a to v období od 01. 04. 2011 do 31. 12. 2011.

V dubnu 2011 došlo k vyhodnocení a aktualizaci Individuálního akčního plánu. Klient úspěšně absolvoval poradenskou činnost. Dále se zavázal k návštěvě Job klubu a další spolupráci, dle pokynů pracovníků úřadu práce.

Květen 2011

Doloženo potvrzení o vykonání veřejné služby v měsíci dubnu 2011 ve výši 30 hodin.

Jelikož klient v měsíci dubnu 2011 odpracoval 30 hodin veřejné služby, náleží mu v měsíci květnu 2011 příspěvek na živobytí ve zvýšené výši, a to 3.679,- Kč.

Aktivita při hledání zaměstnání a evidence na úřadu práce je nadále splněna.

Červen 2011

Pan XY byl vyřazen z evidence úřadu práce z důvodu maření součinnosti k 28. 5. 2011. Na základě této skutečnosti se panu XY odnímá příspěvek na živobytí z důvodu neplnění podmínek k 1. 6. 2011.

Tabulka č. 8: přehled vyplacených dávek pana XY

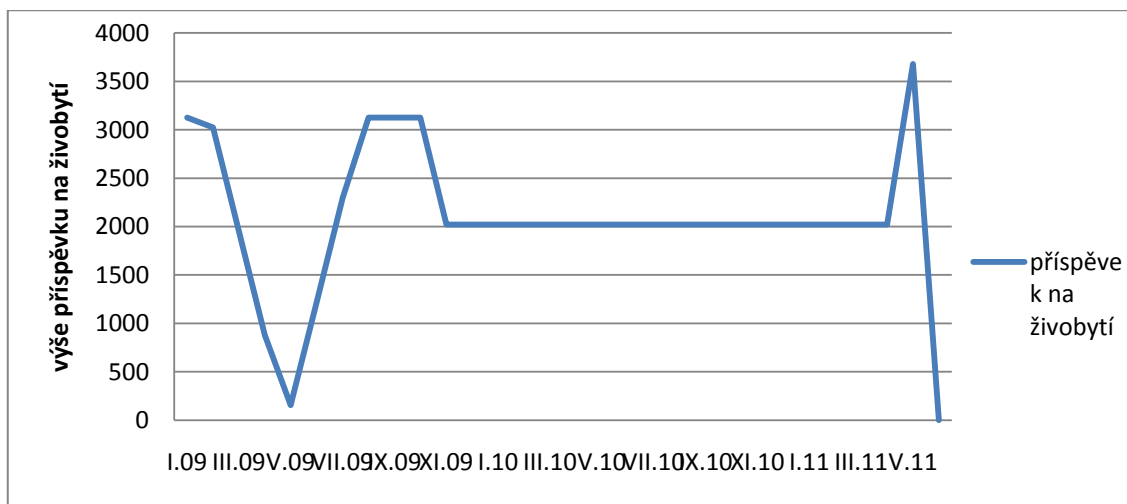
Rok 2009	Částka v Kč vyplaceného příspěvku na živobytí	Rok 2010	Částka v Kč vyplaceného příspěvku na živobytí	Rok 2011	Částka v Kč vyplaceného příspěvku na živobytí
Leden	3126	Leden	2020	Leden	2020
Únor	3023	Únor	2020	Únor	2020
Březen	1951	Březen	2020	Březen	2020
Duben	880	Duben	2020	Duben	2020
Květen	154	Květen	2020	Květen	3679
Červen	1225	Červen	2020	Červen	0
Červenec	2297	Červenec	2020		
Srpen	3126	Srpen	2020		
Září	3126	Září	2020		
Říjen	3126	Říjen	2020		
Listopad	2020	Listopad	2020		
Prosinec	2020	Prosinec	2020		
celkem	26074	celkem	24240	celkem	11759

Zdroj: (40)

V následujícím grafu č. 40 můžeme vidět vývoj výše vyplaceného příspěvku na živobytí u pana XY v závislosti na změně příjmu, neplnění podmínek, tj. neodpracování potřebné doby ve veřejné službě a naopak, jak se příspěvek zvýšil z důvodu odpracování ve veřejné službě zvýšeného počtu hodin, tj. 30.

Graf č. 40: Vývoj vyplaceného příspěvku na živobytí pana XY od ledna 2009 do června 2011

Zdroj: (40)

Tento graf č. 40 nám ukazuje vývoj vyplaceného příspěvku na živobytí pana XY od ledna 2009 do června 2011. Z tohoto grafu je vidět, jak se panu XY snižoval příspěvek na živobytí v závislosti s vyplacenou podporou v nezaměstnanosti od úřadu práce. Od prosince 2009 pak, jak se příspěvek snížil na existenční minimum z důvodu neodpracování potřebné doby ve veřejné službě, tj. 20 hodin. V dubnu 2011 klient pracoval ve veřejné službě 30 hodin a na základě této skutečnosti se příspěvek na živobytí zvýšil na částku 3.679 Kč. Klient byl k 28. 5. 2011 vyřazen z evidence úřadu práce, v červnu 2011 z tohoto důvodu již nemá nárok na příspěvek na živobytí a dávka se odnímá.

5. Diskuze

Aktivizační aspekty institutu existenčního minima jsem, dle vytýčených cílů, sledovala jednak z pohledu příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi a z pohledu obecních úřadů a jejich přístupu k veřejné službě. Pro vlastní výzkum jsem si vybrala obecní úřady s rozšířenou působností a pověřené obecní úřady.

Při výzkumu mezi příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi jsem se zaměřila na zjištění dílčího cíle, kterým bylo zjištění dopadů institutu existenčního minima na motivaci klientů, kterým je dlouhodobě poskytována pomoc v hmotné nouzi.

Respondenti byli z řad klientů odboru sociálních věcí, oddělení pomoci v hmotné nouzi, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 6 měsíců - viz *podkapitola 3.2.*

Prostřednictvím metody dotazování, technikou dotazníku, jsem nejprve zjišťovala identifikační údaje tj. pohlaví, věk, vzdělání.

Z průzkumu jsem zjistila, že 52 % /47/ respondentů jsou muži a 48 % /43/ ze všech respondentů jsou ženy, kteří jsou na oddělení pomoci v hmotné nouzi déle než 6 měsíců – viz *graf č. 4.* Další identifikační údaj, který jsem zjišťovala, bylo věkové rozložení respondentů, potažmo příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Nejsilnější věkovou skupinou jsou lidé ve věku 36 – 40 let, kteří jsou zastoupeni 17,8 % /16/. Pokud jsou respondenty rozlišováni dle pohlaví, tak u žen je nejsilnější věkovou skupinou 36 – 40 let s 11,1 % /10/, u mužů se jedná o věkovou skupinu 51 – 55 let s 8,9 % /8/ - viz *graf č. 5.* Nezaměstnanost ohrožuje určité skupiny populace. V České republice se jedná o mladé lidi, ženy s malými dětmi, zdravotně postižené občany, starší lidi, lidi s nízkým vzděláním, romské etnikum (4). Zcela mohu s názorem Buchtové souhlasit. Provedený průzkum ukázal jako nejsilnější skupinu ženy v rozmezí 36 – 40 let. Statistický úřad udává průměrný věk ženy při porodu v roce 2009 29,43 roku (6). Myslím si, že tyto údaje mohou potvrdit mnou provedený výzkum, kdy nejsilnější skupinou jsou ženy ve věku 36 – 40 let, tj. ženy s malými dětmi. Můj názor podporuje i Syrovátko, který ve své knize uvádí, že v období, kdy rodiny vychovávají malé děti, se nachází i vyšší podíl nezaměstnaných žen (45). Také souhlasím s názorem Matouška ohledně zaměstnávání

romské etniky. Tato etnika nepocituje potřebu se vzdělávat /80 % českých Romů má pouze základní vzdělání/, další hendikep vidí v pracovní morálce, která neodpovídá požadavkům majoritní společnosti a s horší zdravotní stav této populace (28).

Další identifikační údaj, který jsem zjišťovala je vzdělání respondentů. Z výzkumu jsem zjistila, že 57,8 % /52/ respondentů má pouze základní vzdělání, druhou nejpočetnější skupinou jsou respondenti se středním odborným vzděláním bez maturity, tato skupina je zastoupena 21,1 % /19/ respondentů – viz *graf č. 6*. Dlouhodobá nezaměstnanost postihuje hlavně nekvalifikovanou pracovní sílu a osoby s nízkým vzděláním (6). Provedený výzkum dle mého tento názor zcela potvrdil.

Další problematikou, kterou jsem se zabývala, je délka evidence na Úřadu práce u respondentů z řad příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. 55,6 % /50/ všech respondentů jsou v evidenci Úřadu práce déle než 12 měsíců – viz *graf č. 7*. Evidence na Úřadu práce, delší než 12 měsíců je označována za dlouhodobou nezaměstnanost a mívá za následek sociální vyloučení (4). Délka evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi ve většině případů souvisí s délkou evidence na Úřadu práce. Respondenti uvedli v 52,2 % /47/, že pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 12 měsíců. Když se na délku evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi podíváme z pohledu pohlaví a vzdělání, zjistíme, že nejsilnější skupinou jsou muži se základním vzděláním, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 12 měsíců, a to 18,9 % /17/, druhou nejpočetnější skupinou jsou ženy, také se základním vzděláním, pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 12 měsíců.

Ve své práci se zabývám aktivizačními aspekty institutu existenčního minima. V případě, že klient vykoná veřejnou službu ve výši 20 hodin měsíčně, dávka pomoci v hmotné nouzi není krácena po uplynutí šesti měsíců na pouhé existenční minimum tj. 2.020,-Kč (22). Z tohoto důvodu jsem zjišťovala, zda respondenti pracují ve veřejné službě a případně, jak dlouho tj. kolik měsíců. Z provedeného výzkumu jsem zjistila, že celkem 41 % /37/ veřejnou službu nevykonává (z toho 10% veřejnou službu vykonávalo, ale výkon veřejné služby ukončili), 25 % /22/ respondentů vykonává veřejnou službu první měsíc, 33 % /30/ veřejnou službu vykonává 2 – 6 měsíců. Pouze jeden klient veřejnou službu vykonává déle než 6 měsíců (důvodem je, že před zřízením

veřejné služby v Českých Budějovicích prováděl její výkon na jiném obecním úřadu) - viz graf č. 17.

Magistrát města České Budějovice začal provozovat veřejnou službu až od března 2011. Z tohoto důvodu klienti do této doby neměli možnost pracovat ve veřejné službě. Vzhledem k tomu, že jsem výzkum prováděla v měsíci květnu a červnu 2011, tak respondenti měli možnost pracovat maximálně 3 – 4 měsíce. Když se podíváme na graf č. 37, který nám ukazuje, kolik klientů pracuje ve veřejné službě, je velmi dobře patrné, že se počet klientů každým měsícem zvyšuje. Smlouvu o veřejné službě sepsalo celkem 148 klientů. V březnu 2011 pracovalo ve veřejné službě pouhých 18,2 % /27/, v dubnu 2011 se tento počet zvýšil na 35,8 % /53/ a v měsíci květnu celkový počet klientů dosahoval 49,3 % /66/ klientů.

Z grafu č. 17 a 37 můžeme odvodit **hypotézu H1** - „*Institut existenčního minima má na motivaci klientů, kteří dlouhodobě pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi aktivizační efekt*“, kdy se domnívám, že tato hypotéza byla **potvrzena**.

Respondenti na otázku, kolik hodin jsou ochotni odpracovat ve veřejné službě, aby se jim životní minimum nesnížilo na částku existenčního minima, v 17,8% /16/ odpovídali, že žádnou hodinu a 6,7 % /6/ respondentů je ochotno odpracovat od 1 – 10 hodin. Z toho je zřejmé, že pro 22 respondentů je 20 hodin měsíčně, práce ve veřejné službě nepřijatelná - viz tabulka č. 4.

Klienti orgánu pomoci v hmotné nouzi mají možnost vykonávat dobrovolnickou činnost jako alternativu veřejné služby (39). Dobrovolnictví si zvolili pouze 2 respondenti, přestože práce dobrovolníka, dle mého názoru, by mohla být pro mnoho respondentů přijatelnější alternativou a také mnohem přínosnější pro celou společnost. Je otázkou proč si příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi nevolí tuto možnost.

V České republice byla zavedena v roce 1991 minimální mzda. Výše minimální mzdy k 1. 1. 2007 činila a dosud činí 8.000,-Kč hrubého (35). Ve výzkumu, jsem zjišťovala výši čisté mzdy, která by byla pro respondenty přijatelná při nástupu do pracovního poměru. Celkem 38,9 % /35/ respondentů odpovědělo, že přijatelný plat činí 6.000 – 10.000,-Kč. 15,6 % /14/ respondentů požaduje nástupní plat ve výši 16.000 – 20.000,-Kč. Vyšší nároky na výši platu měli především respondenti s vyšším vzděláním.

Na základě provedeného průzkumu jsem zjistila, že klienti v Českých Budějovicích mají zájem o práci ve veřejné službě, a to zejména z obavy ze snížení příspěvku na živobytí na částku existenčního minimum a to celkem u 70 % respondentů. Tento údaj potvrzuje i názor Becka a Niederleho, že pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi je snížení příspěvku na živobytí aktivizačním aspektem institutu existenčního minima. Veřejná služba je zároveň pro klienty nástrojem pro zachování pracovních schopností a dovedností (1).

Mnohé analýzy interakce daňového a dávkového systému dokládají, že sociální systém není dostatečně motivující ke vstupu na pracovní trh a to zejména u nízkopříjmových skupin obyvatel, a to zejména pokud je v domácnosti více dětí (20). S tímto názorem mohu jen souhlasit.

V případě obecních úřadů jsem výzkum směřovala k zjištění cíle, kterým byl připravenost obecních úřadů poskytovat veřejnou službu pro dlouhodobě nezaměstnané občany. K zjištění tohoto cíle jsem si zvolila pověřené obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje - viz *podkapitola 3.2*.

Obecní úřady jsem oslovila metodou dotazování, technikou dotazníku. Nejprve jsem využila identifikační otázku, a to o jaký druh obce se jedná. Z oslovených obecních úřadů bylo osloveno 17 obecních úřadů s rozšířenou působností a 12 pověřených obecních úřadů na území Jihočeského kraje – viz *graf č. 21*. V Jihočeském kraji se nachází celkem 17 obecních úřadů s rozšířenou působností a 20 pověřených obecních úřadů.

Vzhledem k tomu, že jsem zjišťovala připravenost obecních úřadů na zřízení veřejné služby v roce 2010, zaměřila jsem své dotazy v dotazníkovém průzkumu na tuto problematiku. Úprava veřejné služby je obsažena v § 18a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (39). Na otázku, zda mají v obci zřízenou veřejnou službu, mi 12 obecních úřadů s rozšířenou působností odpovědělo, že tuto službu zřízenou mají a 7 obecních úřadů s rozšířenou působností v roce 2010 tuto službu nemělo. U pověřených obecních úřadů byla statistika odlišná. 7 pověřených obecních úřadů mi sdělilo, že tuto službu nemělo v roce 2010 zřízenou a pouze 5 pověřených obecních úřadů tuto službu zřídilo – viz *graf č. 22*.

Z provedeného výzkumu jsem zjistila, že 17 obecních úřadů veřejnou službu v roce 2010 mělo zřízenou a 12 obecních úřadů tuto službu nemělo. Na základě této skutečnosti se domnívám, že **hypotéza H2** – „*Obecní úřady jsou připraveny poskytovat veřejnou službu pro poživatele dávek pomoci v hmotné nouzi*“ - byla **potvrzena**. Důvodem pro nezřízení veřejné služby je nejčastěji liknavost obecního úřadu, a to ve 3 případech. Klienti, kteří jsou v evidenci orgánu hmotné nouze déle, než 6 měsíců mají možnost vykonávat veřejnou službu, z důvodu nesnížení příspěvku na živobytí. Tato povinnost je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platnosti od 1. 1. 2009. Přesto tyto 3 obecní úřady zřídili veřejnou službu teprve během prvního pololetí roku 2011, tj. až 2 roky po platnosti této novely zákona o pomoci v hmotné nouzi. Dalším důvodem je nezájem ze strany klientů, a to u 4 obecních úřadů, z těchto 4 obecních úřadů se jednalo ve 3 případech o pověřené obecní úřady a nezájem o veřejnou službu ze strany vedení obecního úřadu – viz graf č. 33. Otázkou zůstává proč, obce o veřejnou službu nemají zájem, přestože Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje na provoz veřejné služby dotace. Zjištěné výsledky provedeného výzkumu o důvodech nezřízení veřejné služby obecními úřady dle mého názoru korespondují i s provedeným výzkumem Becka a Niederleho. Na základě provedeného výzkumu zjistili, že jedním z důvodů proč obecní úřady nezřídily veřejnou službu, byl nezájem osob v hmotné nouzi. Obecní úřady jako další důvod uvedly, že jako malé obecní úřady by z provozu veřejné služby neměly žádný přínos. Nezanedbatelná část obecních úřadů uvedlo jako důvod nedostatek finančních prostředků ke krytí výdajů spojených s veřejnou službou, dalším důvodem bylo neodsouhlasení veřejné služby radou města a administrativní náročnost (1).

S provozem veřejné služby vznikají obecním úřadům náklady. Ministerstvo práce a sociálních věcí může obecním úřadům poskytnout dotace na náklady spojené s pojistným na veřejnou službu (39). V mém výzkumu jsem zjišťovala, jak obecní úřady využily této možnosti, si požádat o dotaci za rok 2010. 3 pověřené obecní úřady si požádaly o dotace, 6 obecních úřadů s rozšířenou působností také využilo této možnosti – viz graf č. 23. Proč nevyužilo možnosti dotace všech 17 obecních úřadů? 3 obecní úřady o této možnosti nevědělo a 5 obecních úřadů si nepožádalo z důvodu

administrativní zátěže, kdy jejich náklady na tuto služby nebyly tak velké, aby byla tato možnost pro tyto obecní úřady finančním přínosem. Jak jsem z provedeného výzkumu zjistila, výše dotace na jednoho klienta v roce 2010 byla nejčastěji v rozpětí 501 – 750 Kč – viz graf č. 24.

Ve svém výzkumu jsem zjišťovala, kolik mají obecní úřady sepsáno smluv o výkonu veřejné služby s příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Zjistila jsem, že nejčastěji je uzavřeno 1 – 10 smluv o výkonu veřejné služby což činí 64,7 % /11/ obecních úřadů – viz graf č. 29. U všech těchto 11 obecních úřadů je počet obyvatel do 10.000. Výše podepsaných smluv se odvíjí od počtu příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou doplázeni déle než 6 měsíců. Důvodem tak malého, počtu podepsaných smluv o veřejné službě, je nízký počet příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi na těchto obecních úřadech.

Ve svém výzkumu jsem se zajímala, jak probíhá kontrola práce pracovníků ve veřejné službě a kdo ji provádí. Obecní úřady uvedli v 11 případech, že kontrolu a zároveň přidělování práce provádí pracovníci technických služeb, v 5 případech tuto kontrolu a rozdělování práce provádí přímo zaměstnanec obecního úřadu – viz graf č. 31.

S provozem veřejné služby mě zajímal finanční přínos pro jednotlivé obecní úřady. Z provedeného průzkumu je zřejmé, že celých 59 % /10/ obecních úřadů nemá z veřejné služby finanční prospěch. 41 % /7/ obecních úřadů naopak finanční přínos z této služby vidí – viz graf č. 32. Zde se jedná o prostou výpověď obecních úřadů bez zajištění relevantních dat /účetní kalkulace/.

Z uvedeného výzkumu bylo zjištěno, že obecní úřady jsou připraveny poskytovat klientům veřejnou službu. Hlavní problém, se kterým se orgány hmotné nouze potýkají při zřizování veřejné služby, je nezájem ze strany klientů, tento problém se týká zejména malých obecních úřadů s nízkým počtem příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi, ale i ze stran vedení obecního úřadu, které velmi často není nakloněno zřízení veřejné služby z důvodu její „neefektivnosti“ pro obec a náklady, které jsou s provozem veřejné služby spojené.

6. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit dopady institutu existenčního minima na motivaci klientů, kterým je dlouhodobě poskytována pomoc v hmotné nouzi. Snažila jsem se také zjistit míru připravenosti obecních úřadů poskytovat veřejnou službu pro dlouhodobě nezaměstnané občany.

Pro zjištění cíle motivace klientů, kterým je poskytována dlouhodobě pomoc v hmotné nouzi, jsem oslovila klienty Odboru sociálních věcí, Magistrátu města České Budějovice. Svůj cíl ohledně připravenosti obecních úřadů zřídít veřejnou službu jsem se zjišťovala na území Jihočeského kraje.

Domnívám se, že provedeným výzkumem, mezi příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi a u obecních úřadů, byly vytyčené cíle zjištěny a na základě této skutečnosti jsem mohla potvrdit stanovené hypotézy:

H1 – Institut existenčního minima má pro klienty, kteří dlouhodobě pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi aktivizační efekt - tato hypotéza byla dle mého názoru potvrzena.

H2 – Obecní úřady jsou připraveny poskytovat veřejnou službu pro poživatele dávek pomoci v hmotné nouzi - tato hypotéza byla dle mého názoru potvrzena.

Novelou zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi vznikla klientům pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 6 měsíců možnost, od 1. 1. 2009 pracovat ve veřejné službě. V případě, že tuto možnost nevyužijí, příspěvek na živobytí je jim snížen na částku existenčního minima. Dle provedeného výzkumu, rok po účinnosti tohoto zákona, tj. v roce 2010, mělo zřízenou veřejnou službu 17 obecních úřadů z 29 oslovených obecních úřadů viz *graf. č. 22*. Obecní úřady s rozšířenou působností měly veřejnou službu zřízenou v 70,6 %, pověřené obecní úřady tuto službu zřídily pouze v 41,7 %. Je zde patrná větší aktivita obecních úřadů s rozšířenou působností, a to téměř o 30 % proti pověřeným obecním úřadům.

Jedním z mála obecních úřadů s rozšířenou působností, které veřejnou službu v roce 2010 neměly zřízenou, byl i oslovený Magistrát města České Budějovice. Veřejná služba byla na tomto úřadu zřízena k 1. 3. 2011. Dle provedeného výzkumu jsem

zjistila, že přes krátkou dobu působnosti této služby bylo sepsáno již 148 smluv o veřejné službě a každý měsíc stoupá počet klientů pracujících v této službě, jak nám ukazuje *graf č. 37*. V prvním měsíci pracovalo ve veřejné službě pouze 18,2 % klientů, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi déle než 6 měsíců. V dubnu 2011 se tento počet téměř zdvojnásobil na 35,8 % klientů a v květnu 2011 pracovalo ve veřejné službě téměř 50 % klientů. Z těchto údajů je patrné, že klienti mají o práci ve veřejné službě zájem. Bonusem pro tyto klienty je zvýšení příspěvku na živobytí v případě, že odpracují 30 hodin v kalendářním měsíci.

Tato bakalářská práce by mohla sloužit odborům sociálních věcí jako podklad pro zahájení procesu motivace klientů k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Dále by se dala využít jako podklad procesu vedoucího k hledání jiných možností pro institut veřejné služby.

7. Seznam použitých zdrojů

- 1) BECK, Petr, NIEDERLE, Petr. Obce a veřejná služba. In Fórum: Odborný recenzovaný časopis Sociální politiky. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2010. 44 s. Dostupné z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Casopis_FSP_3_2010.pdf>. ISSN 1803-7488.
- 2) BEDNÁŘ, Jan. *Základní kapitoly z mikroekonomie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2001. 121 s. ISBN 80-7040-508-2.
- 3) BŘESKÁ, Naděžda, VRÁNOVÁ, Lucie. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené občany*. Ostrava: Anag, 2007. 408 s. ISBN 978-80-7263-378-4.
- 4) BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8.
- 5) CRESWELL, John W. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage Publications, 1998. 403 s. ISBN 0-7619-0144-2.
- 6) Český statistický úřad [online]. Poslední aktualizace 9.2.2011 [cit. 2011-07-26]. Průměrný věk žen při porodu. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/tab/tps00017.htm>>.
- 7) Český statistický úřad [online]. 2009 [cit. 2011-07-11]. Životní podmínky. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zivotni_podminky_\(eu_silc\)/\\$File/zp_silc.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zivotni_podminky_(eu_silc)/$File/zp_silc.pdf)>.

- 8) *Český statistický úřad* [online]. Poslední aktualizace 21. 10. 2010 [cit. 2011-07-11]. Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3012-10>>.
- 9) *Databáze klientů ve veřejné službě*, Magistrát města České Budějovice, 2011.
- 10) Evropská unie. Evropská sociální charta. In *14/2000 Sb.m.s.*. 2000, 007, s. 1-22. Dostupný také z WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1218/esch.pdf>>.
- 11) *Euractiv* [online]. Poslední aktualizace 20.7.2010 [cit. 2011-06-13]. Strategie Evropa 2020. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/link-dossier/strategie-evropa-2020-000066>>.
- 12) *European Commission* [online]. c2010 [cit. 2011-06-13]. Poverty and social exclusion. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en>>.
- 13) *European Social Fund* [online]. 2011 [cit. 2011-07-06]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/esf/home.jsp>>.
- 14) *Eurostat* [online]. Poslední aktualizace 18. 10. 2010 [cit. 2011-05-01]. Statistika. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators>.
- 15) *Eurostat* [online]. 2011 [cit. 2011-07-11]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>.
- 16) FRANCOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Aleš. *Sociální politika v základech*. Praha: TRITON, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7387-125-3.

- 17) GABURA, Jan, PRUŽINSKÁ, Jana. *Poradenský proces*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 151 s. ISBN 80-85850-10-9.
- 18) HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- 19) HLADKÝ, Jan, LEITMANOVÁ, Ivana. *Mikroekonomie I*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1997. 93 s. ISBN 80-7040-201-6.
- 20) CHALOUPKOVÁ, Jana; MITCHELL, Eva. Návrat do zaměstnání po rodičovské dovolené. In *Fórum: Odborný recenzovaný časopis Sociální politiky*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2009. s. 36. Dostupné z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Casopis_FSP_3_2009.pdf>. ISSN 1803-7488.
- 21) JANOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. 232 s. ISBN 80-7178-749-3.
- 22) KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Sociální zabezpečení*. Praha: Triton, 2009. 445 s. ISBN 978-80-7387-346-2.
- 23) KOZLOVÁ, Lucie. *Metody výzkumu v sociální práci* [online]. České Budějovice, 2007. 29 s. Studijní opora předmětu. Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Dostupné z WWW: <<http://www.zsf.jcu.cz/studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/spvs/>>.
- 24) KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*, 4. vydání. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- 25) MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3.

- 26) MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portal, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- 27) MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.
- 28) MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN80-7367-002-X.
- 29) *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2009 [cit. 2011-07-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/>>.
- 30) *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2011-05-12] Výdaje státního rozpočtu. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2009_C_III_pdf.pdf>.
- 31) *Ministerstvo školství a tělovýchovy ČR* [online]. 2006 [cit. 2011-07-07]. Evropa 2020. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/strategie-evropa-2020>>.
- 32) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Poslední aktualizace 5. 8. 2010 [cit. 2011-07-18]. Osoby v hmotné nouzi a veřejná služba. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9221/Letak_VS.pdf>.
- 33) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Poslední aktualizace 26.7.2010 [cit. 2011-05-01]. Metodické pokyny pro přípravu národního akčního plánu. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/5130>>.

- 34) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Poslední aktualizace 26.7.2010 [cit. 2011-05-01]. Národní akční plány sociálního začleňování (NAPSI). Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/9087>>
- 35) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Poslední aktualizace 10.7.2010 [cit. 2011-07-17]. Přehled o vývoji částek minimální mzdy. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/871>>.
- 36) *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Poslední aktualizace 20.5.2010 [cit. 2011-05-01]. Veřejně prospěšné práce versus veřejná služba. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/8811>>.
- 37) NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. 168 s. ISBN 80-903070-0-0.
- 38) NEDĚLNÍKOVÁ, Dana, et al. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007. 202 s. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4031/Methodicka_prirucka_TSP.pdf>.
- 39) *Obec a veřejná služby*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010. 47 s. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9269/verejna_sluzba_27-07.pdf>. ISBN 978-80-7421-020-4.
- 40) Odbor sociálních věcí. *Spis klienta*. Magistrát města České Budějovice, 2011.
- 41) Odbor sociálních věcí. *Zápis o provedených depistážích v roce 2011*. Magistrát města České Budějovice, 2011.

- 42) *Projekty Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010. 64 s. Dostupné z WWW: <http://www.ey2010.cz/uploads/file/brozura_projekty_fin_maketa.pdf>.
- 43) REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- 44) SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Brno: Paido, 2006. 260 s. ISBN 80-7315-126X.
- 45) SIROVÁTKA, Tomáš, HORA, Ondřej. *Rodina, děti a zaměstnání v České společnosti*. Brno: Albert, 2008. 330 s. ISBN 978-80-7326-140-5.
- 46) SLIVKA, Roman. Snižování rizik sociálního vyloučení romských dětí. In VELEMÍNSKÝ, Miloš; STUDENOVSKÝ, Petr. *Rukověť pro poskytovatele a zadavatele sociálních služeb v oblasti problematiky dětí a mládeže*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2008. s. 250. ISBN 978-80-7394-064-5.
- 47) TOMEŠ, Igor. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 1996. 214 s. ISBN 80-902260-0-0.
- 48) *Universum všeobecná encyklopedie*. 1. vydání. Praha: Odeon, 2000. 2. díl C - E , s. 673. ISBN 80-207-1062-0.
- 49) *Všeobecná encyklopedie: Encyklopedie Diderot*. 1. vydání. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996. Díl 1 a - f, s. 691. ISBN 80-85841-31-2.
- 50) *Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů*.

51) *Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.*

52) *Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.*

8. Klíčová slova

existenční minimum

hmotná nouze

chudoba

veřejná služba

životní minimum

9. Přílohy

Seznam příloh:

1. Dotazník pro obce
2. Dotazník pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi

Příloha č. 1: Dotazník pro obce

Tento dotazník je určen pro poskytovatele veřejné služby dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi. Dotazník slouží jako podklad pro bakalářskou práci na Jihočeské univerzitě, fakultě zdravotně-sociální. Data budou anonymně vyhodnocena a uveřejněna v bakalářské práci.

1. Jste

- a) pověřený obecní úřad
- b) úřad s rozšířenou působností

2. Máte ve Vaší obci zřízené veřejné služby dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů?

- a) ano
- b) ne

Jestliže jste odpověděli ano, prosím vyplňte následující otázky 3 – 11. V případě odpovědi ne, prosím přejděte na otázku č. 12.

3. Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje dotace na zřízení a provozování veřejné služby. Víte o této možnosti.

- a) ano, využíváme tuto možnost
- b) ano, ale nevyužíváme dotací /prosím uveďte důvod, proč o tuto dotaci nežádáte/

.....
.....
.....

- c) ne

Otázka č. 4 je určena pro ty, kteří využívají dotací na provoz Veřejné služby, jinak prosím přejděte na otázku č. 5.

3. Můžete uvést výši dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí na provoz Veřejné služby za rok 2010.

.....
4. Kolik lidí zaměstnáváte z důvodu organizace této veřejné služby ve Vaší obci?
Prosím uveďte přesný počet zaměstnanců.

.....
5. Provedli jste si předběžný průzkum zájmu u potencionálních uživatelů veřejné služby, než jste tuto službu zavedli?

a) ano

b) ne

6. Znáte náklady, které jste vynaložili v roce 2010 ve spojení s veřejnou službou?
Uveďte prosím její přesnou výši.

.....
7. S kolika klienty máte v současné době sepsané smlouvy o výkonu veřejné služby? *Prosím uveďte počet.*

.....
8. Kolik příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi týdně v průměru zaměstnáváte ve veřejné službě?

.....
9. Můžete uvést, jakým způsobem provádíte kontrolu odpracovaných hodin a kontrolu odvedené práce klientů?

.....
.....
.....

10. Má pro Vaši obec veřejná služba finanční přínos?

- a) ano
- b) ne

Na otázku č. 12, 13 odpovězte pouze v případě, že veřejnou službu zatím nemáte zřízenou.

11. Z jakého důvodu jste ve Vašem městě /obci/ nezřídili veřejnou službu?

Prosím uveďte důvod, proč jste tuto službu nezřídili.

.....
.....
.....

12. V případě, že byste dodatečně zjistili zájem o veřejnou službu z řad příjemců sociálních dávek, jste ochotni veřejnou službu zřídit.

- a) ano
- b) ne
- c) na základě mandátní smlouvy bychom zřízení této služby převedli na jinou naši organizaci

Příloha č. 2: Dotazník pro příjemce dávek pomoci v hmotné nouzi

Dotazník pro bakalářskou práci na téma „Aktivizační aspekty institutu existenčního minima“

Tento dotazník je určen pro poživatele příspěvku na živobytí dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi ve znění pozdějších předpisů. Dotazník slouží jako podklad pro bakalářskou práci na Jihočeské univerzitě, fakultě zdravotně-sociální. Data budou anonymně vyhodnocena a uveřejněna v bakalářské práci.

1. Vaše pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Uveďte Váš věk

.....

3. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání

- a) základní
- b) střední s maturitou
- c) vysokoškolské
- d) střední odborné bez maturity
- e) vyšší odborné

4. Jak dlouho jste v evidenci Úřadu práce

- a) do 6 měsíců
- b) do 12 měsíců
- c) nad 12 měsíců

5. Jak dlouho pobíráte příspěvek na živobytí dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi

- a) – 12 měsíců
- b) déle než 12 měsíců

6. V případě, že pobíráte příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců a nepracujete ve veřejných službách, snižuje se Vám tento příspěvek. Znáte jeho výši a kolik hodin musíte za měsíc odpracovat ve veřejné službě, aby se Vám příspěvek na živobytí na tuto částku nesnížil?

a) ano /uved'te výši existenčního minima, počet potřebných hodin odpracovaných ve veřejných službách, aby se Vám příspěvek na živobytí nesnížil/

výše existenčního minima činí .....

počet hodin.....

b) ne

7. Kolik hodin za měsíc veřejné služby by bylo pro Vás přijatelné odpracovat, aby se Vám nesnížil příspěvek na živobytí.

.....

8. Myslíte si, že snížení příspěvku na živobytí na částku existenčního minima je pro Vás motivující, abyste odpracoval/a potřebný počet hodin tj. 20 hodin, který je nutný k tomu, aby Vám zůstal příspěvek na živobytí v původní výši?

a) ano

b) ne

9. Podmínkou pro výplatu příspěvku na živobytí je nutné mít sepsaný individuální akční plán. Máte vytvořen tento individuální akční plán?

a) ano

b) ne /uved'te důvod/

.....

c) nevím

10. Další podmínkou je pravidelná aktualizace tohoto individuálního akčního plánu. Aktualizoval/a jste tento individuální akční plán během roku 2010 minimálně 2x?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
11. Zavázal/a jste se v tomto individuálním akčním plánu k výkonu veřejné služby?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
12. Aby se Vám příspěvek na živobytí nesnížil na existenční minimum, je několik možností jak této situaci předejít. Která z uvedených možností je pro Vás nejpříjemnější?
- a) veřejná služba
  - b) krátkodobý pracovní poměr souběžný s evidencí Úřadu práce s výdělkem do 4.000,-Kč měsíčně
  - c) dobrovolnická činnost
  - d) rozhodl/a jsem se, že si co nejdříve najdu pracovní poměr na plný úvazek
13. V případě, že jste již zařazen/a do veřejné služby, kolik měsíců již tuto službu vykonáváte. */Jedná se o poslední evidenci na oddělení pomoci v hmotné nouzi, na Magistrátu města České Budějovice/.*
- a) službu jsem vykonával/a ..... měsíců, ale již nevykonávám
  - b) 1 měsíc
  - c) 2 – 6 měsíců
  - d) déle .....
  - e) nevykonávám

Otázku č. 14 vyplní pouze ti, kteří ukončili výkon veřejné služby, ostatní přejdou na otázku č. 15.

14. Z jakého důvodu jste ukončil/a výkon veřejné služby.

.....
.....
.....

15. Je zvýšení příspěvku na živobytí o cca 500,- Kč pro Vás dostatečně motivující k tomu, abyste měsíčně odpracoval/a 30 hodin ve veřejných službách? *Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu nabízí možnost navýšení příspěvku na živobytí a to v případě, že klient odpracuje ve veřejných službách místo povinných 20 hodin, 30 hodin.*

- a) ano
- b) ne

16. Jestliže, již vykováváte veřejnou službu, můžete uvést, v jaké obci tuto službu vykonáváte?

.....

17. Myslíte si, že je obtížné v současné době si zajistit veřejnou službu?

- a) ano */uved'te důvod proč si to myslíte/*

.....
.....

- b) ne

18. V případě, že byste měl/a nastoupit do pracovního poměru, jaká je minimální výše čistého příjmu při nástupu, za kterou jste ochoten/a pracovat.

.....